

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények címzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK:

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: A convent után. (Sz—s.) — A dislocatio nem egyházi kérdés. II. Horváth Istvántól. — Az egyetemes convent. — Vidéki élet. A deési egyházmegyéből. Miklósi Józseftől. — Különlék. — Necrolog. — Kőrösvények.

Convent után.

I.

Kolozsvár, 1883. febr. 3.

(Sz—s.) A szentesített törvény alapján immár egygyé vált magyar reformált egyház egyetemes conventjének legelső ülészaka, egy egész hétig tartott folytonos és fárasztó tanácskozás után, végezt és a csaknem teljes számmal megjelent tagok a jól végzett köteleesség-teljesítés felemelő s megnyugtató öntudatával oszlattak szét a szélrózsa minden irányában.

Egyetemes egyházunkat mélyen érdeklő közügyeknek hosszú sora nyert részint érdemleges megoldást, részint előkészítő elintézetést. Útaljuk e tekintetben t. olvasóinkat alábbi részletes tudósításainkra, melyek a beható tanácskozások egész képét vissza-
tükrözik.

De bármily sokoldalú s egyházi életünkbe mélyen bevágó kérdésekkel foglalkozott is a convent, horderejére nézve kétségtelenül a legelső helyet érdemli meg s foglalja el valamennyi között az egyházi közalap létrehozásának s az ezt célzó rendszabályok megalkotásának kérdése.

Mert, bár készséggel elősmerjük egyfelől, hogy a magyar ref. egyháznak, a századokig tartott lét-fentartási küzdelmek viharai közepette, hatalmas s gyakran diadalmas fegyvere volt az igazságnak azon intenzív hódító ereje, melyet keletkezése első pillanattól kezdve önmagában rejtett s életre keltett; a

szellemnek az a hatalma, mely nélkül a legnagyobb materiális erő csak holt anyag, — de másfelől elvitázhatatlan tény gyanánt áll előttünk az is, hogy, anyagi eszközök előteremtése s azoknak a szellemi érdekek rendelkezésére bocsátása nélkül, az oly roppant vagyonnal bíró katolikus egyházzal szemben, versenyképességünk nem csak kérdésessé válik, sőt a szó legridegebb értelmében lehetetlenné lesz.

Megteremtése tehát egy oly egyházi — s hangsúlyozzuk e szót —: egységes s ez által hatalmas közalapnak, melynek rendelkezése diadalra juttatni mindazon szellemi érdekeket, melyek az egygyé vált magyar ref. egyháznak közös érdekei s mint ilyenek az uniónak, az érdekközösség s szövetségének, éltetői, fönntartói s biztosítói, — ránk nézve ma már életkérdéssé lön s erős meggyőződésünk, hogy azok, kik, a zsinat által e tárgyban megalkotott s szentesített törvény világos célzatainak ellenére, az egységes közalap megteremtésének nagyfontosságú érdekeit szem elől téveszték s a particularis érdekek előtérbe tolása által a létrejövendő anyagi erőt már eleve az egyes egyházkerületek, sőt egyházmegyék között felosztani, szétforgácsolni s ez által a közalap egységes voltában rejlő nagy hatalmat gyöngíteni s nagy részében paralisálni törekednek, nem a magyar reformált egyháznak, hanem azon ellenséges hatalmasságoknak tesznek szolgálatot, melyek eddig is épen széttagoltságunkban s ennek folytán szükségszerűen létezett anyagi erőtlenségünkben keresték s találták fel mindenha az archimedesi pontot, melyből létezésünk egész világát kiforgatni s romba dönteni nem egyszer megkísérelték.

E nagyfontosságú kérdés tüzetesebb felfejtését, térszűke okán, második cikkünk számára tartjuk fenn.

Mai számunkhoz $\frac{1}{2}$ iv melléklet van csatolva.

A dislocatio nem egyházi kérdés.

II.

Bükkös, 1883. január hó.

Régebben ott, hol a külső fő és utána való magistratusok s patronusok voltak az egyház egyetlen oszlop-férfiai s hol a „cujus regio, ejus religio“-féle elvet alkalmazták, az udvari papság volt divatban. A hatalmas patronusok a papot, mint a család fejének kiegészítő díszítését fizették, a családi, állami és egyházi ügyekben befolyást engedtek, tanácsát, véleményét kikérték, szeretettel, bizalmukkal tisztelték meg. Ezt a viszonyt legkevésbé sem zavarta meg, sőt igen természetesnek tűnt fel, ha tiszteletes Gernyeszegi Mányhért uram hatalmas patronussát s ennek magas családját, a vallás nevében, éles szavakkal dorgálta meg.

A pap csak pap, akár a főpatronus fizesse, akár én, így okoskodott az 5, vagy 15 kalangya képét fizető nemes; én tartom, utánam él; ha megvonom a képét tőle, éhen hal. Ebből egy abnormis helyzet fejlődött ki. A papnak, papnénak, vasárnapokon, az úri asztalnál volt helye; a pap hozott bort a pinczéből, a papné segédkezett az asztal terítésnél — ez már magától értett kötelesség volt. A pap annál kedveltebb személyiség volt, mentől szelvedűsőbb pohárköszöntőket mondott, a papné mentől több hirt szedhetett össze a többi asszonyságokról. A szeretet, megelégedés ki lett fejezve egy-egy veder bor, sajt, disznóöléskor kolbász, a pap gyermekek részére sütemény, egy-egy ruha stb. nagylelkű adományozásával, a képének rosz termés, sok költség vagy más egyéb okok miatt más esztendőre való halasztásával, önként értetvén, hogy ebbe a pap, a jó viszony érdekében, megegyezett, talán a sok vajándék által magát kárpótolva is látván. Ha egy községben több ilyen birtokos volt, ott a pap, mint Mahomed kopersója, függött a levegőben; az egy községben lakó birtokosok közti viszály legérzékenyebben a papot érte; nem lehetett mindenkinek eleget tenni; egyszerre csak egynek házában volt megtartható az isteni tisztelet*); nem volt hatalmában, hogy az elsőbbségi követeléseknek eleget tegyen; a viszály a hatalmasabb, befolyásosabb birtokos szárnyai alá terelte, bárha jogérzete, igazság szeretete ez ellen fel is lázadt.

Ez még nem elég, a pohár még nem tölt meg csordultig. A nép és birtokos osztály folytonos ellenkezésben élt — és él ma is. „Eb az ingét, én is fizetem a papot, — mérgelődött az egész, félkép vagy napszámot teljesítő egyháztag — miért vagyok én mellőzve az uraság miatt? mivel jobb ő, mint én? Így történt, hogy a társadalmi érdek forrongása, az osztályok torzalkodása, a pap szolgáló helyzetének drastikus fejlesztése, önállóságának széttépése, a lélek ruganyosságának megtörése, a munka kedv nulli-

* Tudok esztet, hogy a községben templom volt s az egyes birtokosok mégis azt kívánták, hogy a pap az egyes birtokosoknál házi isteni tiszteletet tartson.

ficalása, mély lelki fájdalmat, desperatiót szerveztek a papnak, elősegítették az egyházi élet hanyatlását.

Az udvari papságok s az ezekkel járó javadalmak ma már megszűntek, de több helyen a pap regiusok fungálnak; fungálniok kell, ha élni akarnak; a patronusok száma nagyon megapadt; ott, a hol vannak, az udvar, udvari személyzet s a falusi nép között meg van a kiolthatatlan gyűlölet, érdek-ellentét; ha a pap az udvar kegyencze, gyűlöli a nép és megfordítva. A régi kisebb birtokosok elszegényedve búslakodnak a régi jó idők felett; a pappal, egyházzal szemben — a fizetés kötelezettségén kívül — a hagyománykép átszállott viszonyt fenntartanak... a rendelkezésben, intézkedésben... de nem az egyházi terhek hordozásában. A köznép, legnagyobb erőfeszítéssel, alig tud annyit szerezni, hogy adóját, a községi és megyei rovatokat, kórházat, útmunkaváltságot stb. fizethesse; a papnak, egyháznak „nincs“; de azért rendelkezik, akadékoskodik, panaszol — dislocatiót kér. A pap szegénységben s a fentebb irtt lelkiállapotban. Ilyen az a megfenésedett papság helyzete, ki hogy él se nem érdeme, se nem hibája s ki ellen még az a vád is felmerült, hogy a világi elemet magatartásával idegenítette el az egyházi ügyekben részvételtől.

Hogy ama viszonyokban az egyháznak a régi consistorium által nyilvánult souverain akarata testesült e meg, nem tudom, de azt hallottam, hogy a consistorium „mindenkinek szeretett parancsolni, de neki senki sem engedelmeskedett.“ Ma e consistorium jogutóda az egyházkerületi közgyűlés.

Szeretjük azzal hizelegni magunknak, hogy a jelen egyházi alkotmány képviseleti rendszer alapján épült fel, de másfelől érezzük, hogy a tényleg életbe lépett és az eszményi képviseleti rendszer között, roppant hézag létezik, sőt, hogy tulajdonképpen nem is képviseleti rendszer. Úgy tetszik, mintha nem nyújtana elég biztosítékot a különböző társadalmi (nem egyházi) osztályok érdekeinek tiszteletben tartására, érvényesítésére; mindenik attól tart, hogy egyik vagy másik fél felülkerekedik s dictatori hatalommal osztogatja parancsait. Ezek a különböző társadalmi osztályok az egyház körén belől „világi“ és „egyházi“ elemek csoportjára oszlanak s úgy tűnnek fel, mintha egymásnak ellenlábassai volnának, mintha különböző érdekeik, különböző céljaik lennének Isten országának földi építésében. A nyáj és pásztor hasonlat is, míg egyfelől sok félreértésre, kellemetlenségre adott okot, másfelől mindkét elemre nézve sértő, megalázó, Isten országával össze nem egyeztethető combinációkra vezetett. Nem a Jézus Krisztusba vetett benső, átalakító, megszentelő hit-élet lön a nyáj és pásztor közötti szilárd kapocs, hanem külső, társadalmi formalítások, az állami, politikai átalakításokra befolyást gyakorló axiomák, tantételek követése, utánzása hozta őket közelebb egymáshoz, vagy emelt válaszfalat közöttük. Duzzadó, áldásdús élet hiányában §§-ok hegyére helyezték az egyházat. §§-ok között a nyáj vigan, gondtalan ugrál, a pásztor csúszva, mászva sem tud át-

hatolni. Nem csoda! az ember gyarlóságait Isten országába is beplántálja, Isten országában sem egyenlő mértékkel mérnek.

Hanem azért megvan a sok baj; az áldozatkészség kiháló félben, a vallásosság, egyházi élet meglazulva, sok egyházi vagyon elveszve, vagy veszendő félben, sok desolált s ezzé válandó egyházközség. Ki a hibás? Ki a felelős? A pap! Én Istenem! A társadalmi osztályok gyűlölsége, az érdekek küzdelme, a pozitív vallások éles megtámadása, a munkás osztálynak a tőke, földbirtok és évi termelés iránt támasztott követelése, az általános elszegényedés, a lét- és faj fenntartásáért folytatott küzdelem egyfelől — paragraphusokon nyugvó egyházképviseleti alkotmánnyal, páp, bibliával kezében az ekeszarvánál, a hivatástól, végrehajtás útján felvett kevés alamizsnára utalva, az egyházi vagyon, földek borzódait őrizve, nevelésre, oktatásra felügyelve stb. stb. másfelől!! Vajjon mit tehet a pap? Előbb kér, rimánkodik — hidegen elűtasítják; azután mérgeződik, bosszankodik — lenevetik; később ir, jelentést teszen, segílyt kér. — Megkapja a feleletet, hogy 8 vagy 15 napok alatt felelősség terhe alatt intézkedjék (ez a felülről lefelé irányult administratio — a már alulról felterjesztett jelentésre). De a baj nem múlik; qui perdidit numerum, incipit iterum — a pap újból kezdi hasonló eredménnyel, a háttérben felbőszült hallgatói, hátán a dislocatio viosorgatja fogait. Jön a can. visitatio. Ugyan megemberelje magát, hogy kiálhassa a kamathátrálék, töke elveszés, erdő praevaricatio, birtok háborítás, föld- és egyenértéki adóérti becslés, iskola mülasztás, tanszerek hiánya, elmülasztott pohárköszöntés s több más hasonló calamitások felbőszült seregének rohamát.

Hogy mily része van eme jelenségek nyilvánulásában az egyház, képviselet által nyilvánult, souverain akaratjának, — nem tudom, de azt látom, hogy nincs ereje a testén rágódó társadalmi bajok, betegségek legyőzésére, vagy azok orvoslására, tekintélyét a numerosokban keresi s ha a pap a holt numerosba nem tud életet lehelni, az inprudens páp hátán behurcolja a dislocatiot, azt a képviselettel, prot. autonomiával, szabad papválasztással összhangba hozni igyekszik. Készakarva irtam, hogy behurcolták, mert a dislocatio tulajdonképen nem is egyházi kérdés, hanem a társadalmi bajok, betegségek, szenvedélyek stb. iszapjából felmerült követelések kores-szülötte. Mint ilyennek, egyedüli megfejtése, a napi rendről való levétel.

Ezzel kapcsolatosan a marosi egyházmegye álláspontja, midőn reformokat követel, helyes, csak nem oda néz, a hova kell. A képviseleti rendszernek olynemű reformálása, hogy az az igazságnak, méltányosságnak minden tekintetben meg feleljen; hogy az se ne fajuljon egyik vagy másik párt zsarnokságává, se a proletariusok, csöcselék nép karjai közé ne rohanjon: vajmi csekély, számba nem vehető panasza a tanár képviselők számának leszállítása, vagy a paritás behozatala. Oda más út vezet.

Horváth István.

Az egyetemes convent.

I. ülés. 1883. jan. 23-án.

A zsinat által alkotott és szentesítést nyert törvények egy részének foganatosítását, úgyszintén némely törvényeknek az egyházkerületek, megyék s községek által való foganatosítását, általában az új egyházkormányzati gépezetnek megindítását és állandó vezetését az egyetemes convent feladatává tették. E végből, alighogy a hozott törvényeket szentesítették, sietett ez egész hazai reform. egyház, kerületeinek gyűléseiből a törvényeket kihirdetni s ezeknek értelmében conventi képviselőit megválasztani, viszont a választások megtörténte után a zsinat volt elnöke, id. b. Vay Miklós, sietett a conventet összehívni.

Ennek első ülését jan. 23 án d. u. tartották meg Budapesten, a ref. egyház tanácsstermében. Az ülésen, egy erdélyi gondnok (Br. Kemény Gábor) és Tisz a Kálmán főgondnok kivételével, kit Beöthy Zsigmond, ezt viszont egyik póttag, Molnár Béla, helyettesített, az összes egyházi és világi képviselők megjelentek, vagyis megjelentek összesen 37-en.

Az elnöki székeket a törvények értelmében a hivatalára nézve legidősbbs főgondnok és püspök, vagyis id. br. Vay Miklós és Török Pál foglalták el. Ez utóbbinak imája után br. Vay az ülést megnyitottnak nyilvánította, majd ezt jegyzők választására hívta fel. Jegyzőkül: Filó Lajos, Ritoók Zs., Szász Béla s Tóth Sámuel megválasztatván, br. Vay nagy érdekeltséggel hallgatott s Balogh Imre indítványára egyhangúlag jegyzőkönyvbe vétetni rendelt beszédében előadá, főbb vonásokban, a zsinat bezárása után előfordult főbb mozzanatokot, melyek elősorolásánál a mély hála érzetével említette fel ő felsége azt a kitüntető, őszinte jóakaratról tanúskodó tegyét, mely szerint a zsinati törvények, felterjesztésük után alig pár hét elteltével, már szentesítést nyertek; — majd felemlíté az ezen conventre várakozó feladatoknak legfőbbjeit, mint azt, a már, múlt számunk homlokán egész terjedelmében közölt, magvas beszédből, t. olvasóink már olvashatták.

Az elnöki beszéd után több bizottságot alakítottak és pedig az egyházi közalap, a tanügyi szabályok, conventi tanácskozási tárgyrendre vonatkozó javaslat készítésére, továbbá a zsinati pénztár számadásainak megvizsgálására külön-külön egy-egy bizottságot; útasítottván egyszersmind a tanügyben kiküldött bizottság, hogy, a convent elé terjesztendő javaslata készítésénél, vegye figyelembe azt a középiskolai törvényjavaslatot is, melyet a közoktatásügyi miniszter a múlt évben a képviselőházhoz benyújtott, úgyszintén az ezen javaslaton közelebb tett országgyűlési bizottsági módosításokat is.

II. ülés jan. 24-én.

Br. Vay Miklós, gyengélkedése következtében, az ülésben nem jelenhetvén meg, a világi elnöki széket, a hivatalára nézve idősbbs főgondnok, gr. Degenfeld Imre foglalta el. A múlt ülés jegyzőkönyve hitelesítettvén, felolvasatott a Beöthy Zsigmond elnöklete alatt kiküldött

bizottságnak a conventi tanácskozási szabályokra nézve benyújtott javaslata. E javaslat a zsinati, vagy jobban mondva a nagyobb szabású modern tanácskozó testületek szabályainak mintájára készülvén, nem csak az általános tárgyalás alapjául, hanem, némi apró módosítások után, részleteiben is elfogadtatott. Az indítványt, vagy határozati javaslatot tevők, e szabályok szerint is, írásban tartoznak javaslataikat beterjeszteni, kiui egy tárgyhoz csak egyszer szólhat, kivévn zárbeszéd tarthatására feljogosított indítványozókat vagy bizottsági előadókat. Személyes ügyben, vagy a napi kérdésre vonatkozólag, vagy félreértett szavainak helyreigazítására, itt is felszólalhat bármely tag. A határozathozatalra megkivántatik legalább 20 tag, vagyis az összes conventi tagok (38) fele részének jelenléte. A szavazatok egyenlősége esetén az elnökök szava dönt, ha azonban ezek szavazata is kétfelé menne, akkor azon indítvány vagy javaslat elejtettnek tekintendő; ha azonban a szavazatok ilyenképen való megszólása valamely felterjesztett s így oly ügynél történnék, melynek elintézését hosszabb időre elhalasztani nem lehet, vagy, ha a benyújtott indítványnak, vagy javaslataknak csak egyes pontjai felett való szavazásnál állana be a fentebb említett eset, akkor az ily ügy, illetve javaslat, kiadatik a bizottságnak, azzal az útasítással, hogy azt a következő napi ülés elé újabb szövegezéssel terjessze be. A convent ülésői nyilvánosak, de az elnökség, ha szükségesnek látja, ha három tag indítványozza, zárt ülést tart.

Ezen elfogadott szabályok még a mostani ülések alatt kinyomatnak s kiosztásuk után azonnal kötelezőkké lesznek.

III. ülés jan. 25-én.

Báró Vay Miklós az e napi ülésen sem jelenhetvén meg, az egyik elnöki székét újból gróf Degenfeld Imre foglalta el. Előbb a tegnapi nyilvános ülés jegyzőkönyve hitelesített, azután pedig a tegnapi zárt ülésnek következő jegyzőkönyve olvastatott fel és hitelesített:

Zárt ülésben tárgyalatott a képviselőház közoktatásügyi bizottsága előtt tárgyalás alatt levő középtanodai törvényjavaslatra vonatkozó bizottsági vélemény. Végzés. A középtanodai törvényjavaslat a képviselőház közoktatásügyi bizottsága előtt épen tárgyalás alatt levén, alkalmasnak találja az egyetemes convent ezen időpontot, hogy a köznevelési és közoktatási szervezetről az országos zsinat által alkotott munkálatot, melyben az evangelium szerint reformált magyarországi keresztyén egyháznak a középtanodai közoktatás tárgyában elfoglalt álláspontja kifejezést nyert, melyhez ezen egyház, úgy a békekötések által szentesített történelmi jogokra, mint a tanügyi érdekekre tekintettel, hiven ragaszkodik s melyet védeni elhatározott, a képviselőház elé terjessze s meglizza az egyetemes convent elnökeit, hogy az országos zsinat által elfogadott ezen munkálatot, a sürgősségnek megfelelőleg, felirat mellett, még ma, a képviselőház elnökénél benyújtani s a képviselőháztól ezen munkálatnak a közoktatásügyi bizottsághoz kiadását s méltó figyelembe vételét kéri sziveskedjenek.

Ezután felolvastatott a tanügyi bizottságnak dr. Ko-

vács Ödön, bizottsági előadó, által fogalmazott, következő véleményes javaslata:

Ki lévén küldve, hogy, lehetőleg még e mai napra, javaslatot tegyünk a conventnek egyetemes tanügyünk fejlesztése érdekében legsürgősebb teendői felől, van szerencsénk véleményünket következőkben terjeszteni elő

A conventnek összes tanügyünk fejlesztése érdekében végzendő első és fő kötelességét szabatosan körüírta az 1882. szeptember havában Debreczenben tartott zsinat, jegyzőkönyvének 276-ik pontja alatt, midőn kimondta, hogy az iskolaügyi munkálatot (t. i. a „köznevelési és közoktatási szervezet“) „a ref. egyházunkban fennálló összes alsóbb és felsőbb iskolák mindennemű szellemi és anyagi ügyeire felügyelő és azokat intéző hatósághoz, az egyetemes conventhez, teszi át, hogy, mint egyházunk törvényes jogainak őre és védelmezője, a szükséges intézkedéseket, összes tanügyünk összhangzatos fejlődése érdekében, tegye meg.“

E szerint az irány, melyet tanügyünk fejlesztése érdekében követnünk kell, nem lehet egyéb, mint az, a mit az említett „köznevelési és közoktatási szervezet“ megszab. Hogy pedig a haladást ezen irány felé már most megkezdjük, erre nézve szükségesnek látjuk, hogy a convent már jelen alkalommal intézzen felszólítást mind az öt egyházkerülethez, miszerint, lehetőleg már a jövő 1883/4. tanévben, kezdjék meg ezen egyházi törvény értelmében az alsóbb és felsőbb iskolák átalakítását és szervezését, a mennyiben pedig újabb intézkedéseket tesznek (pl. tanárok választásánál), azoknál ezentúl feltétlenül ezen törvény határozatait kövessék. Egyszersmind felhivandók volnának az egyházkerületek arra is, hogy eljárásuk eredményéről, a kebelökben létező alsóbb és felsőbb iskolák berendezéséről, hiányairól, ezen törvény foganatosításának akadályairól már a jövő évben tegyenek tájékozó jelentést. Az egyetemes tanügyi bizottság pedig felhivandó volna, hogy ezen jelentéseket feldolgozva, vagy egy megbízott tanügyi előadó által feldolgoztatva, véleményes javaslatokkal kíséve, terjessze a jövő évi convent elé.

Ezenkívül még különös megbízásul adatott a conventnek a zsinat által, hogy készítsen, illetőleg az egyetemes tanügyi bizottság által készíttessen, szabályzatot az érettségi vizsgálatokról és készítse, illetőleg készíttesse meg, a középiskolai tantervet vagy legalább is ennek főbb vonalait. Ennek folytán javaslatba hozzuk, miszerint hívassék fel az egyetemes tanügyi bizottság, hogy, szükség esetén más szakértő férfiak segítségét is felhasználva, már a jövő évi convent elé terjesszen javaslatot

a) az érettségi vizsgálatok berendezéséről;

b) a középiskolai köteles tantárgyakból a középiskolákban felveendő tananyag mennyiségéről, terjedelméről, besztásáról, tanítási módszeréről és a használható tankönyvekről. Ezen utóbbira nézve czólszerűnek látnók, ha az egyetemes tanügyi bizottságnak előlegesen is útasításul adanék, hogy

c) javaslata készítésénél legyen különös tekintettel a legutolsó miniszteri középiskolai tantervre;

d) munkálkodásában tartsa folyton szeme előtt azon fő irányadó elvet, hogy a mi gymnasiumaink gymnasiumok akarnak lenni és maradni, azaz oly tanintézetek, melyeknek legfőbb célja az értelem és ítélőképesség, a kedély és jellem őszhangzatos kimivelése; nem pedig egy csomó közvetlen gyakorlati életpályára képesítő ismeret-halmaz közlése. Vegye tekintetbe, hogy ezen magasztos emberi cél főszköze az ó classicus irodalom;

e) egész erővel és, a hol kell, férfias önmegtagadással küzdjön középiskolai oktatásunk összehasonlíthatlanul legfőbb miseriája, a túlterheltség ellen, mely ma holnap épen a gymn. nevelés legfőbb célját veszélyezteti, vagy egyenesen meg is semmisíti, a mennyiben a megemészthetetlen ismeret-halmaz az értelmet megrontja, az ítélő-tehetséget meggyengíti és a növendékeknél azon kikerülhetlen tapasztalat, hogy feladatukat kellőleg megoldani, kötelességüket hiven teljesíteni nem tudták, ezen tapasztalat a kedélyt és jellemet is megmérgezi.

Végül megjegyezzük, hogy felsőbb oktatásügyünk fejlesztése körül egyik elsőrangú teendője a conventnek egy tanárképző-intézet felállításáról gondoskodni. Azonban ez sokkal nagyobb munka, semhogy akár bizottságunk, akár a convent már most tárgyalásába kezdhetne; de, nézetünk szeriát, a megoldás siettelésére szolgálna, ha a convent már most nevezne ki egy bizottságot, mely jövőre az előmunkálatokat megtegye.

Ezen bizottsági javaslat ellenében Hegedűs László a következő határozati javaslatot nyújtotta be: A bizottság indítványával szemben mondja ki a convent, hogy, tekintetbe véve azon körülményt, miszerint a középiskolai oktatásról szóló törvényjavaslat a képviselőház tárgyalása alatt van s az országos törvény hozatala nagyfontosságú előzetes kérdések eldöntését teheti szükségessé: — ezúttal nem intézkedik más ügyekben a convent, minthogy első sorban szervezze a tanügyi bizottságot, vizsgálja át most mindjárt, a tanügyi bizottság szervezetét; másodsorban hívja fel a convent az egyházkerületeket, hogy a köznevelés és oktatás szabályzatában meghatározott iskolai felügyelő hatóságokat alkossa meg.

Mocsáry L. pártolja Hegedűs javaslatát és, szerinte is, idő előtti lenne a zsinat által alkotott iskolai törvényeket addig életbe léptetni, míg a középiskolai oktatásra vonatkozó országos törvény meg nem hozatik. Az azonban szerinte is nagyon helyesnek látszik, hogy addig is adassék ki a zsinati munkálat az egyetemes tanügyi bizottságnak.

Török P. az egyetemes tanügyi bizottsághoz kívánja ezen most felolvasott javaslatát a conventi bizottságnak át-tétetni.

Kovács Ödön az ügyrendhez kíván szólni és indítványozza, hogy, mielőtt a javaslat egyes pontjait bonczolgatnák, a felett határozzon a convent, hogy általános tárgyalás alapjául elfogadtatik-e a bizottsági javaslat, vagy nem. Későbbi felszólalásában pedig erős érvekkel küzd a javaslat elfogadása mellett. Filó elfogadja a bizottsági javaslatot és óhajtja, hogy a zsinat iskolaügyi szabályai mielőbb léptet-

tessenek életbe, kifejtven az azok elhalasztásával együtt járó hátrányokat. Elfogadja a bizottsági javaslatot Nagy Péter is, már csak azért is, mert, ezen javaslat szerint, azon iskolai szabályok életbeléptetésénél az egyházkerületek nem mellőzöttek, a mi nagyon czélszerű is. Gr. Ráday, Révész, Tóth felszólalásai után a nagy többség a bizottság javaslatát általános tárgyalásra elfogadta, valamint elfogadta, minden vita nélkül, annak egyes pontjait is. Csak az utolsónál, mely a tanárképzésről szól, fejlett ki hosszabb vita. Filó határozati javaslata szerint az egyetemes tanügyi bizottság hívassék fel a tanárképzés kérdésének előkészítésére s javaslattételre. Hegedűs időelőttinek látja a javasolt intézkedést, mert ő úgy látja, hogy a miniszter, ha mindenben enged is, de a tanárképzés jogát nem hajlandó az állam kezei közül kibocsátani. És minnek volna nagy áldozattal képezdét szervezni, ha ifjaink mégis másutt kénytelenek vizsgát tenni. De meg a kerületek megkeresendők előbb, hogy egy itt vagy amott felállítandó képezdésre hajlandók-e s mennyit áldozni. Beöthy a prot. autonomia egyik leglényegesebb kellékének tartja a prot. tanárképzést. Lehetnek fényes, sok képzett tanárral ellátott intézeteink, de ha azok a tanárok nem prot. szellemben képeztetnek, kevés súlyt helyez rájuk. Azért intézkednünk szükséges. Kovács A. Hegedűs ellen polemizálva, javálja, hogy azon évek óta fenforgó kérdést, hogy egy fensőbb reform. iskola vagy egyetem állíttassék-e fel vagy nem, véglegesen el kell dönteni. Neveztessek ki a conventból egy bizottság, mely a képezde valóításán dolgozzék, hogy legyen ezen ügynek gazdája.

Hozzászóltak még: Benkő János, Révész, Pap Gábor, Szentpétery, Molnár, Kerkápoly, Kiss Áron, Rádai, mindannyian a protestáns tanárképezde felállításának mulhatlanul szükséges voltát hangsúlyozva és mindössze is abban térve el egymástól, hogy némelyek a tanügyi, mások egy külön, ezen conventból kiküldendő, bizottságot kívántak az előkészítési munkálatokkal megbízni. A szavazatok többsége szerint az ez egyes tanügyi bizottság feladatává tétetett.

Ennek letárgyalása után a közalap számadásainak megvizsgálásáról szóló jelentést nyújtotta be ennek elnöke, Kántor S. Ezen jelentés szerint az egyetemes ref. közalapra aláírási íveken ajánlatot 19,130 frt, kötvényeken 6840 frt, élethossziglan tett évi ajánlatok összege 95 frt évi járadékul, míg az illetők hivatalukat folytatják 110 frt, aláírás nélkül beküldött készpénzbeli adományok 890 frt, 20 évi kötelezettséggel évi 8 frt = 160 frt s végül Ujfalussy Miklós alapítványa, melyet az illető 1500 fetra ígért kiegészíteni. Az összeg, az utóbbi tételt nem számítva, 27 ezer 225 frt, melyből már 5352 frt befolyt s takarékpénztárilag kezeltetik.

IV. ülés jan. 26,

Az előbbi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után a conventi bíróság megalkotása került szónyegre. A zsinati törvény szerint ez két elnökből és, titkos szavazat út-

ján választandó, 13 tagból kell, hogy álljon. Kovács Albert indítványozá, hogy 14 tag választassék és a paritas elvének megtartása mondassék ki, vagyis, hogy a bírák fele egyházi, fele világi legyen. Hosszas vita után kimondatott, hogy 13 tag választandó és pedig tekintet nélkül a paritas elvére. Majd hosszabb vita keletkezett a felett, hogy választás alá esnek-e a bíróság elnökei, vagy pedig az egyetemes convent elnökei egyszersmind a conventi bíróságnak elnökei is legyenek. A nagy többség ez utóbbi értelemben nyilatkozott.

Ezután felolvastatt az erdélyi igazgató-tanácsnak a moldva-oláhországi missio ügyében tett jelentése a convent-hez, melyben előadatik, hogy az erdélyi egyházi kormányzó testületnek az Oláhországban levő, de egyháziilag Erdélyhez tartozó reform. egyházak ügyeiben tett intézkedései merőben hatálytalanok, miután az oláh kormány, az erőszakoskodó egyházi pártok megzabolozására, többszöri megkeresés után sem tesz semmit. Az oláh rendőrség szemeláttára követtelenek el, egyes dulakodók által, oly dolgok, melyek az egyházi élet békéjét feldűlják, minden törvényes egyházi rendet felforgatnak s már csak e miatt is az újabb időkben ott a ref. egyház hívei nem hogy szaporodtak volna, de egyre kevesbednek. De vannak ott anyagi bajok is, a mennyiben a missioi pénztár bevételei nem képesek az ott szükségelt kiadásokat fedezni s e miatt az ott működő egyik buzgó lelkész, Láng Károly is, kénytelen leendő az általa jelesül betöltött állomást elbagyni, mihelyt másutt kedvezőbb kilátása lesz. S ez ismét nagy kárára lesz a különben is meggyengített missio-ügynek. Ezért kéretik a convent, hogy erre a missioi célra legalább 300 frt évi segélyt adjon. S végül kéretik a missioi pénztár számadásainak megvizsgálása. Az anyagi segély kérése ellen felhozott ugyan, hogy mindkét dunai kerületnek van külön horvát-szlavon missioja, ezek erre áldoznak, az oláh missioira pedig hozzon az erdélyi kerület kissé nagyobb áldozatot. A határozat az lett, hogy intéztessék a vallásügyi miniszterhez és, ennek, vagyis az állami kormánynak útján, az oláh kormányhoz átirat az iránt, hogy az az egyházi főhatóság törvényes rendeleteinek foganatosításában nyújtson, ha szükséges, polgári, rendőri közegei által, segéd kezet; továbbá, hogy a kért 300 frtnyi segély vettessék ki, a népesség arányához képest, az öt kerületre s ezek kéressenek fel e reájuk eső összeg fizetésére. A számadások vizsgálására a közalapot megvizsgáló bizottságot kérték fel.

Az országos közalapok és alapítványok ügyében való intézkedés iránt a dunán- és tiszántúli kerületek már a zsinatot megkeresték, onnan pedig ezen ügyet a conventhez tették át. Ez ügy került volna tárgyalás alá, de egyszersmind az előadó Tóth Sámuel felemlité, hogy ebben az ügyben már az 1880 ik évi convent küldött ki egy bizottságot javaslatkészítésre, mely bizottság azonban eddig nem tett semmit.

Először is Mocsáry szólalt fel. Úgy látszik, hogy az országos és egyházi bizottságoknak egyenlő sorsuk van. Az országgyűlés is küldött ki ez ügyben már 13 év előtt egy

bizottságot, de ezen bizottság munkálkodásának sincs eredménye. Különben ő, és az országgyűlés szabadelvű része, nem is óhajtották az eredményt, miután a bizottsági tagok többségétől nem igen lehetett az államra, egyházunkra nézve üdvös eredményt várni. Újabban — mint ez a lapokból is ismeretes — ezen ügy új stádiumba lépett, a mennyiben a cultusminiszter maga állt elő a bizottságban azon javaslattal, hogy, miután ezen bizottság kiküldése hiányos, mert hiszen ez csak az alapok jogi természetének kimutatására van kiküldve, de nem egyszersmind arra is, hogy ezen alapítványoknak a jövőben miként leendő kezelése iránt javaslatot készítsen, ezért a bizottság oly értelemben tegyen a házhoz jelentést, hogy ez a cultusminisztert útasítsa ezen alapítványok iránt törvényjavaslat beterjesztésére. Reményleni lehet, hogy ezen alapok jogi természete nem fog ezentúl kutatattani, hanem azok jövedelmei az eddigi czélokra fognak fordittatni s azok az országos költségvetés tételei között fognak szerepelni, és a legfőbb állami számvevőszék ellenőrzése alá helyeztetni. Ily körülmények közt ő nem véli czélszerűnek, hogy a convent ezen ügybe belebocsátkozzék, mert hiszen ez voltakép az állam és kathol. egyház közt fenforgó ügy; de specialis érdekünk sem kívánja, mert hiszen minket az érdekel, hogy az országgyűlés tegyen valahára eleget az 1848. 20. törvényczikkben magára vállalt kötelezettségének s vegye át iskoláink anyagi terheit. Hogy melyik alaphól vagy pénztárból? — az közömbös dolog.

Körmendy S. A jelen körülmények közt belenyugszik Mocsáry javaslatába, de, hogy méltán sürgettük eddigelé ez alapok jogi természetének vizsgálatát, az kétségtelen, mert hiszen láttuk a clerus azon törekvéseit, hogy ezen culturalis célra szolgáló állami vagyont miként igyekezett saját kezei közzé keríteni, tehát volt okunk, jogunk és érdekünk figyelmeztetni az államot, hogy ne engedje ezen cultusalapot ferde irányba tereltetni. Reményli ő is, hogy végre bennünket is részeltet az állam — természetesen jogfeladás nélkül — állami segélyben.

Török P.: Az a pár évvel ezelőtt kiküldött bizottság, melynek épen ő lett elnökéül megválasztva — igaz, hogy az alapok kutatását illetőleg, nem tett semmit, de nem hanyagságból, hanem mert nem látta szükségesnek. A reform. egyház megbizta, ezelőtt pár évvel, püspökeit és főgondnokait, hogy — úgyszólván — mint egységes testület őrködjének egyházunk jogai és érdekei felett; ezt a megbizottak tették is, éber őrállók voltak. Kéri, hogy ezen ügy továbbra is ezen testületre bizassék nyilvántartás végett. Ezen indítvány egyhangúlag elfogadtatott.

A zsinati törvények egyik pontja szerint az oly lelkészek, kik a lelkészi hivatalt elhagyva, a tanári pályán kívül, más életpályára, vagy hivatalba lépnek, megszűnnek lelkészek lenni s lelkészi oklevelük megsemmisítettnek tekintendő. E törvény szerint kérdéssé vált, hogy Szász Károly, ki jelenleg cultusminiszteri tanácsos, de egyszersmind egyetemi magántanár is, megtarthatja-e továbbra is papi palástját. Ezért Szász Károly a múlt novemberi kerületi gyűléstől, vagy esetleg a conventtől, kért, ügyére nézve

magyarázatot. A kerület az ügyet, minden véleményes jelentés nélkül a convent elé terjesztette, mely előtt az illető bizottság előterjesztette javaslatát és pedig oly értelemben, hogy tanári állására való tekintetből, Szász Károly papi jellege meghagyandó.

Kovács Albert, bár teljes elismeréssel nyilatkozik Szászról s bár a zsinati törvénynek azt a részét, mely a lelkészi oklevél érvényét, más életpályára lépés esetén, semmisnek nyilvánítja, nem helyesli, de tekintve, hogy Szász K. a lelkészi pályáról lelépett, ministeri hivatalnok lett, az egyetemen pedig csak docens, ennél fogva kimondandónak véli, hogy megszűnt pap lenni, hogy elveszítette lelkészszé való megválaszthatóságának jogosultságát.

Kolozsváry személyes kérdésben szólalt fel s vitatta, hogy különbség van a docens és magántanár között.

Szentpétery, gr. Ráday. Fejes, Filó, Peterdy, Kerkapoly, Révész meglehetősen védelmezőként léptek fel a bizottsági javaslatnak, mindössze is annak indokát toldották meg és a határozat az lett, hogy tekintve tanári állását, telítve, hogy ha a lelkészi állást elhagyta is, de éppen az egyházi és iskolai élettel oly szoros összefüggésben levő cultusministeriumban visel hivatalt s tekintve, hogy a zsinati törvénynek visszaható ereje nem lehet és így Szászt, ki a lelkészi hivatalt akkor cserélte fel állami szolgálattal, mikor még nem tudhatta, hogy ez által a lelkészi pályához vezető ajtó maga után végleg bezárja, lelkészi jellege meghagyatik.

Tárgyalás alá jött a házassági törvényszékek ügye s a végzés az lett, hogy egy bizottság küldetett ki azzal az útasítással, hogy ez magát az evangelikusokkal érintkezésbe téve, a jövő convent elé terjesszen javaslatot.

A katonasági lelkészek és a fegyverházi lelkészi oktatás ügyében a múlt convent felterjesztésére érkezett miniszteri leirat tudomásul vétetett.

Végül a fegyverházi lelkészek ügye került elő s kimondatott, hogy ezek amaz egyházmegye kebelébe bekebelezendők, melyben az illető fegyverház van s hogy ennek folytán a fegyverházi lelkészek is részesei azoknak a kedvezményeknek és terheknek, melyekben az egyházmegye többi lelkészei részesei s hogy, a rendes lelkészi állomások betöltésénél, az egyházi hatóságok ezekre is tekintettel legyenek.

V-ik ülés jan. 27.

Gr. Degenfeld Imre és Török Pál elnökletével az ülés megnyilván, az előbbi ülés jegyzőkönyve hitelesített.

Az új büntetőtörvény az anyakönyv vezetésénél elkövetett hibáért a lelkészeket büntetéssel fenyegeti, azonban országos anyakönyvi minta nincs, és így, mikor némely statisztikai adatot kell az állami hatóság részére kiadni, a legjobb akarat mellett is megeshetik, hogy az anyakönyvi rovatok hiányossága miatt téves adatot szolgáltat ki a lelkész. Ezért több kerület sürgette a zsinatot s most a conventet, hogy keresse meg az állami hatóságot egy minden vallásfelekezet lelkészei által kötelezőleg használandó országos anyakönyvi minta készíttetése iránt.

Török P.: Az állam még nem is gondolt akkor anyakönyvre, mikor nekünk, mint egyháznak, már anyakönyveink voltak, azért az nekünk drága kincsünk, ne boosássuk ki kezeink között. Hanem miután az egyes kerületek anyakönyvei nem egyöntetűk, ezért mondassék ki, hogy a jövő conventre mindegyik kerület hozzon fel egy-egy példányt a nálá használatban levő anyakönyvekből, s majd akkor, ezek alapján készíttessék egész ref. egyházunkra nézve egyöntetű anyakönyv. Ez az indítvány elfogadtatott.

A váczai iktatóma intézetnél az alapítóknak ajánlati joguk van. A ref. kerületek erre elszórtan jelentékeny összegeket adtak, de a melyek mindekkorig összegezve nem voltak kimutatva. A mai határozat szerint felhívták a kerületek, hogy a jövő conventre terjesszék be az általuk adott összegek jegyzékét, hogy azután ezek alapján a most már egy testületet képező reform. egyház igénybe vehesse ajánlati jogát.

A conventi bíróság megalkotására beadattak a szavazatok, 32. Megválasztottak: Beöthy, Nagy Péter, Kerkapoly, Révész, Kis Áron, Hegedűs, Filó, Ritóók, Fejes, gróf Degenfeld Imre, Kovács Ödön, Vállyi János és Balogh Imre. — Míg a szavazatok összeszámáltattak, felolvastatott a conventi ügykezelés és ügyvezetés iránt beadott bizottsági javaslat. E szerint a conventi tagokból, a különféle természetű tárgyakra való tekintetből, hat szakbizottság alakítandó, u. m. közigazgatási, közjogi, iskolaügyi, országos közalap, missziói, országos egyetemes nyugdíjintézeti. Mindegyik bizottságnak elnökét és előadóját a convent választja. Továbbá a convent ügyeit az egyházi elnök, vagyis a püspök kezeli, tehát minden conventi ügy ehhez nyújtandó be és pedig az ülés előtt egy hóval; a később beérkezettek tárgyalhatása felett a convent határoz. Az elnök feljogosítottatik, hogy maga mellé egy titkárt vegyen s azt, a teljesítendő munkához képest, díjazza. Az évenként egyszer tartandó rendes conventi ülés idejéről november hava tűzetik ki.

Végül felolvastatott az országos közalap ügyében kiküldött bizottság nagy érdekű jelentése, mely kinyomatni rendeltetett s a közelebbi ülés tárgysorozatára tűzetik ki.

VI. és VII-ik ülés jan. 28. és 29.

A convent hatodik ülése, a vasárnapi isteni tisztelet végezte után, melyen a conventnek is több s kivált egyházi tagjai jelen voltak, s melyen a theologiai énekkar is közreműködött, — délelőtt 11 órakor kezdődött. A jegyzőkönyv hitelesítése után az ülés zárt üléssé alakult át, melyen, a ma felolvasott jegyzőkönyv szerint, egy felirat határozatott a kormányhoz intézteni, melyben kifejeztessék, hogy az egyet. convent az országgyűlés közoktatási bizottsága előtt levő középtanodai törvényjavaslatnak azt a pontját, mely a középtanodai tanárok számát oly sokban állapítja meg, sem a tanügy érdekéből, sem az országos pénzügyi viszonyok szempontjából, sem az ország területén jelenleg létező középtanodák létszámában ennek folytán bekövetkező változások tekintetéből, nem helyeselheti. Ezen felirat szerkesztésével

Filó bizatott meg, ki azt a mai ülés kezdetén terjesztette elő. Ezután ismét nyílt ülés lett, s először is felolvasta Szász Béla, jegyző, az oláhországi misszió ügyében általa szerkesztett s a magyar kormányhoz felterjesztendő feliratot, azután pedig a Tóth Sámuel által szerkesztett s a magyar igazságügyminiszterhez a fegyhazi lelkészek ügyében felterjesztendő felirat olvastatott fel; mindkettőt, némi módosításokkal, elfogadták. Ezek után megalakították az öt szakbizottság, tekintettel arra, hogy mindegyik tag, melyik bizottságban való működés iránt nyilvánította akaratát. Majd az oláh missziói pénztár számadásainak megvizsgálására kiküldött bizottság tett jelentést, előadván, hogy megbízatásában nem járhatott el, minthogy a kolozsvári igazgatótanács tévedésből csak az okmányokat terjesztette fel, de magát a számadást nem. Ennek következtében a számadás vizsgálata a jövő conventre marad. Ellenben a debreczeni zsinat gazdájának, Joó Istvánnak, számadásai megvizsgáltatván, rendben levőknek találtattak s a pénztárnok felmentetett s részére elismerés nyilvánított. A zsinati pénztár számadásaival kapcsolatban Révész Imre jelenti, hogy, ezen számadás bezárta óta, több helyről küldettek be kisebb-nagyobb összegek a tiszántúli pénztárba és így a számadásban kimutatott hiánylat tetemesen kevesbedett, de azért még nem róta le mindegyik kerület tartozását. A hátrálékosok szorgalmazása elrendeltetett.

Előterjesztetett a dunamelléki kerületnek és Töröknek azon jelentése, hogy, a Gusztáv Adolf-egyesület 50 éves örömmünnepe alkalmával, a kerület azon egyet elnökségéhez üdvözlő iratot és 500 frt. adományt küldött. A convent ezt tudomásul vette, de egyszersmind egyik későbbi ülésre tanácskozási tárgyul kitűzte azt a kérdést, hogy a magyarországi egyetemes református egyháznak a Gusztáv Adolf-egyesülethez való viszonya miként szabályoztassék? A dunamelléki kerület felterjesztést tett a conventnek a népiszkolai tankönyvek kiadási jogának a sárospataki iskola által megvásárolt, de még ki nem fizetett ára iránt. Az illető tiszai kerület képviselői kijelentették, hogy ez a vételár le van téve, de egyik szerző jogutódai által támasztott követelés miatt, ennek közel jövőben remélhető elintézéséig tartatott vissza. Ebben a válaszban a többi kerület megnyugodott.

Ugyancsak a dunamelléki kerület felterjesztése folytán elfogadtatott az a javaslat, hogy a néhai Ném et István tábornok végrendelete által a magyarországi 8 prot. kerületnek hagyományozott összeg jogi felügyeletével a reform. kerületek részéről Szilágyi Sándor ügyvéd bizassék meg. Több kerület előterjesztésére pedig ama zágrábi memorandumra vonatkozólag, mely a Horvát- s Szlavonországokban levő prot. egyházakból külön horvát kerületet vagy egyházmegyét javasol szerveztetni, kimondatott, hogy a convent magáévá teszi a két prot. egyház püspökeinek és főgondnokainak azt az értekezletileg hozott határozatát, hogy az említett tartományokban levő prot. egyházak továbbra is az anyaországban levő kerületekbe és egyházmegyékbe maradjanak bekebelezve s egyszersmind a dunántúli kerület késznek nyilatkozott,

habár, nagy áldozattal jár is, — hogy a zágrábi prot. egyházat, mely eddig vele semmi összeköttetésben nem volt, kerületébe bekebelezi.

Több kerület részéről az az óhajlás terjesztvén fel, hogy a lelkészképzés a ref. egyház összes theologiai intézeteiben lehetőleg egyenlő legyen, továbbá, hogy a közegészségtannak a theologiai intézetekben előadása iránt intézkedés történjék, s végül hogy az miként eszközöltessék, hogy a theológiát végzetek tanítói oklevelet is nyerjenek: erre nézve határozatott, hogy mindegyik theologiai intézet küldjön fel egy-egy képviselőt Pestre és ezek, Török P. elnöklete alatt, magukhoz véve még dr. Kiss Áron és Joó István tanítóképzési tanárokat is, készítsenek a jövő conventig javaslatot. Valamint elhatározatott az is, hogy a lelkészképzési vizsgálatoknak is egyöntetűvé való tétele iránt, a jövő conventig javaslatot dolgoznak ki.

A jan. 29-iki ülés tárgyát képezte az a nagy horderejű javaslat, melyet az országos reform. közalap ügyében kiküldött bizottság a szombati ülés elé terjesztett be, s mely kiuyomatva szétosztatott. Ezen munkálat előadja azon rendszabályokat és előleges intézkedéseket, melyek a közalapról hozott zsinati törvény életbeléptetését lehetővé tenni hivatvák; a melyek ugyan még nem teljesek, — mint a bizottság is jelzi — miután a megjelölt segélyezési czélok meghatározásához s az intézmények alkotásához még sok oly adat szükséges, melyek eddigelé be nem szereztethettek. Azért ezen javaslat csak azon időközi intézkedésekre szorítkozik, melyek ez idő szerint lehetségesek. Szükségesek lesznek, minden kerület részéről, a kebelőkben létező vagy szervezendő missziókról, azoknak évi szükségleteiről kimerítő adatok. Továbbá adatok kellene a kerületi és megyei nyugdíj-intézetekről, ezek tőkéről, az illetők jogi kötelezettségéről és az alapszabályokról. Azután, hogy mennyi a lelkesi állományok száma s mily életkorban vannak az ezen állományokon levő lelkészek? Szükséges szakértő bizottság által, életbiztosítási táblázatok alapján, kiszámítani az országos nyugdíjalaphoz való járulás összegét egy bizonyos minimum erejéig és szükséges leendő mihamarabb egy végrehajtó bizottságnak megalkotása az egyh. kerületek által választandó rendes és póttagokból. A pénzkezelésre valamelyik hazai pénzintézet felkérését ajánlják. A biztosításba felveendők az oly tanítók is, kik, sajátlagos helyzetüknél fogva, az országos tanítói nyugdíjnak nem lehetnek élvezői és egyszersmind a convent felügyelvébe ajánlják az egyházi épületeknek tűzkr ellen való biztosítása az önbiztosítás elve alapján. A rendszabályok 1. §. szerint a közalaphoz járulás kötelezettsége 1883. január 1-jével kezdődik. Ez ellen Kun B. szólalt fel, mivel — ugymond — még sem az egyháztanácsok, sem a kerületek nincsenek az új törvények szerint szervezve, azért az alaphoz való adóztatás hagyassék a jövő január 1-ére. De gr. Lónyai és gr. Ráday szerint ez nem is áll hatalmunkban, mert hisz' a közalap létesítését a zsinati törvények rendelik, ezek pedig kihirdetésük alkalmával hatályba léptek. De kár is volna — mondák — elveszteni egy évet.

Folytatás a mellékleten.

Melléklet a „Protestáns Közlöny“ 5. számához.

A 2-ik §. tartalma: Azon zsinati törvényben kimondott elv alapján, hogy a közalaphoz minden családfő köteles, vagyoni és kereseti viszonyához képest, bizonyos évi járulékot fizetni, hogy ez évi járulék legalább is megfelelő legyen amaz érték egy ezredrészének, melyet egy család évi fenntartása igényel, hogy az évi járulék megállapítása osztályba sorozás által történik: 8 osztály állapittatik meg, melyeknek egyikébe minden családfő, vagy család nélküli önálló egyháztagnak, köteles magát bejegyeztetni. A 3-ik §. szerint pedig az első osztályba sorozott családfő fizet évenként 25 krt, a 2-ik osztályú 50 krt és így feljebb 8 frtig, melyet a legmagasb osztályban levők fizetnek.

E két §. körül forgott ma a vita. Először is Kovács Albert szólalt fel, egyfelől sokalva a 25 kr. minimumot, miután, szerinte, sok oly család van innen és még inkább túl a Királyhágón, melynek évi jövedelme nem megy 250, sőt alig 100 frtra és így több követeltetik az ilyektől, mint jövedelmük egy ezredrésze, másrészt keveselve a 8 frt maximumot; ezért ő 10 osztályt javasol, az elsőbe tartozók 10 krral, a legmagasabba tartozók 100 frttal lennének megadóztatva.

Ellenében Kerkápoly szólalt fel, indokolván a bizottság javaslatit. Az olyanoknál, kik napszámából élnek — mondá — bajos az évi kereset összegét kimutatni, de a szegődött cselédeknek, béreseknak, kocsisoknak, juhászoknak az évi bére, persze mindent beszámítva, felmegy legalább is 250 frtra, sok helyütt 300—350 frtra is és így a 25 krt megbirják. Nem hiszi, hogy volna család, mely 100 frttal kijön. De meg az ilyen műveltnél nem a ritka forintra, de a sűrű krajczárra kell tekintettel lenni s oda kell törekedni, hogy a nagy tömeget vonhassuk bele. Ha a 25 krajczárt leszállítjuk csak 10-re, ezzel az a szegény ember nyerkét hónapban nem egészen egy krajczárt, melyet ő meg sem érez, míg ellenben a közalap, ezen 5 krajczár levonással, ezekben károsodik. Filó szinte módosíttatni kívánja a bizottsági javaslatot olyformán, hogy legyen kros és frtos rovat, amaz kezdődjék 20 kron és 10 krjával fokozódjék, emez egy frttal s emelkedjék 10 frtig. Ez a javaslat a convent lelkesízi tisztviselőinek és kivált a tiszáninenni, dunántúli, erdélyi kerületeknek majdnem közhelyeslésével találkozott, csak hogy ezek 10 krban óhajtották a minimumot, részint a nagy szegénység, részint a népnek különben is súlyos egyházi adóztatására való tekintetből. Ily értelemben szólottak Peterdy, Kőrmendy, Szász D., Kovács Ö., Benkő I., Szentpéteri és Kántor S., a két utóbbi még azt hangsúlyozta különösen, hogy ez az adó ne kényszerített, törvényesen behajtható, hanem önkénytes, ker. buzgóságtól eredő legyen. Gróf Ráday a 25 kros minimum mellett nyilatkozik; ennek behajtása nem az u. n. szegény népnél fog nehézséggel járnai, mely különben is megszokta az egyházi terhek hordozását, hanem a gazdag egyházaknál, hol a hivek mi egyházi adót sem fizetnek.

Szabó J., czélszerűség szempontjából, óhajtja, hogy minél több osztály állíttassék fel; kinek-kinek lelkiismereté-

re bizandó, hogy melyikbe irassa be magát, de azon megjegyzéssel, hogy ez a bejegyzés az illető hatóság által felülvizsgáltassék. Ő ezt a pontot a bizottsághoz kéri visszatétetni, oly útasítással, hogy minél több osztályt állítson fel, 20 krtól 20 frtig terjedőt.

Baksay nem tudja, hogy Mózes önkénytes adót is rendelt, mint Szentpétery állítá, de azt tudja, hogy mindenki köteles volt a szent siclust megfizetni. A siclus jórészt megfelel a mi 20 krajczárosunknak, tehát ennek némi bibliai alapja is van, azért csatlakozik Filóhoz.

Tisza László, Kiss Áron hasonlóan a 20 kr. mellett nyilatkoznak.

Végre gr. Lónyay terjesztett elő egy közvetítő javaslatot. Ő, úgy mond, már az 1843-iki országgyűlésen azt tapasztalta, hogy az emberek sehol sem hazudnak oly sokat, mint a pénzügyi dolgok körül. Mikor Szechenyi a maga kétgarasos adójavaslatát előterjesztette és ekkor a vármegyét, anyagi helyzetünknel fogva, osztályozni akarták, majd mind egyik megyét azok követői a legnyomorúságosabb színben tüntették fel. Egyházi tekintetben is nem vagyunk annyira szegények. Azért ő ajánl 10 osztályt: 20, 30, 50, 70 krral, 1, 2, 4, 6, 8, 10, 20, 40, forinttal. Tizenhárom szavazat ellenében 14-el ezen javaslat fogadtatott el.

A többi §-ok változatlanul elfogadtattak, kivételével egy pontnak, mely felett a bizottsági tagok is meghasonlottak egymással. A bizottsági többség, Kerkápoly s három társa, indítványa szerint, az ezen egyházi adóból bejövendő összegnek csak 50%-tőlját adnák át a közpénztárnak, 25—25%-tőlját pedig az illető egyházmegyék és kerületek fordítanak a közalap által is gyámolított czélokra. A kisebbség, gr. Lónyay és Ritók, az összes jövedelmet a közalap pénztárába kívánja beadatni.

VIII-ik ülés jan. 30.

Az előbbi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után Török P. szólalt fel. A közalap ügyében kiküldött bizottság jelentéséből még csak egy pont van hátra: a bizottsági többség és kisebbség külön véleménye felett kellene határoznunk. Engedjék meg nekem, öreg s hosszas tapasztalatra hivatkozható embernek, hogy egy kérelmet terjesszek elő. A közalap létesítésével felettébb fontos és üdvös feladat valósitása vár reánk: segíyezni a szegény lelkeszetek, megmenteni a sinlő egyházakat, gyámolítani a missziót stb. Nekem az a hitem, hogy ezen magasztos czélokot csak úgy érthetjük el, ha a conventi tagok között minden szakadást kerülünk, ha egyetértéssel, szeretettel intézkedünk. Azért most, midőn az eltérő indítványok felett kellene döntenünk, halasszuk el ezen pont felett a határozathozatalt máskorra, a mikor már ezen megindított munkálatunknak némi látható eredménye is lesz.

Kerkápoly: szerette volna, hogy, mielőtt a hiveknek osztályokba sorozása megtörtént s az adakozások megindítottak volna, előbb az ő indítványuk elfogadtatott volna

s az egyháztagnak a közalap iránti lelkesedése azon tudat által is fokoztatott volna, hogy adományainak egy része saját egyházmegyéjük s kerületük hatósága alatt marad s az ő közelben levő bajaik enyhítésére fordíttatik, de ő is óhajlja, a siker érdekében is, hogy a convent tagjai teljesen megnyugtattva, minden keserűség érzete nélkül oszoljanak el, azért belenyugszik az elhalasztásba.

Gr. Ráday: Ha az elhalasztás minden indokolás nélkül történnék, nem volna ellene kifogása, de így kénytelen ellene nyilatkozni, a zsinati törvények szentsége iránt való tekintetből, melyek e kérdés felett már határoztak, melyeket a conventnek nem áll jogában megváltoztatni. Már pedig az indokolt elhalasztásban bent foglaltatik implicite, hogy a kérdés felett még a convent vitázhat s talán a zsinattól eltérőleg határoz.

Gr. Lónyay: E határozat kimondása által a közalap ügye semmi késedelmet nem szenved, mert hiszen a rendszabályok elfogadtattak s megkezdődik a működés. Másrészt nem szabad felednünk, hogy ama nagy dolgok, melyeket a zsinat teremtett, csak úgy lesznek áldásosak, ha azokat a convent óvatosan, az egyetértést meg nem zavarólag hajtja végre. Az idő megérleli az eszméket; ő egész életében azon igyekezett, hogy a scrupulusok nem leszavazás, hanem meggyőzés által szüntettessenek meg. A nagy többség a halasztásba belenyugodott.

Török P.: a közalap ügyét nem csak bevégezni, de megedzeni akarja. Hozzá kell látnunk a munkálatok megindításához s szóló, ha ereje engedi, hozzá lát munkához. Mivel először is a gyülekezethez és hivekhez egy felhívást kell kibocsátani, kéri, hogy ezen nagyfontosságú ir. készítésével Filó bizassék meg s továbbá, hogy, mielőtt az kibocsátatnék, előbb arra nézve mind a négy superintendens helybenhagyását adja. Mindkét javaslat elfogadtatott s ezen kívül kimondatott, hogy addig, míg a végrehajtó bizottság megalakulna, a püspökök és főgondnokok ezen ügyben mindazt megtehetessék, a mit czélszerűnek látandanak s legyenek rajta, hogy a hiveknek osztályba sorozása mihamarább megtörténjék; a befizetés azután maradhat őszre.

Ezután elővették a többi conventi tárgyak, de a melyekben érdemleges határozatok nem igen hozattak, hanem ki a közigazgatási, ki a jogügyi vagy tanügyi bizottsághoz útasított oly megbagyással, hogy ezek a jövő conventre terjesszenek javaslatot.

Ilyen volt a mezőberényiek az iránti kérelme, hogy, a békési határban levő földbirtokok után, az egyházi adót ne Békésnek, hanem Mező Berénynek kelljen fizetniök.

Ennek előterjesztésekor Szabó esperes szólalt fel, előadván, hogy ez ügy, a zsinati törvények szentesítése előtt, a korábbi egyházi hatóságok által elintéztetett, befejeztetett; tehát kérdés, hogy ennek tárgyalásába a convent belebocsátkozhat-e vagy nem? A közigazgatási bizottság fogra nézve majd véleményes jelentést tenni. A közigazgatási bíróság, a vadházasságok, a diaconatusügye a közigazgatási szakszabályhoz, az egyetemes tanítói gyűlés memorandu-

mának egyes pontjaira való válaszolás, Csönka indítványára, a tanügyi bizottsághoz tétetett át.

Kissé élénkebb eszmecserét idézett elő az illetéktelen keresztelés ügye és a mostanság sokat emlegetett 53-dik §. Tüzetesen hozzászóltak e kérdéshez Mocsári, Hegedűs, Filó és Szász D. Mocsári azt vitatta, hogy e tárgyban újabb törvényhozási intézkedés szüksége forog fenn. Szász D., ezzel szemben hangsúlyozta, hogy a sérelmes curiai döntvény az 1868-iki vallásügyi törvényt érintetlen hagyta s így csak annyi a teendő, hogy, közigazgatási úton, esetről-esetre rákényszerítendők a plebanusok, hogy azt tiszteletben tartásuk s anyakönyvi kivonatot szolgáltatassanak ki a ref. vallásban nevelendő, de általuk keresztelt gyermekekről. Annyi megegyezőleg kimondatott, hogy a prot. egyház helyzete rosszabb e tekintetben azóta, hogy a curia erre vonatkozó döntvénye meghozatott, mert most a plébánosok még szabadabban keresztelik a prot. egyházhoz tartozó gyermekeket. De mivel, Tisza Kálmánnak a képviselőházban közelebb tett nyilatkozata után, e bírjak novelláris törvény által való orvoslását nem lehet reményelni, azért az határozatott, hogy a lelkészek minden illetéktelen keresztelés felől tegyenek a kerületi elnökséghez jelentést és ezek közigazgatási úton eszközöljék az orvoslást.

Ezzel a tárgyak bevégeztek. Szász D. részint az uniora, részint egy 1880-ki határozatra hivatkozással azt a kérést tolmácsolta, hogy a közelebbi convent Kolozsvárott tartassék. Az indítvány elfogadtatott, de azzal a megjegyzéssel, hogy, ha novemberig — a mint ez az országos középiskolai törvényjavaslat tárgyalása esetén könnyen megtörténhetik — rendkívüli ülést kellene tartani, az Budapestén tartassék.

A jegyzőkönyv hitelesítésére másnap 12 órakor összegyűltek a tagok és azzal az ülések berokasztettek.

VIDÉKI ÉLET.

A deési egyházmegyéből.

(Közgyűlés.)

Pánczél-Cseh, január 24. 1883.

Deési ev. reformatus egyházmegyénk, a rendes esperesi elnöklet alatt f. hó 18-án — szokott székhelyén, Deésen — közgyűlést tartott, melynek főbb tárgyai ez alább irtak valának:

A ker. közgyűlés képviselői 5 éves mandatuma lejárván, az előre elrendelt és bevett szavazatok eredménye számba vétetett. Ker. közgyűlési képviselőknak megválasztottak: Br. Bánffy Dezső ő mltga, mlgs Szacsvai Sándor, mlgs Simó Lajos és Miklósi József ref. pap.

A cameraticum beneficiumból a régen fennálló, jelenleg kiusztult kővári filialis egyháznak dotált 150 frt évi járuléka hováfordítása tárgyában közgyűlésünk a múlt évi főt. kerületi közgyűlés 9. jkvi sz. 4. pontja szem előtt tartásával, a deési egyházmegye szegényebb egyházai között kívánná a fenti összeget évenként kiosztani, — ez iránt indokolt kérelmezésre az egyházak útasítottván.

Több eszmecsorére adott alkalmat a „papi kepe minimuma“ megállapítása és az „inprudencia“ büntetése kérdése. Ez iránti javaslatételre múlt őszi közgyűlésünk egy 3-as bizottságot küldött volt ki megyénk páratlan buzgalmú ügyféria, báró Bánffy Dezső főispán ő mlga elnöklete alatt. A bizottság elkészítvén javaslatát, a papi kepe minimuma — tekintettel egyházmegyénk anyagi viszonyaira — 400 frtban állapított meg; e minimum elfogadása mellett kimondatván közgyűlésünk által azon elv, hogy tekintettel ez egyházmegyében levő több olyan egyházakra, melyek a hozzátömörülő egyházakkal egy külön önálló szigetet képeznek s mint ilyenek, sehová sem csatolhatók s úgy egyházi, mint nemzetiségi szempontból áldozatok árán is fentartandók: az ilyen egyházakban, a papi fizetés megállapított minimuma előteremtését egyházmegyénk áldozatok árán is a részére évenként juttatandó államsegély, dom. cassa s egyéb forrásokból — egyházi és nemzetiségi fő-fő törekvésének tekinti.

A mi az „imprudens papokkal mi történések?“ kérdést illeti, bizottság — tekintettel az inprudencia sokféleségére, tekintettel arra, hogy sokszor a nép konoksága közvetlen fizető képező rendszer, sokszor ez ártatlanul beparaszolt papnak ugyan felmentése, de az oknélkül panaszló népnél fenytetlenül hagyása s ily módon a fejletlenség lábrakapása sok esetben a legártatlanabb papot inprudens színben tünteti föl: mintbogy ezen specialis esetekre az újabban alkotott s ő felsége által szentesített debreczeni zsinati törvények intézkednek, bizottság ezen törvényektől reméli az inprudencia orvoslását. Bizottság javaslata közgyűletéssel elfogadtatott.

Több administratív természetű ügy és kérdés elintézésével a közgyűlés véget ért.

Miklósi József.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. febr.

— **Az egyetemes convent** — mint a fennebb közölt tudósításunkból látható — legközelebbi rendez ülését Kolozsvártt fogja tartani. A conventnek e határozata az erdélyi egyházkerületre nézve nem csak megtisztelő, de egyszersmind — s ez az, a mire főszűlyt fektetünk — ékesen szóló bizonyosága annak, hogy a mi egyházkerületünknek missiója a többi testvér kerületekkel nem csupán írott törvény, holt betű hanem fősőges igazság, mely a kegyes ohajtások világából leszállott az életbe s valósággá lett. Lélekben előre is a legbensőbb örömmel idvezeljük körünkben egyetemes egyházunk nagyjait, bölcseit, a sok hivatalos közzűl a választottakat. Isten hozta őket!

— **Személyi hírek.** B. Vay Miklós ő nagyméltósága, ki, torokbaja miatt, a conventnek csupán első napi ülésén vehetett részt — mint örömmel értesűlünk — betegségéből fölűdűlt. — Kovács István, szathmár-németii

ref. tanárt a közoktatás terén szerzett érdemei elismerésűl, Király ő Felsége a koronás arany érdemkeresztel tüntette ki. — Néhai Debreczeni József tanszékére helyettesűl a kolozsvári ref. collegium elöljárósága Sárkány Lajos tanárjelöltet, tanodánk kitűnő növendékét, alkalmazta.

— **Szócs Sándor** munkatársunk „Inditvány“ című nagybecsű dolgozatának folytatását, valamint tárcza rovatunkat, kénytelenek valánk, conventi tudósításaink nagy terjedelme és kimeritő volta miatt, jövő számunkra halasztani Reméljük és kőrjük ezért t. olvasóink szives elnézését!

— **A kormány és a baptisták.** Pestmegye alispánja, a Promontor községben lakó és az oda járó baptistákkal szemben követendő eljárásra nézve, útasítást kért a belügyministertől. Tisza Kálmán ez előterjesztésre következőleg válaszolt: „A baptista felekezet eddig hazánkban ismeretlen volt; a törvényhozás mindenkor bizonyos megnevezett egyházak és felekezetek elismerésére szorikozván, törvényhozáson kívül, közigazgatási uton, egy új és ismeretlen felekezetnek szabad vallás gyakorlatára „hivatalosan jogosűltűség“ nem adathatik. A baptista, valamint más oly felekezet, melynek a törvényhozás által szabad vallás gyakorlatra jogosűltűség nem adatott, mint hitközűség nem szervezheti magát s csakis magántársűlatnak tekinthetik. Minthogy pedig hitszónokok, mint ilyenek, csak jogosűlt hitközűségnél működhetnek, ily hivatalos jellegű hitszónokok működése meg nem engedhető. Jogosűltak lehetnek azonban magán felolvasások tartására, ha tehát ily magán felolvasásokat kívánának tartani, tartoznak magukat mindenhol a helyi rendőri hatóságoknál előre bejelenteni s mindazon rendőri szabályokat a legpontosabban megtartani, melyek a nyilvános felolvasásokra előírva; különben ellenők a szabályszerű eljárás alkalmazandó.“

— **A következő sorok közlésére kérettűnk föl:** M.-Bádon 1883. január 27-én tartott tánczestély alkalmával a m.-bádoni ref. templom alap-javára, Simó Géza ref. lelkész ur buzgó kezdeményezésére, szives adományokkal járultak: Simó Géza ref. lelkész 2 frt, Kolbász József 1 frt, Deák Gábor 1 frt, Ládai Tódor 50 kr, Simon Dénes 1 frt, Buzaházi 50 kr, Budai Károly 60 kr, Zudor Dénes 1 frt, Száva Domokos 1 frt, Salamon Ferencz 1 frt, Bartha Samú 50 kr, N. N. 10 kr, N. N. 10 kr, N. N. 20 kr, Egerházi István 50 kr, Neuman József 50 kr, Megyesy Jenő 1 forint, Bakesi József 1 frt, Kondrai Gerő 1 frt, Reichárdspereg Gyula 1 frt, Bartha Károly 1 frt, id. Lőrinczi János 1 frt, Kovács Károly 1 frt. Összesen 18 frt. 50 kr. Egyházm nevében köszönet a nemes szívű adakozóknak s első sorban a derék kezdeményezőknek. M.-Bodon, 1883 febr. 2-án. Nemes Árpád, ref. pap.

— **A zsidó vallás reformálása** végett dr. Szigethy Márton, pestmegyei járási orvos, pár hó előtt felhívást küldött a haladó hitközűségeknek. Eddigélé harmincz hitközűség jelenté be neki a hozzájárűlást. Ezek képviselői, hir szerint, nem sokára tanácskozásra gyűlnek össze a fővárosba.

Necrolog.

SZÁSZ ISTVÁN

magyar-régeni ref. lelkész emlékének gyűjtök halvány mécsét e soraimmal, ki ismerőseinek tiszteletét és pályatársainak becsülését teljesen kiérdemelte. A hosszú és kínos szenvedések után elhunyt férfit ismertem gyermekeségétől fogva mert vele tanultam s a végzet ugyanazon vidékre és pályára vezetett, melyen ő is munkálkodott és itt a közelben, elég alkalmam nyílt méginkább megismerni és becsülni a derék pályatárs nemes lelkületét

Atyja, Szász György, volt tancsi ref. lelkész, kiváló pap és a görgényi egyházmegyének több évig volt directora már gyöngye gyerek korában beadta István fiát a maros-vásárhelyi collegiumba, hol osztályában mindig első és a jelesek jelese volt. Iskolai tanulmányait végezve, a m.-régeni egyházközség lelkészeül hívta meg 1861-ben és azóta folyton itt irtott, plántált, öntözött a papi jellemekkel tündöklő férfi, mignem azt a ritka szép elmét el nem borítá a téboly homálya!

Helyes ítélete, bölcs belátása, szelid, tapintatos modorra nemcsak hívei, hanem az egyházmegye előtt is csakhamar kedvelt egyenné emelték Szász Istvánt s ezen nemes tulajdonaiért már korán az egyházmegye tanácsbírái közzé választatott, hol, a többszöri tisztújítás alkalmával is, mindannyiszor megmaradt. Mennyire szerettük hallgatói, mennyire csüngtünk szavain, midőn a mindig határozott, független önállást tanusító férfiú szabadelvű nézeteit fejtegette a tanácskozó asztal mellett Sokat vártunk tőle s benne helyezett bizalmunkban sohasem is csalódtunk! Egyetlen, jövőre vonatkozó, reményünkbeu csalódtunk csak, de ennek nem ő volt oka, hanem korán jött halála

Pár évvel ezelőtt már látszottak rajta a hanyatlás jelei, de kötelessége teljesítésében még sem engedte magát senki által feldülmúlni, — még akkor sem, mikor betegsége súlyosodni kezdett. 1881. nyarán fürdőre kellett mennie s ez év július haván kezdve paptársai szolgálták helyette; ekkor történt, hogy egyik kirendelt és megjelent paptársának nem engedte meg a templomi szolgálatot, mert, mint mondá, még ottbón van s hívei rossz néven vennék, ha, beteg is, elmúlasztaná templomba menni

Sem fürdő, sem kórházi gyógykezelés, sem övéinek odaadó gondozása nem segített. Végül, ezelőtt néhány héttel, egyik országos tébolydába került s ott végezte be kínos életét f. január hó 24-én. Vigasztalhatlan özvegy és hét kiskorú árva siratja a 48 éves derék ember elhunytát!

Ott, a nagy-szebeni temetőben, legyen béke, legyen nyugalom feledhetlen Szász István barátunk kifáradt hamvainak! És itt közöttünk, kik ismertük, szerettük, itt közöttünk legyen áldott az ő emlékezete.

Radnótfája, 1883. január 30.

Gergely Lajos.

FŐTISZT. NAGY PÉTER PÜSPÖK ÚR A KÖVETKEZŐ KÖRÖZVÉNYEKET BOCSÁTOTTA KI:

Körözetnek.

98—1883. A marosi egyházmegyében a nagy-ernyei IV. oszt. papi állomás. Javadalma: 210 o. é. frt, az egyházközség pénztárából; 42 véka búza, 72 véka szemes törökbúza kepe; 16 öl ágfa; 11 b. szántó, melyből, 2 h., 1414 □ öl az egyháztalajok mivelnek meg őszi vetés alá s 4 h. területről a termést haza szállítják; 6 h. 1055 □ öl kaszáló; 90 szekér trágyának a papi telekről kihordása. Az összes évi fizetés, a tisztességes lakhely, gazdasági épületek és veteményezésn kívül 445 frt 18 kr-ra van becsülve. A megválasztott köteles, egy évi jövedelme $\frac{1}{6}$ -át állomása elfoglalása előtt, vagy készpénzben lefizetni, vagy erre magát kötelevelben kötelezni.

Ugyanezen egyházmegyében a cserefalvi kántor-tanítói állomás. Javadalma: 46 $\frac{1}{2}$ kal. (25 kévés) búza és 109 $\frac{1}{2}$ v. csős törökbúza kepe; 1 öl szinfa; 1 h. 1124 □ öl szántó, 456 □ öl kaszáló can. portio, a szántót az egyháztalajok mivelik s a termést erről, valamint a szénafü helyéről ők szállítják baba; 30 marhas gazda évenként 1—1 szekér trágyát a tanítói telekről, javításokra, kivisz. Az összes évi fizetés pénzértéke, a tisztességes lakás és mellék-épületeken kívül 86 frt 38 kr-ra van becsülve. Pályázati határnap mindkét állomást illetően: február vége. Folyamodványok mindkét állomásra t. t. Rákosi Lajos h. esperes aához, Lukafalvára (u. p. Nyárádtő) küldendők.

77—1883. A sepsii egyházmegyében az árkosi énekvezetői állomás. Javadalma: 3 kal. búza, 3 kal. zab kepe; 3 frt 75 kr. oszpora; 3 tereh tűzifa; temetésekért 35—35 kr.; 5 h. 900 □ öl szántó és 1 h. 1400 □ öl kaszáló haszonélvezete; 1 frt 12 kr. évenkénti kamat. Az összes fizetés, a terjedelmes gyümölcsös és gazdasági épületekkel ellátott tisztességes lakáson kívül, 88 frt 85 kr. pénzértékre van becsülve.

Ugyanezen egyházmegyében a magyarósi énekvezetői állomás másodikban. Javadalma: 65 kal. ős, 65 kal. tavasz gabona; 17 tere tűzifa; 6 frtnyi oszpora és kepeváltási díj; 30 frtnyi temetési és tanítási díj; 1 h. 1265 □ öl szántó haszonélvezete; 20 frt fizetés javítás. Az összes fizetés pénzértéke 240 frt és lakás gazdasági épületekkel s 947 □ öl kerttel. Pályázati határnap mindkét állomásra: február vége. Folyamodványok mindkét állomást illetően t. t. Csizsér Gábor esperes aához, Egerpatakra (u. p. N.-Borosnyó) küldendők.

21—1883. Az udvarhelyszéki egyházmegyében a homoród-szt.-mártoni énekvezetői állomás. Javadalma: 30 kal. búza, 30 kal. zab; 11 v. ős gabona, 2 $\frac{1}{2}$ v. zab; 35 v. ős gabona, 10 v. zab a magtárból; 4 frt oszpora, 9 sz. fa; 4 h. 493 □ öl szántó, 234 □ öl kaszáló haszonélvezete; tandíj 30—40 frt; tisztességes lakás terjedelmes veteményezővel. Pályázati határnap: febr. vége. Folyamodványok t. t. Solymosi István esp. aához Bögözbe (u. p. Sz. Udvarhely) küldendők.

118—1883. A szil.-szolnoki egyházmegyében az ér-kávási pap-tanítói állomás. Javadalma: 25 hectoliter búza; 46 frt szántás és fapénz; 2 frt 70 kr. kamat pénz; 21 h. jó minőségű szántó; 7. h. I. oszt. kaszáló; 14 kat. hold tanítói föld haszonélvezete (a földek adóját az egyhk. fizeti); stóla: temetés praedikációval 1 frt., keresztelés 50 kr., esketés 2 frt., hirdetés 1 frt; tandíj 2 frt. Pályázati határnap: febr. vége. Folyamodványok t. t. Szabó Pál esp. aához Diósdra küldendők. — Kolozsvártt, 1883. január 30.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények ezimzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beíratás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: Convent után. II. (Sz—s.) — Indítvány az erdélyi ev. ref. egyházkerületben létező központi és egyházmegyei özvegy-árvai gyámintézetek egyesítése tárgyában. Előterjesztés végett kidolgozta Szóts Sándor, dévai ev. ref. lelkész. (Folytatás). — Az áll. ig.-tanács üléséből. — Külföld. — Irodalom. — Világ folyása. — Különfélék. — Tárca: Az az új felekezet. Könyves Tóth Kálmántól.

Convent után.

II.

Kolozsvár, 1883. febr. 9.

(Sz—s.) A convent utolsó pár napján a conventi tagok között igen élénk eszmecsere szolgált alkalmul egy nagyfontosságú kérdés, mely nyílt ülésen érdemleges tárgyalás alá nem került s a „jó békesség“ kedvéért a döntő határozathozatal a Kolozsvártt tartandó conventre lőn halasztva.

A nézetek tisztázása, a kérdés megérlelése a sajtó feladata. Részünkről időszerűnek tartjuk a nyilvánosság sorompóit felnyitni s az ellentétes vélemények harcát megkezdeni. Hadd győzzön a mi jobb!

A convent által az egyházi közalapról alkotott zsinati törvény életbeléptetésére vonatkozó rendszabályok s előzetes intézkedések tárgyában véleményadásra kiküldött bizottság tagjainak, azon módra nézve, miként lennének az egyházi közalapból a törvény által kijelölt célok előmozdítandók? egyező véleményre jutniok nem sikerült.

A conventhez a következő többségi s kisebbségi vélemény lőn beterjesztve

Többség véleménye.

Az országos domestica ügyében kiküldött bizottság alóli tagjai úgy levén meggyőződve, hogy a hívek aránylag magasabb osztályba sorakozni készebbek lesznek s annál fogva az alkotandó

közalap erősebb leend, ha az alap egy részének, például 25—25 %-tőljának, a törvényben megállapított feladatokra való fordításának joga az egyes egyházmegyékre és kerületekre hagyatik, természetesen utólagos jelentéstétel és kimutatás kötelezettsége mellett s a convent egyes esetekben, csak a másik rész, p. o. 50% fölött rendelkezik: az ilyen eljárást tisztelettel javaslatba hozzák.

E rendszabálytól azon előnyt is vélik alólirottak várhatni, hogy az egyházkerületek a 218. §-ban foglalt feltételeknek, másnemű terheltetésük nélkül is, meg bírnak felelni s hogy oly célokra, a melyekre megfelelően áldozni magukat készeknek nem érzik, a közalap gyámolítását sem veszik igénybe.

Kelt Budapesten, 1883. jan. 27-én.

Kerkápoly Károly.

Benkő János.

Szentpéteri Sámuel.

Körmendy Sándor.

Kisebbség véleménye.

Mínt hogy az országos reformált egyházi közalapnak alkotásánál a zsinat által kitézött cél nem volt és nem is lehetett más, mint az örök egyesítése s ez által egy hatalmas, a közalap céljai megvalósítására szolgáló központi alap teremtése;

mínt hogy ezen országos alapnak az egyes egyházmegyék és egyházkerületek közt már előzetes szétoztása nem csak az egyesíteni célzott erőket ismét megosztja, de magával a törvényben kifejezett elvekkel is ellentétben áll, tehát törvénysértés is volna;

mínt hogy az országos egyházi közalapnak oly magasatos feladatai vannak, melyek nagy áldozatokat kívánnak s csak egy hatalmas közalap által megoldhatók s azoknak megoldására egyelőre még az országos egyesített erő sem mutatkozik elégségesnek; s az alap előleges szétoztása már a közalap elé kitézött célok megvalósítását tenné lehetlenné, a melyért a felelősséget, különösen a törvény intézkedéseivel szemben, el nem vállalhatjuk;

mínt hogy, ha a közalap egy része az egyes egyházmegyéknél s kerületeknél hagyatnék, ez által egyes egyházmegyék, melyek előtt a közalap elé kitézött célok egyikének vagy másikának megvalósítása nem áll, előnyben részesítettének azon egyházmegyékkel szemben, melyekben a segélyezés mellőzhetlen;

mínt hogy az előzetes fozosztás mellett az egyházmegyék és kerületek azon viszonyai, melyek mellett volna törvény szerint a segély megadható, nem is vizsgálhatnának s e tekintetben is törvénysértés, egyszersmind igazságtalanság is követtének el;

mínt hogy igazságos és arányos segélyezés csak is minden

viszonyok előleges megvizsgálása s megbirálása után érhető el, mi az előzetes szétosztás mellett természetesen lehető nem volna:

annálfogva, úgy a minket kötelező törvényre, mint a megvalósítani kívánt czélok elérhetésére s az igazságra tekintettel, indítványozzuk:

hogy a közalaphoz tartozó összes járulékok s bevételek a központi pénztárba küldessenek be, az állandó végrehajtó bizottság által kezeltesse s az egész összeg felett esetről-esetre a convent rendelkezzeik.

Kelt Budapesten, 1883. jan. 27.

Lónyai Menyhért.

Ritoók Zsigmond.

Részünkről kijelentjük, hogy a kisebbség véleményét pártoljuk. Ránk nézve e vélemény első s második bekezdésében jelzett indokok, a továbbiaktól eltekintve, magokban véve is, döntők.

A zsinat, midőn a közalapról törvényt alkotott, elvitázhatatlanul azon czélt tartá szem előtt, hogy, az eddig szétszórt erők egyesítése által, egy hatalmas központi alapot kell létrehozni, mint a szentesített törvény 1-ső §-e kifejezi: „azon czéloknek elősegítése és gyámolítása végett, melyeket az egyes egyházközösségek, egyházmegyék és egyházkerületek saját erejükkel teljesíteni nem képesek.”

Nyilvánvaló a törvény e szavaiból, hogy a zsinat nem az egyes részek által — avagy csak rész-

ben is — külön kezelendő s az egyes czélok elősegítésére azok által szétosztandó alapok létrehozását contemplálta, hanem czélul tűzte ki egy egységes, egyetemes alap megteremtését, — ha szegénységünkhez képest kisebb arányokban is, de olyat, a minő p. o. a katolikus felekezeti czélok előmozdítására a kormány központi kezelése alatt létezik.

A mi alkotmánytörvényünk 55-ik §-e szerint a magyar ref. egyházat egyetemesen érdeklő ügyek elintézésére hivatott központi testület: az egyetemes convent s a 66. §. 2) pontja szerint annak jog- és hatáskörébe tartozik az országos ref. egyház közalap fenntartása, gyarapítása és kezelése is.

A közalapról alkotott specialis törvény is az aiaptörvény e §-eit tartotta szem előtt, midőn a 12-ik §-ben világosan kimondotta, hogy „az egyetemes convent feladata intézkedni egy állandó végrehajtó bizottság alakítása iránt, melybe minden egyházkerület egy egy tagot választ; ezen végrehajtó bizottság hatásköre kiterjed a közalap kezelése, a convent által hozott határozatok alapján azok végrehajtása és általában az összes kezelés ellenőrzése, pénztárak és számadások megvizsgálása, a számadásra kötele-

világosítani, hogy tisztán láthassunk. Vártam eddig, hogy avatottabb toll vállalkozik e kérdés szellőztetésére. Viri fortissimi. Nem jöttek. Hallgatnunk nem lehet, nem szabad s ki kell jelentenem, hogy nem egyházi, felekezeti elfogultság, de egyenesen nemzeti s társadalmi szempont lebeg előttem. Nekünk, magyaroknak, különösen nemzetiségünk védelme elődázhatlan szent kötelességünk.

És, egyenesen ez utóbbira vonatkozólag, ki kell jelentenem, hogy a baptistáknál a nemzeti érzület az, melynek hire-hamva nincs. Miért? mert vallásuknak alapelve szerint csak azt ösmerik el testvérnek, ki az ő hitüket vallja, — a többi, legyen bár édes apja, vagy szülő anyja, mind egy szálíg elkárhozott. Nem légből kapott szavak ezek. Egy baptista nyilatkozott előttem így, hogy neki sem apja, sem anyja nem lehet addig vére, míg hozzájuk nem tér. A rideg exclusivitas egyetlen egy felekezetenél sincsen annyira előtérben, mint náluk. Dr. Judson p. o. a maga röpiratában határozottan utal arra, hogy még csak koresztyénnek sem ismerheti azt el, ki be nem meritkezik, minden egyéb felekezet csak névvel koresztyén, de tényleg nem jár Krisztus nyomdokán. Mi következik e feltételből? Semmi más, mint másokat megvető lelki kevélység. S ezt a logegyűgyűbb baptistánál is rögtön észlelhetjük. Kivonják magukat a társadalmi élet kötelekei közzül s a szentírás igéit betűszerinti értelemben ferdítvén el, abból oly következtetéseket vonnak, melyek a gyöngébb idegzetűeket könnyen lelkibetegekré tehetik.

Állítják, hogy őket üldözik. Merem viszont állítani, hogy ők az üldözők s egyetlen szerencse az, hogy csekély számmal vannak. A gyűlölet lángostorával üldöznek minden

T Á R C Z A

A z a z ú j f e l e k e z e t .

Könyves Tóth Kálmántól.

Irányi Dániel*) úr már bemutatta őket az országházban. Nála jellemesebb, tisztábblelkű embert alig hordott még a föld a hátán. Ezt a tulsó oldalról is szívesen beösmerek. Szabad gondolkozásmódja előtt tisztelettel hajlunk meg s nem egy indítványa magán hordja a legtisztább igazság tizenhármass próbáját. S azt hiszem, szíve olyan lehet, mint a lágy kenyér. Gyöngéd szív, szilárd jellem, a nemzet jövőjébe vetett hit párosúlnak benne. S legnemesebb jellemvonása az, hogy az üldözötteknek, mihelyt pártfogásáért esedeznek, pártját fogja. De, azt hisszük, nem veszi tőlünk rossz néven, ha mi is nyiltan ki merjük mondani, hogy ezen páratlan jóságát ki szokták zsákmányolni. Neki elég a könnyet látni, elég hallani az úgy vélt üldözöttek sóhaját. Ezek megindítják s azontúl nem néz tovább. Jó szíve bizonyos korlátnál megállapodik.

Mayer Henrik, a Nassauból bevándorolt asztalos és baptista hittérítő lerajzolta előtte a baptista felekezetnek ez országban tapasztalt állítólagos üldöztetését s ebből országgyűlési kérdés lett. Egyes concret sérelmek fel lettek hordva a ház asztalára, de csakis egy oldalról. Az érem tulsó oldala árnyékban maradt. Pedig ezt a tulsó oldalt is meg kell

*) A függetlenségi párt e kiváló tagja élénken védelmére kelt a képviselőház egyik közelebbi ülésén a baptistáknak.

zettek felmentése s általában mindannak megtételére, mi ezen alap felvirágzását és rendes kezelését előmozdítani képes.“

Ugyanezen törvény 3 ik § ében az egyházközségek, az egyházmegyék, sőt az egyházkerületek is arra vannak utalva, hogy segélyért az egyetemes conventhez, illetőleg annak végrehajtó bizottságához forduljanak, a magok részéről is megtévén előbb minden lehető azon czél elérésére, melynek segélyezéséért folyamodnak s a 13-ik §. a convent kötelességévé teszi a közalap állapotáról és fejlődéséről minden évben emlékirat kibocsátását, melybe a végrehajtó bizottságnak (nem pedig az egyházmegyéknek s kerületeknek) jelentése fölveendő s az emlékirat, kellő számú példányokban, az egyes kerületeknek megküldendő.

Minden további idézet mellőzésével, annak constatálására szoritkozunk, hogy az egész törvényen a közalap egységének s a convent által eszközözendő egységes központi kezelésnek eszméje vonul végig.

Útaljuk t. olvasóinkat a szentesített törvény figyelmes átolvasására.

Nézetünk szerint azonban e kérdésben törvénymagyarázati kísérletek szüksége nem is forog fenn. A törvénynek kizárólag illetékes magyarzója: a zsi-

más vallásfelekezetet. A térítés a szó teljes értelmében mánia nálók s dogmájuk szerint kötelesség. A fanatismustól sarkaltatva járnak be a falukat, városokat, hogy prosectákat horgászszanak s e célra alattomos úton aknáznak ki minden körülményt. Kőkoporsónak nevezvén a templomot, azt messziről kerülik s másokat is annak látogatásától elidegenítenek. Szerintök csak egy idevítő vallás van, melynek főelve abban culminál, hogy, megtévén, meritkezzenek be. S hogyan határozzák meg azt, hogy ki a megtért? Szavazatra bocsátják előljáróik. Igazi becsületbiróságot alkotnak a lelkiismeret és hit dolgában. Kérdem most már, vajjon társadalmi téren lehet-e ily felekezettől előhaladás, miveltséget várni. Nem légből kapott szavakat hordok fel. Egy baptista igehirdető fülem hallattára ilyenformán tanította a népet: „mit ér az, ha titeket számra, földrajzra, országotok történetére tanítanak, ha nem tudjátok megszámlálni, hogy bány vén ül ott fenn az Isten trónja mellett, ha nem tudjátok, hol van a mennyei Jeruzsálem. Azt csak mi látjuk.“ Aztán nyilvánosan kikelt az újságok, a könyvek, a tudomány ellen, ezeket mérgeknek, kárhózat könyháján főtt kotyvaléknak nevezvén. Ime, ily épületes tanításokkal lépnek fel és azt mondják, hogy ők a kiválasztottak, az ő nevök a mennyországban feliratott, a többiek mind a gyehonna tüzeire jutnak.

Ne higyük, hogy pusztán s kizárólag a papságot támadják meg. Épen ilyen alattomos ellenségei az összes társadalomnak. Egészen új rendszert óhajtanának életbe léptetni; ha mélyebben tekintjük alapelveiket, szokásaikat, a communismus lólába látszik ki, csak hogy az álszenteskedés hosszú köpenyével takarják el. Egymást tegeznek, testvérnek,

nat minden ily kísérletet feleslegessé tett, mert két nyilatkozatával a kérdést tényleg már eldöntötte s ez által a törvénymagyarázat kísérleteit szükségfelettiékké tette.

A zsinat e döntő nyilatkozatainak ösmertetését befejező cikkünk számára tartjuk fenn.

Indítvány

az erdélyi ev. ref. egyházkerületben létező központi és egyházmegyei özvegy-árcai gyámintézetek egyesítése tárgyában.

— Előterjesztés végett kidolgozta Szóts Sándor, dévai ev. ref. lelkész. —

(Folytatás.)

A központi gyámintézet czéljaira fordíttatnak ez idő szerint:

1. Meglevő tőkevagyonának évenkénti kamatja, mely tett az 1881-ik évben*)	1947	frt 20	kr.
2. A garasos pénztár kamatja	470	82	
3. A krajczáros élő tőke jövedelmének a püspöki fizetésből fennmaradó része	1115	1	
4. Perdijakból	213	—	„
5. Házaspárok után szedett 40—40 korból 3423 à 40 kr.	1369	20	
6. Papoktól à 1 frt.	500	—	
7. Egyházközségektől à 1 frt	552	„	— „

Együtt: 6167 frt 23 kr.

nénémnek, hugomnak hívják, a szentek közösségére nagy súlyt fektetnek, magok közt bíráskodnak. Egyik részük hártározottan nyilatkozik a fegyverviselés s esküvés ellen, másik részök azonban ott, a hol még csak most kezdik tanuljukat felütni, mindkettő szükség esetén, a kényszer parancsára (sohasem hazaszeretetből) megengedhetőnek itélik.

Azt említi Irányi D. úr, kivel azonban a vallásszabadság kérdésében én is kezelt fogok, hogy a baptisták a szeretet tanát praedicalják. Hát én most bizonyítom, hogy miként hirdetik ők a szeretet idevítő tanát s ha kell, tanúkra is hivatkozom. — Egy baptista hittérítő az elismert vallásfelekezet papjairól így szólt: „ti papok! átkot bocsátok reátok, a ti áldástokat megátkozom, megvesztem a ti vetni való magotokat, ganéjjal bekenem a ti orcátokat, a ti áldozatotoknak ganéjjával és mindenestől fogva békeverttek lesztek.“ Aztán a gyülekezetben CIX-ik zsoltárt énekelték, melyből izelitől szintén idézek pár sort: „adj neki gonosz fedelmet és az ellenség álljon az ő jobbkeze felől, az ő könyörgései változzanak bünné. Az ő életének napjai legyenek kevesek és az ő fejedelemségét más vegye el. Az ő fiai legyenek árvakká, az ő felesége legyen özvegygyé. Az ő fiai bújdossanak el foglalja el az uzsorás minden ő jószágát s ne legyen, a ki könyörüljön az árváján.“ Ime, ilyen s ezekhez hasonló tanúságos erkölcsi szabályokat olvasgatnak a baptisták gyülekezetében.

És az a Krisztusi szeretet, melyet hirdetnek. Nálunk, egy időben, megjelent egy fanatikus térítő s midőn a világi hatóság intette, hogy legalább annyit tegyen meg, hogy összejövetelét tudassa, hártározottan kijelenté, hogy ő nem

Tervezetem szerint az 1—5 pontok alatt felsorolt jövedelmek továbbra is változatlanul a gyámintézet gyarapítására lennének fordítandók. A 6. pont így módosíthatnák:

Papok évi járuléka:

I. osztályú papoké	20 frt.	
II.	15	
III.	12 „	
IV. „ „	10 frt.	Ily módon
bejönne évenként 82 I. oszt. paptól à 20 frt	1640 frt.	
93 II.	à 15	1395
80 III.	à 12	960
297 IV.	à 10 „	2970 „
	Együtt:	6965 frt.

A 7-ik pont, módosítva, így hangzanék:

Egyházközségek évi járuléka:

I. oszt. egyhk. fizetnének egy lelkeszi állomás után	5 frtot.	
II.	4	
III.	3	
IV. „ „ „ „ „	2 „	
Ily módon begyűlne I. o. egyházaktól 82 à 5 frt	410 frt.	
„ II.	93 à 4	372
III.	80 à 3	240 „
IV.	297 à 2 „	594 „
	Együtt:	1616 frt.

enged az embereknek, mert őt egyenesen Isten küldötte. A társadalmi életet fenekestől feldúló vakbuzgóság lángját szítanak fel, ha meg nem gátolják őrlelmeiket, melyeket már, mint pók az ő szálait, kezdik kiterjeszteni az országban. Én is azt mondom Irányi D. úrral, senkit vallásos meggyőződésében, lelkiismeretében s vallásos isteni tiszteletében gátolni, akadályozni nem lehet, de viszont más felekezet is megkívánhatja, hogy alattomos fortélyokkal s szántsándékos izgatással vándorapostolaiak ne izgassanak. Lépjének fel nyíltan s akkor válaszolunk; — de mit tesznek?

Kiválasztják az éj sötét óráit, kieszelik, hogy hol építenek a gyülekezetek iskolákat, hol vetnek ki adót a közművelődési célok előmozdítására s mindjárt ott teremnek, mint ez Gyomán, Kisújszálláson s máshol is történt. Aztán biztatják a könnyen hívő népet: csak álljatok hozzánk, nálunk nincs szükség adóra, itt mi adunk a szegényeknek segítséget, nálunk nem kell az a kárhözátos tudomány s ha mi jutunk többségre: bíróra, törvényre, katonára nem lesz szükség. Hiszen jó lenne mindez, ha csakugyan tudnák létesíteni, de ha már Kain és Abel között is kitört a versengés, bizony mi sem kerülhetjük el. Épen azért az ő bujtogatásuk határozott ámitás és izgatás. Azonban mindezt oly ügyesen, hogy úgy fejezzem ki magam, oly tervszerűleg intézik, hogy a kihágási törvények szirtjeit kikerülik, de a ki átlát a szítán, meggyőződhetik mindjárt arról, miként communistikus elvek vezérlik a főbb szereplőket. Videant consules!

Többet mondok. Egy asszony volt nálam a minapában, ki gyakran megfordul a baptisták között s említé előtttem, hogy neki azt beszélték, hogy a muszka azért jön Magyar-

Ezeken kívül az egyesített gyámintézet gyarapítására szolgálnának:

8. pont. Az egyházmegyei gyámintézetek által felajánlandó és beszolgáltatandó tőkék évi jövedelme, mely tonne 91 ezer frt után, à 5 %, 4550 frtot.

9. Az új énekes könyv remélhető évi jövedelme 500 frt.

10. Új papoktól, bekoblezési illeték czimén, és pedig:

I. oszt. papoktól	200 frt.	
II. „ „	150	
III. „ „	120	
IV. „ „	100 „	Ebből vár-

ható, 30% üresedés mellett, összesen 1990 frt.

11. Minden magasabb osztályú állomásba jutott paptól, fizetési többlete után, 10 frt. Ebből várható évenként 150 forint.

12. A gyulafehérvári, nagysajói és nagyszobeni egyházmegye papjaitól 1885. végeig befizetendő lenne, és pedig:

a). az ezen egyházmegyékben levő 6 I. osztályu paptól à 200 frt	1200 frt.
b). 4 II-od osztályu paptól à 150 frt	600
c). 4 III-ad „ à 120	480
d). 22 IV-ed „ à 200	2200 „

Együtt 36 paptól: 4480 frt.

13. Az egyházközségek intercalaris jövedelme, kivéve azon ecclesiákat, melyeknek, templom, torony, papi és ta-

országba óriás hadseregével, hogy a baptistákat segítse, mert azok is baptisták. Azzá kell lenni egész Magyarországnak, vagy vértengerré. Angol grófok kilenczvenkilencz dominiumot szentelnek e célra s ha mindnyájan bementett szentekké nem válunk, innen bennünket kiűznek s a baptistáké lesz az ország. Nem hiszem, hogy e balga hír a pesti Mayertől került volna, sokkal esélyesebb embernek tartom őt, de hihetően valami szerb baptista terjesztette, ki egyidőben nálunk is járt. Tessék hát ebből megítélni honszerelmünket. Megkívánják a vértengert, a háborút, a muszka invasiót, azon reményben, hogy ők vergődjenek felszínre s okadatolják ezt a szentírásból vett omegz idézettel: „Következik az is, hogy halljatok hadakozásokat és hadakozásoknak hírét. szükség mindezeknek lenniök, de még akkor nem léssen vége, mert támad egyik nemzetiség a másik ellen, egyik ország a másikra, lesznek éhségek, dög-halálok és földindulások minden helyeken, mindazok pedig csak kezdeti a sok nyomorúságoknak.“ Ez a jövendőlése Krisztusnak be is teljesedett Nero borzasztó zsarnokuralma alatt, de a baptisták szeretnék ezt a mai időben megérni, mert, szerintök, a mint úton-útfélen hirdetik, most van itt az „utolsó idő.“

Távol és menten minden felekezeti elfogultságtól, nem teszem ugyan össze imára kulcsolva kezeimet, mint Gőndöcs apát, de határozottan merem jósolni, hogy e vakbuzgó felekezet terjedése hazánkban még sok gyűlöletnek magvát hinti szét. Még most nagy fontosságot ennek nem tulajdonít senki sem, csak nevetik, elnézik; a gyöngédlelkűletűek sajnálják, de lesz idő, mikor az igaz honfi szívében a sajnálkozás érzelmét késő megbánás váltja fel, mert meggyő-

nitói lak, vagy iskola-építés céljából, az időközi jövedelemre műlhatlanul szükségök van. Ebből remélhető évenként 500 forint.

14. Adományok, alapítványok, gyűjtésekből és a confirmáció alkalmából begyűlt persely-pénzekből várható évenként 500 forint.

15. Az államsegélyből, az 1886-ik éven kezdve 30 éven át e célra tőkésítendő évenként 6500 frt.

16. E célra fordítandó végül az egyetemes domestica cassából a Convent által repartialandó évi segély, mintegy 1500 forint.

(Folyt. köv.)

Az áll. ig. tanács üléséből.

Kolozsvárt, 1883. febr. 4.

Jelen vannak: főt. Nagy Péter püspök, mint elnök; Lészai Ferencz, Gyarmathi Miklós, dr. Szász Béla, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Jenei Viktor igazgató-tanácsosok; Bodor Antal titkár; Szabó Ádám számvevő; Deák József pénztárnok.

Elnök a fia főlhivja a gyűlés ügyelmét az uzsora törvénynek a kamatláb maximumát 8%-ra tevő pontjáról, mely az egyházi vagyon kezelését, különösen a mag- és bortárj védelmezését, tekintve ezek kezelésének az eddigi gya-

zódik arról, hogy megmeredt kigyót melengetett szive táján. Tenyérnyi felhőből is kerekedett már jégeső, egyetlen tengeri madár szárnycsattogtatása is hirdette az óvatos hajósoknak, hogy a kifeszített vitorlát huzzák össze s bészen tartsák a horgonyt. Vigyázzunk azért s nemzeti érdekből ne helyeseljünk oly mozgalmat, akár társadalmi, akár vallásos mozgalom legyen is az, mely nemzeti érdekeink ellen tör s a közmiveltség eddigi vívmányaira anathemat kiált. Ha Irányi D. úr oly nemes hévvel, lángoló buzgalommal szólalt fel a Göndöcs-féle kérvényezők ellenében, hogy szívünk, vallás-különbség nélkül, örömeben hevesen dobogott, nézze át, tanulmányozza komolyan a baptisták ügyét, nem csak felületesen, nem külföldről szerzett tapasztalatai nyomán: akkor, azt hiszem, hogy, ha küzd is a lelkiösmeret szabadsága mellett, mint kell küzdeni mindnyájunknak, mint államférfi, gondoskodik oly óvszerekről is, hogy idegen földről kidobott rothadt gyökér ne honosúljon meg édes hazánk földjén. A baptizmus pedig, mely életrevaló lehet Angliában, holott tudomásom szerint a lelket abban csakis egy egyéniség kitűnő szónoki ereje tartja fenn, — ha tenghet Amerikában: abból nem következik, hogy itt a vakbuzgósnak eme szerb tövise gyümölcsöző lehetne.

Ezen sorokat egy hazáját forrón szerető polgár intézte azon nagyon tisztelt képviselőhöz, kivel sok tekintetben egyetért, de e téren más zászlót lobogtat s a mily hévvel küzdött ő a baptizmus védelmére, ép oly hévvel s kitartással küzd az ellen véglegelhetéig, mert erősen meg van győződve, hogy abban a mosdómedenczében, melyet a baptisták ott Budapesten felállítottak, német víz van s ott nem magyarrá, de a magyar embert is németté keresztelik. (P. H.)

korlat által, az egyháztagnak áldozatkészsége alapján kifejtett, sajtáságos módozatait, közéről érdekl. A jogügyi bizottság főlhivatik javaslattételre.

Ugyancsak elnök a fia azon kérését terjeszti elő, hogy az igazgató-tanács eddig az ő kezelése alatt állott közpénzeket vegye át s kezeltesse mással. Az ig.-tanács átlátja a nagy tarhet, melyet e kezelés okoz, azonban illetékesnek ez átvételre a közgyűlést s nem magát vélvén, felkéri a főt. Püspök urat a közgyűlésig való várakozásra, midőn a maga részéről előterjesztést intéz a közgyűléshez, a kérés értelmében.

Az államsegélyi bizottságba, az eddigi tagok mellé b. e. Debreczeni József helyébe Geréb Márton tanár nevezetik ki.

A tanodák vagyoni ügyeinek megvizsgálására, az 1877. évben tartott egyházkerületi közgyűlés 52 jksz. alatt kelt határozata értelmében, rendes taggá: gr. Bethlen Géza, dr. Jenei Viktor, Damokos Antal, póttaggá Lészai Ferencz nevezettek ki. A vizsgálati útasítás revideálására s ennek új alakba öntése iránti javaslattételre, Lészai Ferencz, Parádi Kálmán, dr. Jenei Viktor, Szabó Ádám és dr. Szász Béla személyében, egy öt tagú bizottság küldetik ki.

A n.-enyedi Bethlen főtanoda nagy collegiuma épületének egy szárny-épülettel megtöltése tárgyában Székely János kir. főmérnök újabb műszaki véleménye azon felhívással küldetik le a főtanodai előljároságnak, hogy, az építkezés módozatainak megállapításánál a főtanoda jövő gyarapodását szem előtt tartva, az idővel szükségessé válható újabb szárny-épület építésére is legyen figyelemmel.

KÜLFÖLD.

Franciaország. Renan a zsidóságról. Renan Párisban, a Cercle Historiqueban, a judaizmusról felolvasást tartott. Renan szerint nagy tévedés zsidó fajról beszélni, mert csak zsidó vallás van. Eredetileg a judaizmus egy nagyszámú szemita családnak, a Beni Izraelnek, vallása volt. Nem lehetett sokkal tisztább, mint a szomszéd pogány törzsek vallása és csak lassan-lassan fejlődött ki spiritualismussá, mely által megkülönböztetete magát a bálványimádstól. Krisztus előtt a nyolczadik században vette fel a Jehova-tisztelet, azt az absolut jelleget, mely az összes emberiség alapvallásának bélyegét nyomta reá. Ez Jesaiás nagy próféta idejében történt. Jeruzsálem lerombolásával lerombolták a korlátokat, melyek a zsidó népet a többi szomszéd néptől elzárták. Legbuzgóbb volt a zsidó propaganda Nagy Sándor utódjai és a rómaiak uralma alatt. Antiochiában és Alexandriában számos hellén család tért át zsidó hitre, megtanulták a héber nyelvet, de ragaszkodtak a göröghöz s a bibliai eredeti nyelvet hamar feledésbe borították. Nem csekélyebb elterjedést nyert a zsidó monotheizmus Sírjában s Herodes családja számos kisebb keleti fejedelmet hódított meg a zsidó vallásnak.

A zsidó propaganda még akkor is tartott, mikor a názárethi Jézus vallása már sok hivat szerzett a zsidók és

pogányok közt s csak a második században Krisztus után kezdett csökkenni. Számos görög és latin törzs, mely felvette a zsidó vallást, áttért a keresztény hitre; mások ellenben hivek maradtak a Jehovához s Gallia számos zsidaja, kikről toursi Gergely beszélt, nem volt a palaestini zsidók maradéka, hanem benszülött gall. Gergely nem tud semmit sem egy idegen fajról, csak „zsidó eretnekekről.“ Renan a német és angol zsidókat is a gallusoktól származtatja, Olaszországot tartja eredeti hazájuknak. Azt is tagadja Renan, hogy zsidó típus van. A Németországban megindult antisemitizmusról nem szólt Renan, csak dicsérettel emlékezett meg az 1791-iki nemzetgyűlésről, mely az izraelitákat emancipálta, nem kérdezték, hogy más fajhoz tartoznak-e, mint a francia keresztények.

Németország. Bismarck a vasárnapi munkaszünetről. A „Magdeburger Ztg.“ érdekes közleményeket hoz arról, hogy miként vélekedik a német cancellár a vasárnapi munka-szünetről. Ebéd közben — írja az idézett lap — szóba került e kérdés is. A herczeg, egyebek között, ezeket mondá:

„A vasárnap megünneplése Amerikában és Angliában valóságos zsarnokság. — Emlékszem, mikor először mentem Angliába és Hulban kiszállottam, az utcán füttyörészttem. Ekkor egy angol jött hozzám, kit a hajón ismertem meg és arra kért, hogy ne füttyöljek. „Hát miért — kérdém — talán ez itt tiltva van?“ — „Nem,“ — mondá — „hanem ma vasárnap van.“ E felett annyira bosszankodtam, hogy rögtön másik jegyet váltottam és Edinburghba utaztam, mert nem tetszett nekem az, hogy ne legyen szabad füttyölni akkor, midőn nekem ahhoz kedvem van. Egyébiránt én korántsem vagyok ellene a vasárnap megünneplésének, sőt ellenkezőleg, mint földbirtokos, megteszek érte mindent, mit tennem lehet. Csak nem akarom azt, hogy arra kényszerítsék az embereket. Mindenkinél tudni kell azt, hogy mimódon készítse el magát legjobban a jövő életre. Vasárnap sehol sem kellene dolgozni, nem annyira azért, mivel ez szentségtelen tett, mivel isten parancsolata ellen van, hanem mivel mindenkinél van szüksége pihenésre. Ez, természetesen, nem áll az államszolgálatra nézve, különösen a diplomatiail foglalkozásra, hol még vasárnap is érkeznek sürgönyök és táviratok, melyeket el kell intézni. Az ellen sem lehet szólani, hogy a földmivelők, tartós eső után, ha szombat délután szép idő volt, vasárnap hordják be gabonájukat és szénájukat. Nem vinne reá a lelkiismeret, hogy ezt bérlőimnek szerződésileg megtiltsam, Én magamnak azt megengedhetem, mert a hétfői eső által okozott némi kárt elviselhetem.“

IRODALOM.

„Piros könyv a magyar nép számára.“ Ezen cím alatt jelent meg s küldetett be szerkesztőségünkhöz P. Szathmári Károlynak 72 oldalra terjedő s a mindennapi életnek, a gyermekek kellő gondozása elhanyagolásával előidézett, szerencsétlenségei, balesetei bő tárházából

merített, szakavatottan megválasztott példáival, az óvodák általánosításának szükségét tényekkel igazoló műve, mely, mielőtt jelzett tárgyára térne át, szoros kapcsolatban ezzel, mintegy bevezetésül, kimondja, hogy mi magyarok „kevesen vagyunk!“ s felteszi a kérdést: „de hát miért nem vagyunk többen?“ Elszomorító a felelet, mit erre ad azon tény constatalásával, hogy nemzetünk létszámának fele elpusztul, mielőtt a hét éves kort elérné! Ennek pedig oka az, hogy nem ápoljuk, nem védjük, nem óvjuk eléggé gyermekeinket. Betegségök idején az orvosi segély ritkán vétetik igénybe; napszamosok munkaidején egészen a „jó Isten gondjára bízzák“, vagy rájuk zárják az ajtót. Szóval, népünknek mintegy 80—90 %-ka barmai pásztorságáról gondoskodik, de gyermekeinek felügyeletével, őrzésével mitsem törődik. E bajon segíteni kell. Segíteni óvodák, vagy, ezeknek egy szerényebb fajtája, a gyermek-menedékhelyek felállításával. Ezen elv egyszerű kimondását s annak érdemleges és meggyőző igazolását a „piros könyv“, mely nevét tulajdonképp csak piros borítékáról vette, még nem tartja elégségesnek, hanem arra nézve is kellő útastítást ad, hogy miként kell és lehet ezen intézményt a szegény községekben is megvalósítani s kimutatja, hogy ez nem csak a gyermekek testi és lelki nevelése szempontjából megbecsülhetlen, de egyszerűsége és bevétel.“ Az eddigiekben a munka célját, tárgyát és irányát vázlatosan körvonaloztuk s végül magára a munka érdemére vonatkozólag csak annyiban emlékezünk meg, hogy nemzetünknek, illetőleg népünknek, egy, végeredményében megdöbbentő, gondatlanságát s ebből származott mulasztását akarván jóvá tétetni, — a mennyire fontos ez eszme, közérdekű a tárgy és nemes a cél, mely a munkát létre szolítja, ép annyira helyesen választott a módszer, mely az eszmeinek megkedveltetését s a gyakorlati életbe átültetését célozza; ép annyira a viszonyok és a tényleges állapotoknak hosszas tanulmányozását s a nép és ennek szükségletei körülményei pontos ismeréséről tanúskodó a feldolgozás, mely a tárgyat minden oldalról kellő világitásba helyezi; ép annyira gyakorlatias és az adott viszonyok között egyedül az út, melyet ezen könyvecske célja elérésére, azaz az óvodák felállíthatására kimutat. Megjelent Budapesten, a Révai testvérek kiadásában. Ára 15 kr.

A „Piros könyvvel“ egyidejűleg küldetett bé szerkesztőségünkhöz: „Dajka-könyv. Útastítás a kisedővőknek (gyermek kertészeknek) a falusi menedék helyek vezetésére szánt dajkák kiképzésére. Az Orsz.-kisedővő-Egyesület megbízásából összeállította: az Orsz. kisedővő-képző intézet tanári kara. Budapest, 1882. Pesti könyvnyomda-részvény társaság.“ A csak 35 oldalra terjedő könyvecske mintegy vezérfonalul tekinthető, a minthogy az is akar lenni az óvodák minden irányú helyes berendezésére s rendeltetészerű működésükre vonatkozólag. Mint nélkülözhetlen és enémű irodalmunkban páratlan becsű munkát, ezt, valamint a piros könyvet, melegen ajánljuk t. lelkészafiai, a tanítóknak, tanügybarátoknak figyelmébe.

„Óramutató a magyar ref. énekügy terén. Énektanítóknak, énekvezéreknek, orgonistáknak tanulmányozás végett, az énekügy barátainak pedig olvasmányúl, saját tanulmánya és számos évi tapasztalata után, írta Ivánka Sámuel, főiskolai ének- és zenetanár.“ Ezen 298 oldalra terjedő műnek célja, a mint a szerző magát előszavában kifejezi, énekügyünk terén kellő és biztos tájékozást nyújtani mindazoknak, kik vallásos éneklésünk korszerű fejlődését, előhaladását, tökélyesbülését krisztusi ihlettséggel, lélekkel, igaz benső meggyőződéssel kívánják és óhajtják. Tórszúke miatt a munka érdemleges ismertetését, ez alkalommal, nem adhatván, alkalom adtával rá visszatérünk; addig is felemlítjük, hogy kapbató Trócsányi Bertalan könyvkereskedésében, Sárospatakon. Ára 2 frt o. é.

A VILÁG FOLYÁSA.

— Heti szemle. —

A képviselőház elintézte az uzoratórvényjavaslatot, mely, a szentesítés után, azonnal életbe lép, a korcsmai hiteltre vonatkozó része pedig julius első napjával. A ház e hó 3-ikától 8-ikáig szünetel, mert a ministerek nagyobb része Bécsbe utazott, közös ministeri tanácskozásokra. Ha összeül ismét a ház, a vadászati törvényen teendő módosításokat fogja tárgyalni. Az e hó 2-ki ülésében fejezték be az uzora-törvényjavaslat tárgyalását. Az első pont, mely az uzoravétség meghatározását foglalja magában, a jogügyi bizottság által előterjesztett alakban fogadtatott el. A módosításokat elvetették, még a báró Kemény Jáncsét is, melyet a kormány tagjai pártoltak s mely a büntetendő uzorát csak a pénzkölcsönökre kívánta kiterjeszteni. Tehát egyéb káros hitelekre nézve is bekövetkezik a büntetés. A módosítványok fölött tartott zárbeszédek közül figyelemreméltó gr. Apponyi Alberté, ki megtámadta a ministerelnök vitatkozási módját s azt mondta, hogy az elvi jelentőségű fejtegetéseket szereti felületes megjegyzésekkel elütni. Felszólt az ellen is Apponyi gróf, hogy az ő politikai szereplését szeretik oly színben feltüntetni, mintha több irányban kaczerkódnék s az aristocratáknak és szociálistáknak egyformán kedvében járna. Hosszas vitát idézett elő még a korcsmai hitelről szóló pont, mely kimondja, hogy 4 frtnál több korcsmai adósságért bepörölni senkit sem lehet. Gróf Bánffy Béla itt arra figyelmeztette a házat, hogy ez a regale-jog megcsonkítása s a regale-tulajdonosok érdekeit sérti. Arra is hivatkozott, hogy faluról-falura különbözők a viszonyok, egyik vidék lakossága több hitelt is rászorúl, mert a pénzhez csak bizonyos idő múltán jut s ez alatt szüksége van szeszes italra. Azt javasolta tehát, hogy az illető törvényhatóságok a belügyminister jóváhagyásával szabják meg a korcsmai hitelt, de az 2 frtnál kevesebb, 8 frtnál nagyobb nem lehet. Tisza ministerelnök helyeselte ez indítványt s egyszersmind kilátásba helyezte a regale-jognak állami megváltását, csak hogy ehhez sok pénz kell. Csáky gróf meg azt indítványozta, hogy az olyanok se pörölhesse-

nek itali adósságért, kik nem korcsmárosok ugyan, de kicsinyben mégis árulnak szeszes italokat. A ministerelnök e módosítást is pártolta. Mások arra nézve tettek javaslatot, hogy semmiféle korcsmai hitelért ne lehessen pört indítani; mások ismét még kisebbre kívánták szabni a korcsmai hitelt, 2—4 frt közt levőre. A ház többsége elfogadta dr. Bánffy indítványát a Csáky gróffal együtt, vagyis a korcsmai hitelt az illető törvényhatóság szabja meg 2—8 frt közt s kiterjed a kisebb mennyiségben szeszes italt áruló nem korcsmárosokra is. — *Közös ministeri tanácskozások Bécsben.* Tisza ministerelnök, gr. Szapáry pénzügyminister, br. Kemény közlekedésügyi minister, gróf Ráday honvédelmi minister e hó 3-án Bécsbe utaztak közös ministeri tanácskozásokra s csak e hó 7-ére várták vissza őket. Fontos tárgyak kerültek elintézés alá. Főleg közgazdasági ügyeket emlegetnek, meg azt, hogy a londoni Dunaconferentián a monarchia képviselője által kifejtendő magatartást határozták meg. Hir szerint szóba jött a Duna-kérdés (mely Románia magatartása miatt már rég függőben van) s a Vaskapú szabályozása részletesen is. A hadügyminister pedig hadi vasútról terjesztett elő tervet. Ezenkívül a pénzügyminister s szeszdó-törvény reformja ügyében tanácskozott az osztrák pénzügyministerrel, egyszersmind bankárokkal értekezett a ledközelebbi hitel ügyében.

— *Nagy vasúti szerencsétlenség* történt a salgó-tarjáni fogaskerekű hegyi pályán február 3-án délelőtt. A fogaskerekű vasúti vonat, mely a salgó-tarjáni bányatelepek és gyárok közt képez összekötő kapcsot, $\frac{1}{2}$ 3 óraker szokott útjára indult, a salgói telopre. A mozdonyon kívül 12 kocsiból állt a vonat, melyekben sok személy ült. A mint a vonat az egyik meredek kanyarulatnál elbaladt, a gépész hatalmas roppanásokat hallott a mozdony alól. Utána nézett a dolognak s rémülve vette észre, hogy a fogaskerek fogai le vannak törve s a gép működik ugyan s a kerek forognak, de a vonat nem halad előre. A következő pillanatban folyton növekedő irtózatossal rohant a vonat visszafelé a mélységbe. Velőtrázó sikoltozás hatott át egyszerre a kerek robotásán. Három útas kiugrott a kocsiból s életben maradt. A tizenkét kocsit a mozdonyal s a tizenkét emberrel össze-vissza hányva hullott alá a mélységbe. A kocsik s a mozdony rombalmazzá váltak, melyek alól a szerencsétlenek halálhőrgése hallatszott. Hat asszony összeúzva s a felismerhetlenségig szétronsolva feküdt a romok alatt. Másik hat asszonyt s a gépészt még élve szállították el a borzasztó veszély színhelyéről, de életbenmaradásukhoz nincs remény. A közlekedési minister az ügyben vizsgálatot indított. — *Szakadás a függetlenségi pártban.* A zsidó-kérdés válságot idézett elő a függetlenségi pártban. A párt kimondotta volt, hogy a zsidó-emancipatiót pártkérdésnek tekinti, mert a párt elve az egyenlőség. Kijelentette: olvárja a párt tagjaitól, hogy ennek a határozatnak alá vetik magukat. Azóta történt a kecskeméti antisemita gyűlés, melyben függetlenségpárti képviselő is jelent meg s hol azon ónjtás kifejezése is nyilvánult, hogy a jövő választáskor oly képviselő választassék, a ki antisemita. Mivel pedig a

jelenlegi képviselő függetlenségpárti, a választóknak ily irányban való figyelmeztetését sokan egyenesen úgy tekintették, mintha a jelenlegi képviselő ellen szólna. Ismeretes az országgyűlési tárgyalásckból, hogy, a tapolczai kérvény tárgyalása alatt is, szóba jött a kecskeméti gyűlés s hogy Ugron Gábor lóháknak nevezte azokat, kik, a függetlenségi párt határozata után is, a párt tagjai kívánnak maradni, de azért Istóczy indítványát támogatják. Szalay Imre, Simonyi Iván azonnal felszólaltak Ugron ellen a képviselőház január 28-ki ülésén. A függetlenségi párt ama tagjai, kik néhány tag kizárására indítványt tettek s a kik ez indítványt pártolták és a további teendő előkészítésére egy bizottságot alakítottak, többször tanácskoztak és e hó 4-ikére értekezletre hívták meg a függetlenségi képviselőket. *A válság Franciaországban.* A francia képviselőház e hó első napján elfogadta a trónkövetelők elleni rendszabályokról szóló törvényjavaslatot, abban az alakban, mely a bizottságban megállapított. Floquet indítványát, mely feltétlenül kimondta volna mindenkire a száműzetést, a ki a volt királyi családokból származik, elvetették. A kiutasítás szükségének meghatározását s az illető személyiséget a kormányra bízta. De kimondta a képviselőház, hogy a Franciaországban uralkodott családok tagjai minden polgári vagy katonai tisztség viseléséből kizáratnak. Ez a pont az, mellyel a bizottság a kormány előterjesztését szigorúbbá tette. Hátra van még a senatus hozzájárulása. Ha a senatus el nem fogadja e törvényjavaslatot, heves összeütközésbe jut a képviselőházzal. Alig lehet feltenni, hogy a képviselőház egy újabb tárgyalásnál elhagyná eddigi álláspontját. Akkor pedig nem volna egyéb hátra, mint felszlatni a képviselőházat és új választásokat rendelni. Már pedig épen most még egy új választás hullámszásainak árját is rábocsátani az országra, — senki előtt sem tanácsos. Ezzel a senatusnak is számot kell vetni. A kiutasítási törvényjavaslatot a legradicalisabbak sem mindnyájan helyeslik. Attól tartanak, hogy a királyi vérből eredő családtagok elhagyják önként Franciaországot és a külföldön agitálnak az ország belső békéje ellen, a mikor sokkal veszedelmesebbek lehetnek. — *A czár koronázása.* Most már hivatalosan is emlegetik, hogy a czár koronázása meg lesz ez év május havában Moszkvában. Az orosz czári család az udvarral május 8-án utazik Pétervárról Moszkvába. Május 12-én hirdetik a hírnökök a koronázás közeledtét; május 15-én lesz a koronázás actusa; május 16—25-ke közt három udvari bál lesz. Giers Bécsben a koronázást is szóba hozta s igyokezött megtudni, ki fogja az osztrák-magyar uralkodóházat az ünnepélyen képviselni. A meghívók legközelebb küldetnek szét.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. febr. 10.

— Szép adomány. Kirinyi Lajos úr, a hunyadzarándi egyházmegye érdemes algondnoka. jelen lévén a pisiki telepen alakult filiális egyházközségnek f. évi január 28-án tartott ünnepélyén, az ott építendő reform. templom alapjára 100 o. é. frtót adományozott.

— Az Eötvös alap tőkésített vagyona az 1882-ik esztendőben 3110 forinttal gyarapodott, daczára annak, hogy a múlt pünkösdi gyűlés 2500 forintot kiútalványoztatott, ösztöndíjak és segélyösszegek gyanánt. A január havában történt zárlat alkalmával az Eötvös-alap tőkésített vagyona 11,791 frt és 13 krajczár volt. Ezen összesen kívül 2699 frt és a vallás- és közoktatásügyi miniszter újabban útalványozott 1500 forintnyi segélye képezi a jelen évi tiszta jövedelmet. Van tehát jelenleg az intézmény birtokában 15,990 forint. A jelen évi pünkösdi gyűlés alkalmával 2880 forint jut az alapszabályok értelmében kiosztásra. Az Eötvös-alap intézménye, bele nem számítván a fővárosi tanítók Eötvös-alapját, melyet a főváros hatósága adományozott és maga kezel, eddig mintegy 14,000 forinttal segítette a tanítók gyermekeit s a tanítók özvegyeit és árváit és a mellett szép alaptőkét is szerzett.

— Az ágostai egyház új egyetemes felügyelője. Az ág. evang. egyház egyetemes felügyelői állásának betöltésére beérkezett szavazatokat f. hó 7-én délután bontotta fel az ősszel tartott egyetemes gyűlésből, Földváry Mihály alispán elnökle alatt, e célra kiküldött bizottság. A 600 szavazat felbontása s összeszámítása délután 4 órától este 6 $\frac{1}{2}$ óráig tartott. Az eredmény következő: a bányai egyházkerületből báró Prónay Dezső kapott 126, Péchy Tamás 89 szavazatot, a dunáninenni kerületből Prónay 31-et, Péchy 60-at, a dunántuli kerületből Prónay 148-at, Péchy Tamás 8-at, a tiszai kerületből Prónay 72-öt, Péchy T. 50-et. E szerint báró Prónay Dezső összesen 377 szavazatot kapott, Péchy Tamás pedig csak 207-et. Az abszolút többség e szerint Prónay részén meglévén, az ágostai egyház egyetemes felügyelőjévé megválasztott. Egy-egy szavazatot kaptak Fabinyi és Szentiványi. Különbféle szabálytalanságok miatt 24 egyház szavazata tekintetett érvénytelennek. A megválasztott új egyetemes felügyelőt a legközelebbi ágost. egyetemes conventan fogják ünnepélyesen beigtatni.

— A hontmegyei panszláv szellemű tanítók ellen a vármegye közigazgatási bizottsága intézkedést kér a kormánytól. Az e részben tett felterjesztésből a következőket közöljük: Sajnálattal kénytelen beismerni a megye közigazgatási bizottsága, hogy, a megyének különösen felekezeti iskoláiban, a panszláv szellemű lelkész igazgatók mellett, hasonló szellemű tanítók működnek s ezek működésének hatása, az érvényesített állami felügyelet mellett, az iskolákban inkább negativ módon, t. i. a hazafias érzület ápolásának mellőzésében, nyilvánul, de ezen működés káros hatása annyival inkább érezhető a családban. A közigazgatási bizottság azon véleményének ad kifejezést, hogy ezen tanítók a magyar nyelvet hazafias becsvágyból soha meg nem tanulják, hanem a legjobb esetben csak mechanikai kötelességből, miért is újabban oly kormányzati intézkedést kérelmez, mely szerint az állam befolyása a felekezeti tanítók választására érvényesíthető legyen, nehogy, az egyház ünkormányzati jogának túlzott respectálása miatt, a nemzetnek legfontosabb culturpolitikai érdekei feláldoztassanak.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények czimzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK:

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beigtatás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyujt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: Convent után. III. (Sz—s.) — Indítvány az erdélyi ev. ref. egyházkerületben létező központi és egyházmegyei özvegy-árvai gyámintézetek egyesítése tárgyában. Előterjesztés végett kidolgozta Szóts Sándor, dévai ev. ref. lelkész. (Folytatás). — Vidéki élet. A v.-hunyad-zarándi egyházmegyéből. A deési egyházmegyéből. — A panszlávok ellen. — Külföld. — Irodalom. — Külföldiek. — Tárca: A kis álmos. Mikszáth Kálmántól.

Convent után.

III.

(Befejező cikk).

Kolozsvár, 1883. febr. 16.

(Sz—s). Előző cikkünk végén azon meggyőződésünknek adtunk kifejezést, hogy a zsinat által alkotott törvényen a közalap egységének s a convent által eszközözendő központi kezelésnek eszméje vonul végig, sőt e tekintetben nem is forog fönn törvénymagyarázati kísérletek szüksége, mert a törvénynek illetékes magyarázója: a zsinat, két nyilatkozata által, a kérdést már tényleg eldöntötte.

Ez állításunk igazolása befejező cikkünk célja.

A közalapra vonatkozó törvényjavaslatot a zsinat 1881. nov. 18-iki örökre emlékezetes ülésében tárgyalta. A részletes tárgyalás befejezése után Körmenyi Sándor, zsinati tag, egy indítvánnyal állott elő, mely a gróf Lónyay felszólalását provocálta s miután egyesek, nemes áldozatkészséggel, a közalap javára adományait bejelentették, következett az előki enuntiatio.

A zsinati hiteles tudósításnak, mely e momentumos ülésről a „Prot. Egyházi s Iskolai Lap“-ban s az „Erdélyi Prot. Közlöny“ 1881-ik évi 50-ik

számában olvasható, ez incidensre vonatkozó töredéke a következő:

Befejeztetvén a törvényjavaslat tárgyalása, Körmenyi Sándor azt indítványozza, hogy az érdeklődés fokozására czélszerűnek látná, hogy a közpénztárból az egyházmegyék s egyházkerületek fiók pénztárakat kapjanak oly módon, hogy a beszolgáltatandó összegnek $\frac{1}{4}$ -e maradjon az egyházmegyénél, $\frac{1}{4}$ -e az egyházkerületnél s csak a maradék $\frac{2}{4}$ adatnak a közpénztárba.

Gr. Lónyay a napirendhez szólva azt mondja, hogy, mintán az egész törvényjavaslat letárgyaltatott, ez indítványnak hely nem adható. Megtehetette volna Körmenyi a 2. §-nál, de most nem mehetünk bele, ha csak az inént megalkotott törvényünket azonnal fel nem akarjuk forgatni. Különbön is oly nagy a közpénztár elé tűzött cél, hogy annak elérését az ily elforgácsolás lehetetlenné tenné. Egyik legfontosabb célja a közpénztárnak a szegény lelkészek gyámolítása s az oly egyházak segélyezése, melyeknek fenállása egyházi s nemzeti érdek. Ne forgácsoljuk tehát szét az erőt, mely különben is az egységben áll. Mellegen ajánlá czután a megalkotandó alapot a zsinat figyelmébe. Nem tagadja, úgymond, hogy minden kezdet nehéz. Ha a ref. egyház tagjai felkarolják az alap ügyét, bizonyára oly intézmény fog teremteni, hogy a késő utódok áldva fognak visszagondolni azon napra, melyen a zsinat ezen alapot megalkotta. A mag, mely ma elvetetett, kellő gondozás mellett terebélyes fává fogja kinőni magát, melynek árnyékában az egyház jóllétet fog élvezhetni.

Vay Miklós báró elnök: Sok alkalommal volt szerencsém előki minőségben tiszteletreméltó gyülekezetek határozatait kijelenteni. De soha nagyobb örömmel nem tettem ezt, mint ma, a midőn szerencsém van a reformált egyház zsinatának azon határozatát, mely szerint egyhangulag elfogadja azon indítványt, a melyet Lónyay Menyhért gróf társaival együtt kidolgozott és előterjesztett.

Nyilvánvaló e tudósításból az, hogy a Kerkápolyi s társai által a convent elé terjesztett indítvány, mely szerint a közalap kezelését decentralisálni s az egyházkerületek s megyék számára fiók pénztárakat kell létrehozni a begyülemendő összeg 50%-ából, nem új eszme. Föl volt vetve e kérdés a zsinati tárgyalás rendén s a zsinat, mint az előző enuntia-

tióból kitűnik, egyhangulag magáévá tette gr. Lónyainak azon nézetét, hogy az erre vonatkozólag tett indítvány elfogadása a már megalkotott törvény felforgatása volna s a közpénztár elé kitűzött czél elérését a kezelés s rendelkezés decentralisatiója lehetetlenné tenné.

A Kerkapolyi-féle indítvány e szerint azt czélozza, hogy a convent oly értelmezést adjon a már szentesített törvénynek, a melyet a zsinat elutasított magától s napi rendre tért föltte, vagy más szókkal azt akarja, hogy a Kőrmendi által megtett s a zsinat által elvetett indítvány a convent útján érvényre emelkedjék.

Ez eljárás egyértelmű volna a zsinati törvényhozás souverainitásának nem csak kétségbe vonásával, sőt nyílt megtagadásával s a convent jogkörének oly mérvű kiszélesítése lenne, a minőt magának a convent, mely nem törvényhozó, hanem kormányzó s végrehajtó hatalom, a szentesített alkotmánytörvény flagrans megsértése nélkül nem vindicálhat.

Ha a convent venné magának a szabadságot ily eljárásra, oly praecedent alkotna, mely végzetessé válhatnék s igen könnyen vonhatná maga után az egyházkerületek közt létrejött unio felbomlását, mert az egyházkerületek többsége aligha lesz hajlandó arra, hogy a conventet a közös és egységes törvényhozó

testület fölött álló hatalom gyanánt elősmerje s kezére dolgozzék azon tendenciának, mely a zsinatolást kezdettől fogva perhorrescálta s most meg annak egyik alkotását kíséri meg a convent útján a zsinat által megállapított, sőt — mint a Kőrmendi indítványa mellőzéséből kitűnik — világosan interpretált mivoltából kiforgatni.

Sőt többet mondunk.

Arra nézve, hogy a zsinat a közalapnak kizárólag a convent által eszközendő egységes és központi kezelését akarta megállapítani s így a Kerkapolyi-féle többségi vélemény a zsinat intentiójába ütköző, van még egy második bizonyítékunk is.

A zsinat, ugyancsak nov. 18-iki üléséből, a közalap létrehozása érdekében, egy aláírási ívet bocsátott ki, melyben a többek között a következő tettek fordulnak elő:

Az adományozott tőkék, vagy ezeknek biztosított kamatai, illetőleg az életfogytig, vagy bizonyos számú évekre megajánlott évi járulékok csak és kizárólag a közalapról szóló törvény céljaira és a felügyelettel megbízott egyetemes convent kezelése alatt fordíthatók; a tőkéknek csak kamatai vehetők fel az évi költségvetésbe, az évi járulékok pedig rendszeresen használhatók fel a közalap évi kiadásainak fedezésére.

A felajánlott, de be nem fizetett tőkék, törvényes biztosítását az egyetemes convent állandó végrehajtó bizottsága eszközli; a tőkék után a befizetésig 5%-os kamat biztosítván, ugyanaz a bizottság levén felhatalmazva a tőkék befizetésének elfogadására, valamint az évi járulékok behajtására, esetleg törvényes biztosítására.

Az öreg professor eltávozott, a vízitündérek pedig odajárultak a fekete táblához s kiczirkalmozták, kimódolták számokban és ábrákban, mennyi tért öntenek el.

S az egy olyan bűvös tábla volt, hogy, a mi plánumot egyszer odajegyzték, logaritmussal kiszámítva, czirkalommal kimérve, az abban a pillanatban a természetben is valósággal megtörtént.

Mikor azonban eltávoznak felkeresni a mestert, hogy dicsekedve elhívják, tekintse meg a végzett munkát, (tele volt írva krix-kraxokkal az egész tábla) nagyon erősen tállták becsapni magok után az iskolajátót.

A csattanásra felbredett szendergéséből a fiatal leányzó az utolsó padban, odament a táblához, megfogta a szivacsot s mindent, mindent letörült vele a fekete tábláról.

— Valaki megsemmisíté munkánkat — siránkoznak a tündérek, a mikor visszatértek.

— Az a leány, a kit itt hagytunk. alkalmasint...

— S ki volt vajjon? — kérdé a tenger, haragosan csapva össze nagy tenyereit.

Mindenki a vállát vonogatta — csak a Tisza tudta.

Én már találkoztam vele egyszer — felelte — s fel is riasztottam derekasan. A kis álomszusétkot „Részvétnék hívják.

TÁRCZA

A kis álmos.

— Rege *) —

MIKSZÁTH KÁLMÁNTÓL.

A tenger, a vén professor, összecsengette az iskolázott folyamok tündereit.

Leültette őket a padokba az üres tanteremben, hol nem volt semmi egyéb, csak egy fekete tábla, czirkalom, szivacs és kréta. Az utolsó padban azonban volt valaki. Egy szép szőke földi leány szendergett ott. Bánatos arca sokkal szebb volt így álmában is, mint a folyamok pajkos tündereie.

A földi lánnyal azonban keveset törődtek ők, alig méltatták egy tekintetre s oda figyeltek egészen a vén tenger szavaira.

— Vizek! — mondá ez. — Itt az ideje, megkezdeni a háborút az emberek ellen. Itt az ideje, visszafoglalni kétszeresen, a mit ők szedtek el tőlünk. A mi politikánk a revanche! Csináljátok meg a feladatot! Megszavazom a költségeket, a rendes évi vizilletményből, a mi belöletek befolyyna.

*) Mutatványul a győri árvizkárosultak javára kiadott „Részvét” című lapból. Szerk.

Mind a tőkékre, mind a megajánlott évi járulékokra nézve határozottan kikötötték, hogy a mennyiben bármely nem remélt körülmény folytán a közalap nem az erre vonatkozó törvény határozmányainak értelmében, avagy nem az erre hivatott közeg, azaz az egyetemes convent által és utján kezeltetnék: az alább jegyzett adományozások, illetőleg biztosítások, mindaddig nem érvényesíthetők, míg a tőkék és jövedelmek ismét a convent kezelése alá nem bocsátatnak, illetőleg egyházi törvényes céljaikra nem fordítatnak!

Kell-e ennél több bizonyíték arra, hogy a közalap szétforgácsolása s a kezelés s rendelkezés decentralisatiója a zsinat célzatával ellenkező? Nincs-e ebben félremagyarázhatatlanul kimondva, hogy mind a tőkék, mind a befolyandó évi járulékok telyes összegükben a convent, illetőleg a központi állandó végrehajtó bizottság által kezelendők s az által fordítandók a törvény által megjelölt célokra? Sőt nincs-e világosan hangsúlyozva az is, hogy a befizetések kötelező ereje azonnal megszűnik, mihelyt bármely nem remélt körülmény folytán az egész közalapot nem az erre hivatott közeg: az egyetemes convent kezelné? Már pedig nyilvánvaló, hogy a Kerkapolyi-féle indítvány által a közalap 50%-a kezelésének s szétosztásának joga a conventtól elvonatni céloztatik.

Ily tényállás mellett szükségfelettinek tartjuk a többségi vélemény támogatására felhozott egyetlen indok czáfolatába avagy csak bele is bocsátkozni, mert az egész kérdést a szentesített törvény s a zsinatnak a törvény értelmezésére vonatkozó s a fentebbiekben jelzett két nyilatkozata által telyesen eldöntöttek tartjuk s így minden további fejtegetés mellőzésével kétségbe vonjuk a conventnek azon jogát, hogy a Kerkapolyi-féle indítványnak avagy csak tárgyalásába is bocsátkozhassék. Joga csak arra terjed ki, hogy egy új törvényjavaslatot terjesszen a majdan egybeülendő zsinat elé s ez uton kísértse meg a már életbe lépett s addig feltétlenül kötelező törvény megváltoztatását.

Részünkről azonban alig hisszük, hogy a zsinat hajlandó lenne a bizottsági többség által contemplált változtatásra s tett nyilatkozatai desavouálására.

A közalapra vonatkozó törvény, igénytelen nézetünk szerint, a zsinat összes alkotásai között a legcorrectebb, a legidvesebb s áldásos következményeiben legmesszibbre kiható.

Indítvány

az erdélyi ev. ref. egyházkerületben létező központi és egyházmegyei özvegy-árvai gyámintézetek egyesítése tárgyában.

— Előterjesztés végett kidolgozta Szóts Sándor, dévai ev. ref. lelkész. —
(Folytatás.)

Elkölthetők, vagyis az özvegyek és árvák felsegélésére lennének fordíthatók az 1—9, továbbá a 12-ik pont alatt felsorolt jövedelmek, név szerint:

a). A közp. gyámintézet meglevő tőkájének évi kamatai	1947	frt 20 kr.
b). A garasos pénztár kamata .	470	" 82
c). A krajczáros élő-tőke jövedelméből	1115	1
d). Perdijakból	213	—
e). Házaspárok után szedett 40 krokból	1369	20
f). Papok évi járulékai	6965	" — "
g). Egyházközségek évi járulékai	1616	— "
h). A tractusok tőkepénzeinek kamata	4550	—
i). A 12. pont alatt említett tractusok papjai által befizetendő pótlékok kamata	224	" —
k). Az új énekes könyv jövedelme	500	" — "

Összesen: 18970 frt 23 kr.

Évenként tőkésítendőek lennének:

a). Az új papok bekeblezési díjai (l. 10. pont)	1990	frt.
b). A fizetési többlet után járó díjak (l. 11. p.)	150	"
c). Az intercalarék	500	"
d). Adományok, alapítványok stből gyűlt	500	"
e). Az államszegélyből e célra szakasztandó	6500	"
f). Az egyetemes domestica cassa segélye	1500	"

Összesen: 10140 frt.

E tervszerint tehát tenne a kiosztható segélyösszeg már 1886-ban 18,970 frt 23 krt., a tőkésítendő összeg pedig 10,140 frtot. Sőt többet is, mert úgy a központi gyámintézet tőkéje, mint a tract. gyámintézetek tőkéi, 1886-ig még folyvást növekednek, úgyannyira, hogy az előbbi 38 ezerről 40 ezerre, az utóbbiak pedig 91 ezerről 100 ezerre az eddigi növekvési arány szerint minden bizomnyal felszaporodnak, minek folytán a kiosztható segélyösszeg is 800 frttal emelkednék s akkor tenni fogna 19 ezer 770 frtot. Levonván ebből a mintegy 1000 frtot tevő kezelési költségeket, az özvegyek és árvák gyámlítására 18.770 frt, kerek összegben 18,000 frt lenne fordítható.

Tekintve pedig, hogy 1882-ben az osztalékok száma 182¹/₂-öt tett és ha ezek számát 200-ra tesszük is: az egyesített gyámintézet képes lenne egy osztalékul már 1886-ban 90 frtot adni, vagyis egy 2—3 árvával maradt özvegynek 180 frt segedelmet nyújtani.

Ámde az egyesített gyámintézet a fentebbi módoszatok szerint tőkésítésre fordíthatna évenként 10 ezer frtot, a miből minden 5 év alatt újabb 50 ezer frt tőkevagyon gyűlne. Ha az ily módon gyűlt 50 ezer forint tőkének kamatai 5 év mulva folyósíttatnak, a kiosztható segélyösszeg 18,770 frtról 21,270 frtra emelkednék és így képes lenne a gyámintézet az osztalékot 10 frttal emelni, azaz 100 frtra kiegészíteni. A tőke növekvés hasonló arányban haladván tovább, az osztalék minden 5 évben 10 frttal nagyobbítható lenne, úgyannyira, hogy 10 év mulva már 110, 15 év mulva 120, 20 év mulva 130, 25 év mulva 140, 30 év mulva pedig 150 forintban lenne megállapítható. Ezen 30 év alatt az egye-

K i m u t a t á s

az erdélyi ev. ref. papok járulékaikról, az özvegyek és árvák jutalékaikról, továbbá az egyesített gyámintézet vagyonának és évi jövedelmeinek fokozatos gyarapodásáról.

I. Befizetési járulékok. (Scala).

A). Régi papok befizeténének:

Fizetésök arányában	é v a l a t t										Fizetésök arányában										
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50											
Ha I. osztályuak	100	200	300	400	500	600	700	800	900	1000	Ha I. osztályuak	300	400	500	600	700	800	900	1000	1100	1200
II.	75	150	225	300	375	450	525	600	675	750	II.	225	300	375	450	525	600	675	750	825	900
III.	60	120	180	240	300	360	420	480	540	600	III.	180	240	300	360	420	480	540	600	660	720
IV.	50	100	150	200	250	300	350	400	450	500	IV.	150	200	250	300	350	400	450	500	550	600

Jegyzet. A gy. fehérvári, nagy-szebeni és nagy-sajói egyházmegyék lelkészei, minthogy gyámintézetet nem alkottak, az új papokkal egyforma terhet hordoznának.

II. Özvegyek és árvák jutalékai. (Scala).

	é v a l a t t										Kapna tehát										
	5	10	15	20	25	30	35	40	45	50											
Egy özvegy osztaléka ténne évenként	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	Egy özvegy	450	950	1400	2000	2650	3350	4200	5000	5850	6750
" " 1 árvával	135	150	165	180	195	210	225	240	255	270	" " 1 árvával	675	1375	2100	3000	4000	5000	6000	7000	8000	9000
" " több "	180	200	220	240	260	280	300	320	340	360	" " több "	900	1900	2800	4000	5000	6000	7000	8000	9000	10000
Egy apátlan és anyátlan árva kapna	90	100	110	120	130	140	150	160	170	180	Egy atyátlan-anyátlan árva	450	950	1400	2000	2650	3350	4200	5000	5850	6750
2 " "	180	200	220	240	260	280	300	320	340	360	" "	900	1900	2800	4000	5000	6000	7000	8000	9000	10000
3 " "	270	300	330	360	390	420	450	480	510	540	" "	1350	2850	4200	6000	8000	10000	12000	14000	16000	18000

III. A g y á m i n t é z e t t ő k é j e é s j ö v e d e l m e i.

A). Tőkéje ténne:

	ft		kr.	
	1886-1890-ig	1890-ig	1886-1890-ig	1890-ig
1886-ban (közponi tőke, tractualis intézetek tőkéi, garasos pénztár, krajezáros tőke együtt)	170,000	—	1886-1890-ig évenként	19,500
1890-ban 5 év alatti tőkésítéssel	220,000	—	1891-1895-ig	22,000
1895-ben	270,000	—	1896-1900-ig	24,500
1900-ban	320,000	—	1901-1905-ig	27,000
1905-ben	370,000	—	1906-1910-ig	29,500
1910-ban	420,000	—	1910-1915-ig	32,000
1915-ben	470,000	—	kedvező körülmények között egy fél millió.	—

B). Jövedelme ténne:

sített gyámintézet tőkevagyonra, a mellékelt C, kimutatás szerint, az évi tőkésítések és az 5 éven belüli kamatos kamatok hozzá csatolása folytán legalább is egy félmillió fitra szaporodnék, melynek évi kamata, a papok és egyházközségek évi járulékaival, a 40—40 krokkal stb., nem csak a szükségelt 30 ezer forint kiadást bőségesen fedeznék, hanem az évenként fennmaradó 5—6000 forint feleslegből — az államszegély hozzácsatolása nélkül is — tíz évenként újabb 50—60 ezer frt tőke alakulna s így a gyámintézet képes lenne 40 év múlva 160, 50 év múlva 170, 60 év múlva 180, 70 év múlva 190, 80 év múlva pedig, vagyis 1966-ban, 200 forint osztalékot, tehát egy 2—3 gyermekes özvegynek évenként 400 forint nyugdíjat biztosítani. Száz év múlva pedig egy papi család nyugdíja, kedvező körülmények között, 500 frt is lehetne.

Egy ily erős, az erdélyi ev. ref. papok hátrahagyott családjait a nélkülözéstől és nyomortól megmenteni képes, pár évtized múlva pedig úgy az özvegyeknek, mint az árváknak tisztességes megélhetést biztosító gyámintézetre, azt hiszem, örömet meghozandják áldozatukat úgy a papok, mint az egyházközségek és az egyházkerület. Százados mulasztás lenne ez által helyrehozva, századok óta tartó nyomor megszüntetve és századokra lenne a papi családok jövője biztosítva.

(Folyt. köv.)

VIDÉKI ÉLET.

A v.-hunyad-zarándi egyházmegyéből.

(Levél a szerkesztőhöz a domestica ügyében.)

Tordos, 1883. febr. 15.

Kedves barátom! Egyházmegyém úgy látta leginkább kivihetőnek azt, hogy erdélyi ev. ref. egyházkerületünk házi pénztára javára legalább annyi krajezárt, a hány lelket az egyházmegye számlál, beszoigáltasson, ha az egyes lelkészeket azzal bizza meg, hogy egyházközségeikben ők maguk eszközöljék a gyűjtést. Miután legnagyobb részben a gyűjtő iver már beérkeztek s azokat az eredménnyel együtt mai napon az ig.-tanácsához felküldöttem, a kimutatás másolatát azért látom szükségesnek hozzád, mint a „Prot. Közlöny“ szerkesztőjéhez, megküldeni, mert nem tartom több oknál fogva, s jelesen a nyilvános nyugtázás szempontjából is, csel-szerütlennek, hogy becses lapod a csatolt kimutatásokat közölje.

Kimutatás

a v.-hunyadi ref. egyházmegyében az egyházkerületi házi pénztár gyarapítására az 1882. év folytán eszközölt gyűjtésről.

1. Bácsi ref. egyhk. részéről lelkész Jakab D. által beküldetett 1 frt 50 kr. 2. Boldogfalvi egyhk. részéről lelkész Jánó A. által beküldetett 1 frt 10 kr. 3. Brádi egyhk. részéről lelkész Kónya D. által beküldetett 14 frt 40 kr. 4. Brettyó-Kitid egyhk. részéről lelkész Bőjthe Ö. által beküldetett 4 frt. 5. Dévai egyhk. részéről, lelkész Szóts S. által beküldetett 2 frt 11 kr. 6. Algyógyi egyhk. részéről lelkész Jakab M. által beküldetett 5 frt. 7. Harói egyhk. részéről

lelkész Albert Imre által beküldetett üres iv. 8. Hátszegi egyhk. részéről lelkész Jánó A. által beküldetett 8 frt 10 kr. 9. Hosdái egyh. részéről lelkész Sármási A. által beküldetett 6 frt 75 kr. 10. Hunyadi egyhk. részéről lelkész Gál S. által beküldetett 7 frt 50 kr. 11. Illyei egyhk. részéről lelkész Kis M. által beküldetett 9 frt 11 kr. 12. Kristyori egyhk. részéről lelkész Mátyás J. által beküldetett 2 frt 40 kr. 13. Lozsádi egyhk. részéről lelkész Benkő Gy. által beküldetett üres iv. 14. Németi egyhk. részéről lelkész Kis M. által beküldetett 2 frt. 15. Pestesi egyhk. részéről lelkész Benkő S. által beküldetett 1 frt 50 kr. 16. Pestényi egyhk. részéről beküldetett üres iv. 17. Rákosdi egyhk. részéről lelkész Páljános K. által beküldetett 9 frt 75 kr. 18. Rápolti egyhk. részéről lelkész Péter A. által beküldetett 2 frt 80 kr. 19. Solymosi egyhk. részéről lelkész Bogdán M. által beküldetett 1 frt 50 kr. 20. Tordosi egyhk. részéről lelkész Bartha L. által beküldetett 3 frt 12 kr. Összeg: 82 frt 64 kr.

Az itt fel nem említett 4 egyházközség részéről a gyűjtő iver még nem küldettek be.

Kimutatás

az országos domestica javára hozdám beérkezett persely-pénzekről.

1. Algyógyi lelkész Jakab M. által beküldetett 42 kr. 2. V.-hunyadi lelkész Gál S. által beküldetett 1 frt 11 kr. 3. Hátszegi lelkész Jánó A. által beküldetett 1 frt. 4. Solymosi lelkész Bogdán M. által beküldetett 20 kr. 5. Németi lelkész Kis M. által beküldetett 72 kr. 6. Tordosi lelkész Bartha L. által beküldetett 2 frt. Összeg: 5 frt 45 kr.

Bartha Lajos,
ref. esperes.

A deézsi egyházmegyéből.

Bethlen, 1883. febr. 8.

Nagytiszteletű Szerkesztő úr! Tudom, hogy becses lapjában készséggel szokott tért nyitni minden oly közleménynek, mely népünknek a vallás iránti fogékonyságát, áldozatkészségét tanusítja.

Kérem ennél fogva e kis tudósításomnak is helyet adni.

Bethleni ref. egyházunk előjárósága folyó hó 3-án, temploma kijavítása költségeinek fedezésére, tánczvizalmat rendezett, mely 75 frt 73 kr. tiszta jövedelmet eredményezett.

Ugyancsak e czélra, Mármaros-Szigetről, özv. Székó Ferenczné, született Demeter Katalin úrasszony, annak emlékére, hogy ez egyházban kelt egybe boldog emlékü férjével, 50 frtot adományozott.

El nem mulaszthatom, hogy egyházi lapban is magam és egyházam nevében forró és hálás köszönetemet nyilvánítsam úgy azon uraknak, kik résztvők és felülfizetések által a tánczvizalom anyagi sikerére befolytak, valamint a nevezett úrasszonynak is, ki a boldog idők édes emléket ily szép tényben igyekezett felújítani.

Isten tartsa és áldja meg őket!

Ugyancsak Székó Ferenczné úrasszony, felekezetünkhöz tartozó árva iskolás leányok számára, 10 frtot volt szives küldeni. Fogadja az árvák nevében is a köszönetet!

Gyárfás Albert,
ref. lelkész.

A panszlávok ellen.

Mind nagyobb és növekvő azoknak a nyilatkozatoknak a száma, melyek az igazán hazafiasan gondolkozók köréből a panszláv üzemek ellen fölhangzanak. Már előző számaink „Különlélek“ rovatában megemlékeztünk egy néhány ilyen javaslatképen hangzó véleményről, melyek hazafias érzelmű testületek köréből emelkedtek, ámde sokkal fontosabbnak tartjuk ez ügyet, hogysen nagyobb — bár mindazonáltal lapunk terjedelméhez mért — tért ne nyitnánk az ilyen nyilatkozatoknak.

Ime, itt veszik t. olvasóink a legújabbakat:

— A Zólyom-turóc megyei tanító-egylet a panszláv sajtó üzemének megátlása ügyében kérvényt intézett a belügyminiszterhez, a melyben a többi közt a következőleg szólak: „Mi, Zólyom- és Turóc megyék tanítói, kik közvetlen szemléli vagyunk a fennebb érintett agitációknak, leplezetlenül látjuk azon veszély nagyságát, mely a magyar állam és nemzeti egység eszméjét fenyegeti s ez okból honfui kötelességünknek tartjuk azon tiszteletteljes és alázatos kérelmünket terjeszteni nagyméltóságod elé: méltóztatassék a Turóc-Szt.-Mártonban megjelenő Narodnie Novini, Hlásnik, Cernoknaznik, Slovenski Pohlady s egyéb hasonló szellemű panszláv lapok és folyóiratoknak, mint a hazafias tanügyet minden lépten-nyomon megtámadó, a nemzeti magyar hazafias népnevelést megmételvező, a népet félrevezető s a magyar államegység, valamint a magyar nemzet ellen izgató sajtó-terrékeknek, mielőbbi ártalmatlanná tételére hatásos módot találni s a panszláv szellem terjedésének megakadályozására minden törvényes intézkedést sürgősen megtenni. Ez alkalommal még azon alázatos kérelemmel is járulunk nagyméltóságod elé: méltóztatassék kegyesen odahatni, hogy a fennebb említett panszláv lapok helyett a felvidék tótajku lakosai számára olyan lapoknak szerkesztéséről is gondoskodva legyen, a melyek tót nyelven, de hazafias szellemben szerkesztve hassanak majd a felvidéki tanügy felvirágozására s a hazafias szellemnek a nép közt való terjesztésére.“

— Pozsony megyei tanfelügyelője a magyar nyelvnek s szellemnek a népiskolákban való nagyobb mérvű terjesztése s a panszláv üzemeknek megfékezésére tárgyában a következő javaslatokat terjesztette a megyei közigazgatási bizottság elé: „Az 1875. évi 28. t. cz. 7-ik szakaszának 3-ik pontja oda volna módosítandó, hogy a tanítók ellen a fegyelmi vizsgálat nem csak erkölcsi kihágás vagy hivatali vétség esetében, de oly esetekben is elrendelhető legyen, midőn azok magyarellenes magatartást s a magyar faj és szellem iránt akár beszédben, akár írásban, az iskolai falain belül vagy kívül ellenséges indulatot tanúsítanak. Magától értetődővén, hogy az e tekintetben bebizonyult vétség a tanítónak hivatalától való elmozdítását vonná maga után. A közigazgatási bizottságok ekként kibővített hatásköre pedig ne csak az állami és községi népiskolai, hanem a felekezeti tanítókra is kiterjesztendő volna, meghagyván a felekezeti iskolai hatóságoknak a hivatali vétségek minden egyes eseteire nézve eddigi intézkedési jogát. A közigazgatási bizottságok hatáskörének illetően kibővítése minden bizonyonnal kellő határok közé szorítaná a jelenleg panszlávoknak bélyegzett tanítók hazaellenes üzemét és szabadabb utat nyitna a nép magyarosodásának. A jelzett baj orvoslását mindenesetre nagy mértékben mozdítaná elő a népoktatási törvényeziknek olyatén módosítása is, melyszerint a megyei ügy, mint az állami hatóságoknak kellő befolyása a felekezeti tanítók vá-

lasztásánál is biztosíthatnék. A magyar szellem kellő terjedhetésének s a panszláv izgatások megfékezésének indokából elkerülhetlenül szükséges az is, hogy a panszláv sajtó termékei s különösen azon tót lapok, melyek a szabad sajtó palástja alatt nemzetellenes izgatásokkal mételvezik meg a testvérnemzetek lelkét, üzemükben szintén kellőleg korlátoztassanak.

KÜLFÖLD.

Ausztria. Egyetemes osztrák tanító-gyűlés. Rechenbergben nem rég tartatott meg a VIII. általános osztrák tanító-gyűlés. E gyűlés fokozott jelentőséget nyert azon harcz által, mely Ausztriában a németiség és a többi nemzetiségek, különösen a csehek között foly, — továbbá azon reactionarius irányzat által, mely ott a képviselők házában az iskolaügyet illetőleg lábrakapott. Annál örvedesebb, hogy e gyűlésen majdnem 2000 tanító jelent meg; de kevésbbé örvedetes az a tény, hogy ezen a gyűlésen a nemzetiségi harcz azzal nyert kifejezést, hogy az általános osztrák tanítógyűlés a jövőre nézve német-osztrák tanítógyűléssé alakult. Valóban megszorító tény, hogy a politika még a paedagogiai ügyekben is szakadáshoz vezet, még pedig ott, a hol az egyetértésre, az összhangzó működésre oly égető szükség van. A gyűlés első tárgyát a tanítóképzés kérdése képezte. Az előadó, Franz, következő tétéleket ajánlott elfogadásra: 1. A tanító tudományos képzése a szakképzéstől elválasztandó. 2. A szakképzésre való előtanulmányul a realgymnasium elvégzése szükséges. 3. A szakképzés csak a paedagogiai szakokra terjed ki, két évig tart és tanítóképző intézetekben, vagy az egyetemek paedagogiai seminariumaiban szerezhető. 4. A tanítóképző intézetek rangban a theologiai szakintézetek mellé helyezendők; főtanítókul (tanítóképző tanárokul) csak a legderekabb, tudományosan és paedagogialag képzett férfiak alkalmazhatók. 5. A főtanítók magasabb fizetésben részesítendők mint a középiskolai tanítók. 6. Az állam feladata, hogy bevált néptanítók alapos tudományos kiképzésére ösztöndíjakat alapítson és kitűnő tanerőket legalább két évre egyetemekre küldjön. A gyűlés ezeket a tétéleket nem fogadta el, mert Dittes kifejté, hogy az idők nem arra valók, hogy új épületet lehetne emelni; inkább azon kell lenni, hogy a meglevő, mely minden oldalról meg van támadva, biztosíthatóság és erősíthatóság. A gyűlés azután ily értelmű határozatot fogadott el. A második tárgyat a népiskola megváltoztatását célzó törvényjavaslat képezte (a 8 évi tankötelezettségnek 6 évre leszállítása, a tananyag apasztása, a felekezeti iskolák visszaállítása), melyvel szemben a gyűlés egyhangúlag azon óhajlásának adott kifejezést, hogy az urak háza (felső ház) ezen törvényjavaslatot egyszerűen a napirendről levegye, a mint azt, saját dicsőségére és a haza becsületére, hasonló régebbi törvényjavaslatokkal ismételve megtette. A harmadik tárgy: „Az új ipartörvény az iskola világában“, s a negyedik: „Általános osztrák tanítószövetkezet alakítása“ specificus osztrák érdekűek.

Németország. Egy kis tanügyi statistica Bajorországban 57 kerületi tanfelügyelő van. 176 ker. főtanító vezeti a tanácskozmányokat. A tanítóképzőintézeti iskolákban 2464 tanuló, az intézetekben 1329. Az 1088 mezőgazdasági továbbképző iskolában 1412 tanerő működik s 14,633 tanuló van. 22,269 tanuló 296 iparos továbbképző iskolában 1160 tanító által oktattatott. 46 reáliskolában volt 7065 tanuló, a 4 ipariskolában 309, az 5 reál-gymnasiumban 480. A technikai főiskolán 741-en tanultak. Az egyetemeket 3664-en látogatták. 63 tanító 573 növendékkel tanított 14 siketnéma intézetben. A bajor tanítóegyesületnek 10,084 tagja van.

Anglia. Bőkezű adakozó. Hogy mily nagy a jótékonyaságra s az Isten országának terjesztésére való adakozás hajlama Angliában, mutatja Jones Vilmos példája, ki, mint az angol lapokban olvassuk, egy az ő nevét viselő khinai és japáni prot. hittérítő alapra egy millió négyszázötven ezer forintot adományozott.

Ázsia. A keresztyén vallás Siamban nagyon kezd terjedni. Ez leginkább Chrom-Luang király szokatlan türelmességének köszönhető, ki nem régg valamennyi Bangkok fővárosban élő missionariust magához hivatott és egy hozzájuk intézett beszédben magasztalólag emlékezett meg arról a jótékony hatásról, melyet a keresztyénség a műveltség fejlődésére gyakorolt. Bár ő és családja — így szólt — mindig hívei maradnak a buddhizmusnak, mindazonáltal a hittérítők működését iparkodni fog, a mennyire lehet, elősegíteni.

IRODALOM.

A „Magyar könyvtár“ című, népies irányú irodalmi termékeket tartalmazó füzetes vállalat közelebről a következő négy füzetet küldötte be szerkesztőségünkhöz

I. „Az arany középút.“ Irta Mayer Miksa. Ezen elbeszélés célja a korlátozni nem bírt emberi szenvedélyek káros következményeinek feltüntetésével arra indítani az olvasót, hogy indulatain igyekezzék uralkodni s a középutat a fősვნყség és pazarlás, a közöny és szonvedélyes felindulás s egyáltalában az emberi hajlamok két szélsősége között feltalálni. Az elbeszélés ezen célját szerencsés úton kíséri megoldani. Helyesen alkalmazza az ezen példabeszédben kifejezett igazságot: „longum iter est per praecepta, breve et efficax per exempla.“

II. „Hogyan lehet könnyen meggazdagodni. Elbeszélés, írta Győry Vilmos.“ Ezen cím elég korszerű arra, hogy érdeklődést keltsen maga iránt; azonban a tartalmat annyiban nem fejezi ki, hogy nem a könnyű meggazdagodhatás módját tünteti fel a szerepeltetett főszemély élettörténete, hanem azt, hogy a hamis bankócsinálót, még mielőtt fáradságának sóvárgott gyümölcsöt csak izelítette is volna, utóléri végzete, az egykor kevésszel megelégedett és boldog otthon köréből kiragadtatik s szereteteitől távol sanylődik, sorvad — és meghal a börtönben. Figyelmet érdemlő alakban és kivittel van ezen esemény leírva, kerekded egészzé domborítva s elég tragicus színben és

visszataszító képben van a bankó-hamisítás következménye feltüntetve azon cél elérésére, hogy a könnyű meggazdagodás ezen útjától az olvasót visszaretentse.

III. „Saját bosszujának áldozata. Irta Mayer Miksa.“ Az ezen cím alá foglalt rövid elbeszélés élethű vonásokkal rajzolja, hogy egy miveletlen falusi leány kedvesétől miként csábit el egy előkelő úrfi, mint szeplősíti be annak egykori ártatlanságát, mily lelketlenül taszítja el magától s engedi a nyomorral élet-halál harcot vívni és meghalni. Azonban ezért a bűnösnek lakolnia kell. S a bosszuló igazság a leány első kedvese személyében jelenik meg, ki meggyilkolja őt s ezután betyárrá lesz. De sorsát ez sem kerülheti ki és agyonlövetik. Érdekes a modor, melyben a beszélő szerkesztve van. Az egész történetet az apa beszéli el, kinek a leány fogadott, a fiú pedig édes gyermeke volt s a kiket ő egymásnak szánt; de emberi tervén az isteni végzet felül állván, még annyit se érhetett el, hogy, miután leányát elveszíté, visszatarthassa fiát, hogy ez bosszuját kedvese elcsábitójával ne éreztesse s ez által magát saját bosszujának ne áldozza fel.

IV. „A három tornyú vár, vagy: a mindent mérő vargalegény. Népmese. Irta Mokos Károly.“ A mese elnevezésének első része a főbb események lefolyásának színteréről, a második része: „a mindentmérő vargalegény“ről, a fő szereplőről van véve, kinek az a különös természete, hogy még életét is s annál inkább mindent, a mi kezébe akad, legott megmér. A meséből a tanulság ép ezen alapul s abban áll: hogy a mérés, számítás és mindenről lehető határozott fogalom és tudomás utáni vágy oly tehetség az emberben, mellyel szemben a hétfejű sárkányok is kerekét oldanak. A mese kivitele sikerült. Oktat a nélkül, hogy éreztelné azt, hogy tanítani akar; népies a nélkül, hogy póriássá válnék; a gyermek figyelmét leköti; a felnőtt várakozását kielégíti. Egy-egy ilyen füzet ára 15 kr.

Mulattató Zsebkönyvtár cím alatt Buzárovits G. Esztergomban egy igen érdekes humoristico-szépirodalmi vállalatot indított meg, melyből épen most kaptuk kézhez ismertetés végett a 16., 17 és 18-ik füzetet. Az egyik kettes füzet Gerstäcker novelláját, a „Végzetek“-et, közli Zólyomi J. fordításában. A másik Dr. Spinoza (Dr. Ompolyi Ernő) eleven tollából hoz két igen érdekes rajtot. Az egyik címe: „A kisvárosi Aristocratia“, a másiké „Javorek Lukács, a muszka „espion.“ Mindkét rajz pezsgő humorral van írva. — A Buzárovits-féle kiadóság a Mulattató Zsebkönyvtár keretében (19. és 20-ik számában) a múlt század első magyar humoristájától, Gróf Gvadányi József lovas generálistól, a „Peleskei Notárius“ híres írójától fogja közleni „Rontó Pál“-t egészen az eredeti kiadás nyomán. Rontó Pál már régóta ritka könyv s így megjelenését kétségkívül annál nagyobb örömmel üdvözölhetjük. A füzetek ára egyenként csak tizenkét krajczár. Tíz egymásután következő számú füzet előfizetési ára, bérmentes postai küldéssel, 1 frt. — Minden füzet egy teljes olvasmányt képez. Az előfizetési pénzek és megrendelések Buzárovits Gusztáv könyvkiadóságába, Esztergomba, címzendők.

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. febr. 17.

— **Legfelsőbb adományok.** Ő Felsége a malachoi ágost. hitv. evang. fiók-községnek iskolaépítésre 150 frtot és a banóczyi helyv. hitv. evang. községnek, szintén iskolaépítésre, 100 frtot adományozott.

— **Nemes példaadás.** Mélt. Wégh Bertalan úr, mint Szász Gerő esperes úrhoz f. hó 5-ről intézett soraiban írja: „A Prot. Közlöny f. évi. 5-ik számából értesülvén, hogy a „Közalap“ részére járandóság f. évi január 1-től kezdődik“ 6 frtot küldött a jelen évre. Dicséretre nem szoruló példaadás. Régóta hozzá szoktunk, hogy a nevezett méltóságos úr a jó, nemes ügy támogatói sorában mindég a legelsőek egyike.

— **Néhai Szász István** paptársunk szerencsétlen családjának fölsegéllésére újabban adakoztak: özv. Jónás Elekné 2 frt; Kovács Sámuel, ref. pap, 2 frt 80 kr.; Molnár Miklós, ref. pap, 3 frt; Benkő Lajos, ref. pap, 2 frt. A mai postával ez összegeket is elküldöttük.

— **A zilahi ref. egyház** f. hó 4-én tartott közvacsorával egybekötött táncestélyt a papbér-váltság alaptökéje gyarapítására. Az estély úgy szellemi, mint anyagi tekintetben, fényesen sikerült. A jövedelem, ily vidéki kis városban, csaknem hihetetlen; az összes bevétel 1200 s egy néhány forint, a kiadásokat ebből leszámítva, 900 forintnál több csatoltatott a 13—14,000-nyi tőkéhez. Valóban az egyház nagy hálaival tartozik Magyarósi István ref. lelkésznek, ki nagy munkával és szorgalommal fogott a papbér-váltsági alap megkezdéséhez s annak növelésén nagy szorgalommal munkál ma is. Ő volt lelkes kezdeményezője az estélynek, hű és lankadatlan vezetője nem csak a bálbizottság, hanem az egész bál lefolyásának is.

— **A vasárnapi munkaszünet** tárgyában a m. kir. belügyminiszter közelebb egy elvi jelentőségű határozatot hozott. Ugyanis, Bereg megye közönségének a vasárnapi munkaszünet szigorú megtartása tárgyában hozott határozatának azon részét, hogy a kereskedés gyakorlása is olyan nyilvános munkának tekintendő, mely az 1868. LIII. t. cz. 19-ik §-ához képest ünnep- és vasárnapokon okvetlen felfüggesztendő, az az ellen közbevetett felfolyamodás folytán oly kijelentéssel oldotta fel, hogy a törvény magyarozására a megye közönsége nem illetékes, — egyébként is a kereskedés gyakorlása az országosan bevett gyakorlat szerint nyilvános munkának nem tekintetik. Különben, a mennyiben a vasárnapok szigorubb megünneplése szükségesnek fog mutatkozni, ezen irányban a törvényhozás lesz hivatva intézkedni.

— **Köszönetnyilvánítás.** Kedves köteletségemnek ismerem az olvasó közönség előtt is hálás köszönetet nyilvánítani, úgy a magam, mint az erdélyrészi „Hegyalja“-n nemzeti missiot teljesítő egyházközségem nevében királyi tanácsos és tanfelügyelő Nagyságos Gáspár János úrnak azon elkötelezően szives fáradozásáért, miszerint — indokolt folyamodásom következtében — méltóztatott iskolánk részére, a nagyméltóságu cultus ministeriumtól a következő tansze-

reket díjmentesen kieszközölni: 1. 24 drb. Gönczi fali olvasó táblát. 2. 10 drb. Gönczi ABC-ét. 3. 40 drb. Gáspár olvasó könyvet, különböző osztályuaknak. 4. Gönczi Magyarország fali térképét. 5. Gönczi Európa fali térképét. 6. Rasch természetrajzi fali ábráit utasítással. 7. Bopp természetttani fali ábráit utasítással. Kelt Sárdon, 1883. febr. hó 12-én. Onodí Weress Sándor, sárdi ref. pap.

— **A promontori asszonyok és a baptisták.** A főváros tőszomszédságában eső Promontor sváb lakossága közt a baptisták hívei szaporodnak. Ezért nagy is ott az ingerültség. Nem régiben a fővárosból keresztelésre oda ment baptistákat megtámadták és kikergették a falúból. E hó első napján Meyer, a budapesti baptisták főembere, két nővel ismét elment keresztelőre. A mint a Promontor alatt fekvő Albertfalvára értek, 15—20 tenyeres-talpas promontori asszony ugrott elő s seprűkkel felfegyverkezve üzöbe vették a kocsiából kiszállott baptistákat. Útközben használták is a seprűt s Meyer véres fejvel, összetört czilinderrel szabadult meg üldözői elől. Másik társa s az egyik nő Albertfalván a vonatra ültek, ő meg a másik nővel gyalog jött be a fővárosba s úgy, a hogy volt, megtépászva egyenesen az ó-budai járásbíró lakására ment, panaszt tenni. A bíró orvoshoz útasította, ki bevett fejről látéletet vett fel.

— **Bőjti újdonság.** Az olmtüzi bibornok-érsek a közelgő negyvennapos bőjt alkalmából körlevelet bocsájtott szét megyéjében, melyben újítással, érdekes reformmal lepte meg híveit. A nevezetes irat először sorra elszámálja a bőjtnapokat, azután egy [utóiratban tudtára adja a kereszttyén világnak, hogy ezentúl a bőjti ételek készítésénél disznózsirt is szabad használni, holott eddig tudvalevőleg csak vajjal és olajjal lehetett főzni.

— **A predicatio.** Egy dél magyarországi községnek olyan papja volt, a ki sohasem szeretett predicálni. A legnagyobb ünnepeket is elengedte mulni anélkül, hogy híveit ebben a kis lelki malasztban részesítette volna. Ezen aztán az ájtatos hívek szörnyen megboszankodtak; a minap deputatiót is menesztettek a plébánoshoz, kérve őt, hogy hát ne sajnálja tőlük az ő kenetes szavait. A legközelebbi vasárnapon a plébános csakugyan felment a szószékre és, miután becsukatta a templom ajtait, rákezdett egy irtóztató hosszú szent beszédre. Lett dél, lett egy óra, lett kettő is és az isten buzgó szolgája még mindig beszélt. Fél háromkor végre elmondta az áment. Másnap a hívek újra deputatiót küldtek hozzá, de már most azzal a kéréssel, hogy — csak maradjon a dolog a régiben!

— **Vad-disznók a templomban.** Ritka esemény történt Battonyán, hol a mult napokban nagy riadalmat okozott az egyik templomban ájtatoskodó nép között egy sereg vad-disznónak közéjük való berohanása. Úgy történt, hogy a vad-disznók, számszerint tizenegy — kijöttek a pécskai erdő szélére a vetésekre, honnan egy lovas csósz megriasztotta őket, s ezek toronyiránt rohantak egyenest Battonya város templomának. Lőn sikoltozás, lárma, ijedség a nép között. Kapát, ásót, dorongokat kapott fel kiki s üzték a vadakat.

PROTESTÁNS KÖZLÖNY.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETILAP.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉGI S KIADÓI SZÁLLAS:

b.-farkas utca 16 szám, hová a lap szellemi s anyagi ügyeit illető minden küldemények czimzendők.

ELŐFIZETÉSI ÁR:

Egész évre 6 frt., félévre 3 frt., évnegyedre 1 frt. 50 kr.

KÉZIRATOK NEM ADATNAK VISSZA.

HIRDETÉSI DIJAK

kétszer hasábozott garmond sor vagy annak tere 5 kr. Bélyegdíj minden beíratás után 30 kr.

Nagyobb és többször megjelenő hirdetéseknel külön kedvezményt nyújt a kiadóhivatal.

FELELŐS SZERKESZTŐ ÉS KIADÓ TULAJDONOS: Szász Domokos.

Egy test és egy lélek vagytok. Eféz. IV. 4.

Tartalom: Gr. Degenfeld Imre. Sz. B. — Indítvány az erdélyi ev. ref. egyházkerületben létező központi és egyházmegyei özvegy-árvai gyámintézetek egyesítése tárgyában. Előterjesztés végzett kidolgozta Szóts Sándor, dévai ev. ref. lelkész. (Folytatás). — Az áll. ig. tanács r. üléséből. — Vidéki élet. A sepsii egyházmegyéből. — Külföld. — Különfélék. — Körösvények. — Hirdetés. — Tárcza: Gr. Degenfeld Imre ravatalánál. Pap Gábortól. Gr. Degenfeld Imre életéből. Mikszáth Kálmántól

Gr. DEGENFELD IMRE.

A magyar reformált egyház nagy halottat sirat. Nem csak a tiszántuli egyházkerület borul ma mély gyászba, elköltözött főgondnokát temetvén, — az egyetemes egyház, mind az öt egyházkerület, sorakozik e ravatal körül, melyen az a férfiú fekszik, a ki az egyesülést előkészítő conventeken, majd a zsinaton s a legutóbbi egyetemes conventen ismételtlen vezérelte egyik Elnökként a magyarországi reformált egyház tanácskozásait, tevékeny részt véve a nagy, az évszázakra szóló reform munkájában.

Majdnem ötven éven át látta őt az egyház leg-hivebb szolgáló sorában, mint egyik elsőt a legelső között, mint bölcseset a tanácsban, szelidet az ítéletben, vaserőset a kivitelben. Nem hiában, hogy a kardot tette le a kézből, mely az Ur hajlékait volt építendő és megvédendő, mert a hűségben, gondozásban és áldozásban senki több elszánt vitézséget ki nem fejtett, mint gr. Degenfeld Imre. Egyházkerületének egyházai, a debreczeni collegium palota-épülete örökkön hirdetik azt a páratlan, odaadó gondot, melyet ő a föl vállalt munkában utolsó lehelleltéig tanusított s a magyar protestans egyház és iskola

legutóbbi megpróbáltatásának idején kifejtett szilárd-sága s tevékeny buzgósága messze túl egyházkerületének határain is ösmeríté, becsültté tette azt a nevet, mely ma fekete keretbe foglalva minden magyar reformatus szemébe könyet csal.

Sőt elmondhatjuk: minden magyar szemébe! Mert kitüntető sajátsága egyházunknak, hogy érdekei elválaszthatatlanul vannak e nemzet, e haza érdekeivel összefüzdve s a ki szolgálja az egyiket, szolgálja a másikat is; a ki építi a reformált egyházat, e nemzet megizmosításán munkált s a ki e haza előmenetelét gyarapítá, evvel egyházunkat is fejlesztette.

Gr. Degenfeld Imre egyként hűnek bizonyította magát ott és itt s azért méltó a legjobbak tiszteletére, az egyház és nemzet halájjára!

Közös a gyász, melyet megérintünk kellett, mindnyájunkkal, úgy is mint magyarokkal, úgy is mint reformatusokkal s hogy mi erdélyrésziek is részt kérhetünk és vehetünk e gyászból: a nemes halottnak is köszönhetjük. Az egyesülés nagy művének egyik leghivebb vezére szállott benne sirba, — de a mű megmarad s hirdetője lesz örökkön azoknak, a kik bölcseséggel, kitartással és áldozattal sikerre segíték a nagy eszmét. Egyik legmaradandóbb emlékoszlop e mű a ma megnyiló és bezáruló sir fölött, melyre a szeretet és hála családi koszorui mellé a nemzet és egyház a tisztelet és elősmerés babérait tüzi.

Áldás a kihült porokon s hódolat a közöttünk maradt szellemnek!

Sz. B.

Gróf DEGENFELD SCHOMBERG IMRE, a tiszántuli egyházkerület munkás, buzgó főgondnoka, született 1810-ben Erdőszádán, Szathmármegyében. — Atyja, gróf Degenfeld Schomberg Miksa, korán elhalván, — őt odahaza a szülői háznál fennkölt szellemű édes anyja, Teleki Anna grófnő, neveltette, hol ügyes tanítók és nevelők által vezetettve korán magáévá tette mindazon ismereteket, melyek a magasabb nevelés fogalmai szerint az életben szükségesek. — Egyik testvére már a politikai pályára neveltetvén, atyja őt katonának szánta s e czélból a bécsi katonai mérnökkari akademiába küldte. — Bevégezvén ott a tanfolyamot, a Károly nevet viselő dzsidás ezredbe lépett tiszti ranggal. — Mint katonatiszt nősült meg, házasságra lépvén Bökönyi Beck Paulina urhölgygyel 1834-ben.

A merev formákhoz kötött katonai élethez vonzalmat nem érezvén magában, lemondott tiszti rangjáról, oda hagyta a katonai pályát s haza jöve polgári pályára lépett. S e téren tiszta jellemének fenségével, áldozatra kész buzgalmával s buzgó honszeretetével maga iránt köztiszteletet ébresztett mindenütt. 1848-ban Szabolcs megye főispánja lett; — majd a szabolcs megyei gazdasági egylet választotta őt elnökül s a magyar földhitelintézet felügyelő bizottságának tagjává.

Általánosan ismert vallásos buzgalma s a prot. egyház iránti meleg érdeklődése által csakhamar magára vonta egyháza figyelmét s 1843-ban a szabolcsi népes egyházmegye tanácsbirájává, majd 1846-ban segédgondnokává választotta őt meg. Mennyire birta itt a közbizalmat: mutatja az, hogy

T Á R C Z A.

Gróf Degenfeld Imre ravatalánál.

Egyházad gyászol. Vezető főt, bölcs Palinurust
Vesztett el benned s nincs ki betöltse helyed.
A haza is gyászol, hű gyermeke száll le a sirba,
Én a szép lelket s jó szívedet siratom.

Pap Gábor.

Gróf Degenfeld Imre életéből.

Gróf Degenfeld Imrét azzal a három jelzővel szeretnék lephotographirozni ismerősei: roppant takarékos, rettentő calvinista és nagyon nagy hazafi.

Az egyiket jól tulbhatták az ispánjai, a másikat a püspöke vehette észre, mert unos-untalan levelezésben állott vele s ha valahol elvitt vagy három zindelyt a szél valami calvinista templomról vagy iskoláról, az mind „eset“ volt az öreg grófnak, ki egész éjszakákon át nem tudott aztán aludni, míg minden calvinista dolog meg nem volt reparálva a környékében. A mi pedig a harmadikat illeti, hogy nagy hazafi, tapasztalhatta minden ember, ha egyébről nem, — a leányairól.

Mert ő maga ugyan nem igen hozakodott elő a hazafiságával a fórumokon. Nem azok közé tartozott, a kik előre tolakodnak, hogy mindég napirenden legyenek. A protestantismus szolgálatában követett nemes és bátor magatartása után mindössze egyszer látjuk még nevét politikai

ezen egyházmegye minden három évben jjitani szokván tisztikarát, minden választásnál csak egyedül hozzá ragaszkodva, őt kereste fel megtisztelő bizalmával. Nem is utasította vissza e bizalmat, megtartotta munkával járó s áldozatkészséget követelő hivatalát még azokban a nehéz napokban is, melyek a magyar ref. egyházra következtek el az ötvenes években s szavaival lelkesített, példájával hatott e nehéz időkben.

Mikor a Thun-féle rendszer nyomása alatt megingott a prot. iskolák alapja s a tanügy érdeke áldozatokat kérve lépett a fentartó egyházi testületek elé, ő volt az első, ki a debreczeni főiskolának nyújtott nagymérvű segélyadása által lehetővé tette az átalakulást s ezenkívül példájával hatva másokat is lelkesített hasonló áldozatok hozatalára. E nehéz időkben tanusított áldozatkészsége, bölcsessége s a törvényes szabadság melletti bátor fellépése annyira megszerezte számára a közbizalmat, hogy a tiszántuli egyházkerület — néhány év óta már üresen álló — főgondnoki székébe ültette őt addig is, míg e hely betöltése szabályszerű választás által megtörténhetnék.

A nemes gróf elfogadta a felajánlott hivatalt s viselte azt e nehéz időben úgy, hogy nem csupán a tiszántuli egyházkerület hálás elismerését érdemelte ki, de magára vonva a közfigyelmet, méltóvá tette magát az összes protestantismus legnagyobb tiszteletére.

Azok, kik e nehéz napok küzdelmeit látták, jól tudják, hogy a magyar prot. egyház a legnagyobb megpróbáltatásnak nézett akkor elébe. A patens ki volt adva... az összes

enunciatio alatt, az októberi diploma után, midőn ő, Tisza Kálmán, Lónyay Menyhért és gróf Andrássy Gyula, újságok révén értesülvén főispánokká történt kinevezésükről, ugyan csak azon az uton, újságban nyilatkoztatják ki, hogy nem hajlandók azt elfogadni.

Érdekes, hogy a „makacsok“ közül három miniszterelnök került ki később s az egyedüli Degenfeld Imre gróf, a kiből nem lett „semmi.“ Azaz, a kiből még több lett; mert azt választotta feladatának, hogy gyermekeit jó magyar érzésben nevelje s nagy kiterjedésű családjának ne csak a legöregebb tagja, hanem valóságos feje és példányképe legyen.

S ez sikerült is neki. Négy leányából, kiknek egyike nemes emberhez, másik báróhoz, a harmadik grófhhoz, a negyedik herczeghez ment férjhez, (Ugyan kihez adnám — tréfálkozott gyakorta — az ötödik leányomat, ha lenne?) jeles magyar asszonyok lettek s magyarokká nevelték gyermekeiket is, kiket sokszor gyűjtött maga köré az öreg ur, lovagoltatta őket a térdén s akkor volt a legboldogabb, ha a kis apróságok felmásztak a vállára, az ölébe s szeretettel, hízlekedéssel czirúgatták a nagyapa vidám arcját, melyet mint valami koszoru körített a deres szakál.

Családja tagjai közt mindig az övé volt nem csak az első szó, hanem az utolsó is. A „gyerekekhez“ az engedelmesség illik s azok meg is szokták nagy tiszteletben tartani az ő akaratát, soha ellent nem mondani annak. Pedig e gyerekek közt ott volt az is, a ki egy egész országot kormányoz.

Jó szívét, humanitását élénken mutatja az az eset, mikor évekkel ezelőtt fekete himlőben feküdt egyik cselédje s hagymázos önkivületében lehányván magáról takaróit, kirohant az udvarra.

protestans egyház fel lett hívva annak értelmében leendő új szervezkedésre. Az egyház — ragaszkodva országos törvényeken nyugvó s fejedelmi szentesítésekkel megerősített önkormányzati jogaira — nem fogadta el a pátenst. A hatalom követelni, később fenyegetődni kezdett; — az egyház megállt helyén rendithetetlenül.

A tiszántuli egyházkerület 1860. január hóban közgyűlésre hívta össze az egyházak megbizottait. Nem volt ez olyan igen fontos eset más időkben, de most fontossá lett a viszonyok miatt, melyek akkor fennálltak. A hatalom minden kezégyébe eső eszközt megragadott, csak hogy a gyűlést meggátolja. Az összes magyar protestantismus, sőt az egész ország figyelmé fordult ez alkalommal Debreczen felé, érdeklődéssel várva a történéseket. E gyűlésen Balogh Péter, helyettes superintendensi és Gr. Degenfeld Imre h. főgondnoki minőségben elnökölték. E nagy nap dicsőségéből kitűnő rész illette őt, mint helyettes főgondnokot, ki egy pillanatig sem habozott, nem ingadozott; de megállta fenyegető veszélyek között is helyét.

Az egyházkerület nem is késett — nagy érdemeiről megemlékezve — megtisztelni őt legnagyobb bizalmával, mit csak nyújthat világi férfainknak hálás elismerése jeléül s az egyházkerületi főgondnoki székbe emelte őt szavazatainak roppant többségével, melybe a még 1860. augusztus havában tartott közgyűlés alkalmával ünnepélyesen be is ültetett.

Ez időtől fogva köztisztületnek örvendő főgondnoka volt a tiszántuli egyházkerületnek. Érdemei, közhasznú te-

— Hamar, hozzátok be szegényt! parancsolá a gróf cselédeinek.

De senki sem mert hozzányulni a ragályos beteghez.

— Nős, hát egyik se mozdul? Te se János, — pirongatja az egyik léhűtőt — katonasember létedre?

— Több ez a katonadolognál, méltóságos uram.

A gróf nem vesződött velök tovább. Maga nyalábolta át a beteget, bevitte az ágyba és betakargatta gyöngéden.

Ha nem játszott is kiválóbb szerepet a politikában — a mikor már játszani lehetett, a keserű részből kivette a magáét, — részt vett a szabadságharcban, bujdosott, halálra ítéltetett, (mert ilyen furcsa sorrend volt ez akkor!) de az ismeretes „fehér éjszaka“, mikor a bosszus Haynau megfordította magát, váratlan kegyelmet hozott neki.

Az új alkotmányos aerában is ott volt mindenütt, a hol a magot vetik, — mint mondani szokás — csak oda nem jött, a hol aratnak. Megalógedett az egyház ügyeinek vezetésével s mint elnök páratlanul ritka türelemmel vitte a tanácskozásokat.

A mi még üres ideje maradt, az mind a családjának jutott és a gazdálkodásnak. Birtokait oly rendben hagyta, mint kevés főúr az országban; kivált kedvencz jószágá: Kocsárd, egész kis paradicsommá lett a keze alatt.

Oly szenvedélyvel üzte a gazdaságot, hogy ha birtokait látogatni kellett, nem volt rá nézve se vibar, se hó, se sár. Fiatal ember is visszaretent volna gyakran attól a strapatiától, a mit az öreg ur végig csinált egy-egy birtokszemle alkalmával.

Gazdatisztjei azt tartották róla, hogy a legutolsó löcsről is tudomása van a gazdaságnál. S valóban fáradhatlan volt az ilyenekben. Még közvetlen halála előtt is folytonos

vékonyosságából kifolyólag, az egyházkerület s a debreczeni főiskola körüli működésében elég számosak. A többek között a hatvanas években még újnak nevezett főiskolai épületnek új tető alá vétele s a régi — még Rákóczy korából fennállott — főiskolai épületnek lebontása és egészen újból építetése körül maradandó érdemei vannak.

Azok, kiknek alkalmuk volt e téren működésének tanui lehetni, ismerik, tudják azokat különben is s úgy az egyházkerület, mint a főiskola történelmének lapjai számos helyeken s hálás megemlékezéssel örökítik meg az ő nevét. Őt legjobban úgy jellemezhetjük, ha azt mondjuk, hogy ő mind az egyházkerületnek, mind a főiskolának a szó nemes és igaz értelmében főgondnoka volt. Hogy mily nagy bizalommal viseltetett iránta a magyar ref. egyház egyeteme, mutatja az is, hogy a B. Baldácsy alapítványt kezelő bizottságának elnökévé őt választotta meg ismételt ízben is.

A zsinaton — mint egyházkerületi főgondnok — hivatalból képviselve az egyházkerületet, mindvégig jelen volt, annak minden tanácskozásaiban részt vett s egy ülésen elnökölt s az alig lefolyt convent tárgyalásait is nagyrésztben ő vezette, szokott tapintatával.

Az elhunyt mintaképe volt főurainknak. Kitűnő gazda, tetőtől talpig gentleman, lelkes hazafi, egyházának hű fia. Halálát tisztelőin és a gyászba borult magyar prot. egyházzal kívül nagyszámu család is siratja. Vejei: Tiszta Kálmán miniszterelnök, báró Podmaniczky Géza, gróf Károlyi Tibor és herczeg Odescalchi Gyula.

contactusban állott gazdatisztjeivel s onnan az ágyból dirigálta összes birtokain a külső munkát.

*

De takarékosága soha se ment el addig a határig, a hol a fősvénység kezdődik. El sem mehetett, mert Degenfeld Imre gentleman is volt. Sőt még több! Ritka jószivűség s ősmagyar becsületesség jellemezte. Bérlői kifogyhatatlanok az ő dicséretében.

Volt úgy, hogy engedett a bérösszegekből, de arra egyetlen eset sem fordult elő, hogy fölemelje. Tégláson még anyósa, Bökönyi Beck Pálné idejéből bizonyos Rosenfeld birta a regalét olcsó áron s bár egymást érték a többet-igérők, a gróf soha még csak meg sem mondta ezt Rosenfeldnek.

Történt egyszer, hogy egy másik bérlője (Mandel Pál képviselőnek az apja) azzal a különös ajánlattal jelentkezett a nyirbaktai kastélyban, hogy ő ezentul több haszonbért kíván fizetni a kántor-jánosi birtok után, melyet már 30 éve használ.

— De hát mi jutott eszébe? — kérdé Degenfeld meglepetve. — Talán a versenyzőktől fél?

— Épen nem gróf ur, hanem belátom, hogy változtak a viszonyok s a birtok most már többet ér.

— Semmi nem lesz belőle — vágott közbe kurtán a gróf. — Nem szeretem, ha a föld ideoda mozog. Én a mit ér. Maradunk, a hogy voltunk.

Megtörtént többi közt, hogy a gabonát, a melyre ezer forint felpénzt adott a kereskedő, árcsökkenésével a gróf nyakán hagyta, mert még így is kisebbnek maradt vesztesége, mintha a kialakodott áron veszi át.

*

Indítvány

az erdélyi ev. ref. egyházkerületben létező központi és egyházmegyei özvegy-árvái gyámintézetek egyesítése tárgyában.

— Előterjesztés végett kidolgozta Szóts Sándor, dévai ev. ref. lelkesz. —

(Folytatás.)

Legtöbbel járulnánk egy ily gyámintézet létesítéséhez mi papok. Mi adjuk a házaspárok után szedett 40—40 kroat, mi fizetnők a bekeblzési díjakat és az évi járulékokat. A mi filléreinkből alakultak azon tőkeösszegek is, melyek a tractualis gyámintézetek vagyonát képezik s melyeket e tervezet szerint a központi gyámintézetbe kellene beszoigáltatnunk. Kétségkívül nagy áldozat szegény emberektől, szükös jövedelmü, terhes családú papoktól. Ámde a gyámintézet jótéteményét is mi, illetve a mieink fogják élvezni; igazságos dolog tehát azoktól kívánni legtöbb áldozatot, a kiknek érdekében a gyámintézet alkottatik. És én nem hiszem, hogy találkoznék egyetlenegy paptársam is, a kinek felesége és gyermekei vannak, hogy az a 10, 12, 15 vagy 20 forint évi járulékot szivesen meg ne fizetné, ha szinte nélkülöz és éhezik is miatta, mihelyt tudja, hogy ez által hátrahagyandott özvegye és árvái a nyomoruság keserü kintjaitól meg lesznek kímélve. A kinek pedig nincsen felesége, nincsenek gyermekei, méltó arra, hogy, ha anyasze egyházának és nemzetének nem nevel tagokat, érdemesebb paptársainak gyermekeiért áldozatra szorittassék.

Aztán az egyesített gyámintézet céljaira kívánt áldozat édes-kevéssel több annál, a mit ez idő szerint az

A gróf e közben találkozik egyszer Debreczenben az eltántorodott vevővel.

— Mikor jön el a gabonáért? kérdezi.

— Jaj, ne is kívánja méltóságod, — siránkozik a sarkba szorított kereskedő. Elég nagy veszteség nekem az ezer forint.

— Mi? Ön e szerint hát nem is akar eljönni a gabonáért? riad rá a gróf.

— Igenis nem! — dadogja amaz megszeppenve.

— Ez esetben is el kell jönnie a felpónzeért, — szól egyszerre megváltozott hangon. — Csak nem hitte talán, hogy megtartom? Mert haragszom, ha mások sokat nyerne az én káromon, de én magam keveset sem kívánok nyerni a más kárán.

*

Ilyen ember volt Degenfeld Imre, — méltó társa azoknak, a kik a legközelebbi időkben egymásután elköltözköttek innen. Meglepő is, hogy három mágnás, Podmaniczky János, Festetics György s most Degenfeld, hal meg, a kiktől azt jegyezhettem fel a napi sajtó, hogy takarékosak voltak s bőkezűek csak akkor, ha a közügy kívánta.

De hát igazán a mi főuraink lettek volna ezek? Azokból valók, a kikhez oly kevésbé hasonlítanak? Azokból, a kikre, a miért idegen kézbe esnek a birtokaik, annyi a panasza, amennyi a szeretet hozzájuk ebben a panaszban?

Igen, valóban ilyenek, egész ilyenek voltak. És nem az történt, — a mi különben gyakori, — hogy a halál tette jobbakká a halottakat. Bár az történnék — a mi ritkább — emlékükkkel, hogy a halottak tegyék jobbakká az élöket.

Mikszáth Kálmán.

egyházmegyei és a központi gyámintézetek gyarapítására hoznunk kell. A 40—40 kroat most is fizetjük, a bekeblzési díjakat eddig is be kellett adnunk, még pedig több helyütt 50 % erejéig. Évi járulékuink is megközelítik az általam proponáltakat. Fizetünk a központi gyámintézetbe 1—1 frtot, kebli gyámintézetünkbe évenként beadjuk fizetésünk 1 % -át, tehát 4, 5, 8, 10, sőt 21 frtot is. És özvegyeink jutaléka a két helyről mégis csak mintegy 30 frt. Nem szivesebben fizethetnénk-e 2, 4, vagy akár 10 frttal is többet évenként, ha tudnók, hogy özvegyeink osztaléka 90, 100, sőt 150 frt leend?!

Hogy az évi járulékok és a bekeblzési díjak kirovásánál nem a papi fizetések bizonyos % -át, hanem a papi állomások osztályait vettem alapul, ennek a kezelés könnyebbé tételén kívül főként az az oka, hogy a % -os kirovás mellett a csekélyebb és a nagyobb jövedelmü papok által hordozott terhek között rendkívül nagy lenne az aránytalanság. Például: míg egy 300 frt jövedelemmel bíró pap 2 % -os befizetés mellett évenként 6 frttal járulna a gyámintézet gyarapításához, addig pl. a tordosi pap, kinek fizetése 2100 frtban van felvéve, évenként 42 frttal, a szászvárosi első pap pedig évenként 60 frttal, — a mi pedig az özvegyek és árvák egyenlő osztaléka mellett igazságatlanság lenne. Hasonló aránytalanság állana elő a bekeblzési díjak kirovásánál is; mert míg az egyik pap 26 % -os kirovés mellett pl. csak 60 frtot fizetne, addig a másik 420, sőt 600 frttal terheltetnék meg. A papi állomások osztályai szerint való kirovásnál ily nagy aránytalanság nem állana elő. Ugyanis: míg a IV. osztálybeli pap 100 frt bekeblzési díjat és évenként 10 frt járulékot fizet, addig az I. osztályu papok 200 forint bekeblzési díjjal és évenként 20 frttal járulnának a gyámintézet fenntartásához, illetőleg növeléséhez.

Hogy a papok által befizetett összegek és az özvegyek s árvák jutalékai közt az arány világosan kitűnjék, összeállítottam a C., melléklet I. és II. táblázatát. Ezek szerint egy

	5 év alatt frt	10 év alatt frt	25 év alatt frt
1 oszt. pap befizet	100	200	500
2 " "	75	150	375
3 " "	60	120	300
4 " "	50	100	250

Bekeblzési díjjal együtt:

	5 év alatt frt	10 év alatt frt	25 év alatt frt
1 oszt. pap befizet	300	400	700
2 " "	225	300	525
3 " "	180	240	420
4 " "	150	200	350

Visszakapnának pedig özvegyeik és árváik:

	5 év alatt frt	10 év alatt frt	15 év alatt frt	20 év alatt frt	25 év alatt frt
a., Maga az özvegy	450	950	1400	2000	2650
b., Az özvegy 1 árvával	675	1375	2100	3000	—
c., " " több " "	900	1900	2800	4000	—
d., 1 atyáftan, anyáftan árva	450	950	1400	2000	—
e., 2 " "	900	1900	2800	4000	—
f., 3 " "	1350	2850	4200	6000	—

(Folyt. köv.)

Az áll. ig. tanács üléséből.

Kolozsvárt, 1883. febr. 18.

Jelen vannak: Főt. Nagy Péter, püspök, mint elnök; dr. Szász Béla, dr. Kolozsvári Sándor, dr. Jenei Viktor ig. tanácsosok; Bodor Antal, titkár; Szabó Ádám, számvevő; Deák József, pénztárnok.

Balogh György ügyvéd az egyházkerület pereinek állásáról beadott jelentésére vonatkozólag útasított, hogy a f. évi 170 sz. a. kelt utasítás értelmében minden hó elején az összes perek tényleges állapotáról adjon be részletes kimutatást.

A n.-enyedi Bethlen főtanodának az angol bankban levő tőkéje felvehetésére a felhatalmazványnak a bank által kívánt módon kiállítása érdekében gr. Pejachevich Arthurné sz. gr. Mikó Anna fölkérte az aláírásra s az e tárgyban érkezett miniszteri leirat, visszavárás mellett, közöltetik Tóth Zsigmond jószágigazgató úrral.

A kolozsvári ev. ref. collegiumnak az egyházközséggel közös birtokát képező ugynevezett „lábas-házat“ illető s az egyházközséggel 20,000 frt vételárban kötött adás-vevési szerződése azon megjegyzéssel hagyatik helybe, hogy ezen összeg fekvő birtok vásárlására fordítassék.

Ugyanezen tárgyban az egyhk. részéről tett felterjesztés alapján az adás-vevési szerződés helybehagyása mellett az egyháztanács felhivatik, hogy az építés megkezdése előtt a tervrajzot, költségvetést, szakértői véleményt s az új épület után remélhető jövedelem kimutatását küldje be.

A n.-rápolti egyházközség 500 frt kepeváltási tőkéjének fekvő birtok vásárlására fordítása, holdanként 80 frt vételár mellett, engedélyeztetik.

A hermányi egyházközségnek az erdészi vélemény értelmében 80 h. 100 □ öl területű erdejéből 400 szál fa eladása „elvilog“ megengedtetik s t. esperes afa felhivatik az eladás módozatainak az ig. Tanács útasítása szerinti eszközzésére s ennek megtörténtéről jelentéstételre. A vételár, mint elkölthetetlen tőke, szabályszerűen kezelendő.

A kaczói missionarius-papi állomás díjlevele a papi teendő, illetőleg kötelességek körülírásával hitelesítettén, közzététel végett közöltetik főt. Püspök afiával.

Láng Károly moldva-oláhországi missionarius lelkész jelentése tudomásul vétetvén, felhivatik t. lelkész afa, hogy a pitești parochia bekerítettését az e czélra utalványozott 200 forintból mihamarább eszközölje, a felügyelete alatt álló egyházközségek ingó és ingatlan vagyonáról szerezzen okiratokat s hitsorsosainak összes létszámáról, egyházközségenként állitson össze kimutatást.

A lomperti egyházközséghez leányosított ilosvai egyházközségnek a beszoigáló t. lelkész afa részére kiállított díjlevele helybehagyatik.

Tamó Gyula pitești lelkész afiának Veress Sándor zsbói lelkész afa ellen, mint volt pitești lelkész ellen benyújtott panasza alapján, ezen ügy fegyelmi ága a főt. Püspök ur hatásköréhez tartozván, felhivatik a pitești presbyterium és a missionarius afa, hogy nyujtsanak felvilágosítást arról, hogy k i n e k és minő feltételek alatt vásároltattak a

kérdéselt butorok s a hivatolt elszámolási jegyzőkönyvet küldjék fel.

A n.-enyedi egyházközségnek tagosított birtokával szomszédos 1508 □ öl területű kaszáló 120 frton való megvásárolása engedélyeztetik s utasittatik a t. kebli előljáróság, hogy hasonló esetekben folyamodványát a 969—1882. számú körrendelet értelmében szereije fel.

A m.-berkeszi egyházközség 12 h. területű kiélt canonica-portiojának 500 frton való eladása azon feltétel alatt engedélyeztetik, hogy a vételár, alkalmas fekvő vásárolhatóság, központi kezelés alá küldendő fel.

A moldva-oláhországi missio 1883. évi költség előirányzata 1400 frt fedezet- és ugyanannyi szükséglet- összegben állapittatik meg.

A búzás-bocsárdi egyházközség által 1 h. 635 □ öl területű fekvőnek 75 frt vételári összegen megvásárolása a szerződvény szabályszerű kiállitásának meghagyásával helybehagyatik.

A kövesdi egyházközségnek Boér Zsófia urnővel szemben fennálló követelése tárgyában nevezeti urnőnek fizetési haladék kieszközléséért benyújtott kérelme, tekintettel az 1877. évi egyházker. közgyűlés 61 jkvsz. 5. pontjára, elutasittatik.

Tókos Sándor h. esperes afiának a gy.-fehérvári első papi cam. beneficium 1882. évi illetékének az abrudbányai ref. templom építésére utalványozását illető felterjesztése azon hozzáadással fog az egyházkerületi közgyűlés elé terjesztetni, hogy azon összeg az építés megkezdhetőseig takarékpénztárilag a központban kezeltessék.

Gombás Károly nyugalmazott kir. főkörmányszéki levéltári tisztviselő kérelme értelmében a kolozsvári ref. gym. előljárósága a Halmágyi-féle alapítványt illetően véleményes jelentéstételre felhivatik.

Jánó Albert boldogfalva-óralyi administrans lelkésznek a Kendeffy Pál-féle 500 fit alapítvány kamatja, — 25 frt — minthogy az alapítvány szavai szerint ez a rendes lelkésként illeti, csak fele részben utalványoztatik.

VIDÉKI ÉLET.

A sepsii egyházmegyéből.

— *A sepsi-szentgyörgyi ref. colleg. előljáróságának véleménye az erdélyi ref. tanárok egyházkerületi képviseltetési kérdéséhez.* —

A marosi egyházmegyének az egyházkerületi 75. jkvi szám alatt foglalt azon indítványára, hogy:

„A szervezeti alapítvány II. e) pontja oly módon változtattassék meg, hogy elenyésszék az az aránytalanság, mely az egyházkerületi közgyűlés tagjai közt az által áll fenn, hogy a 350,000 lelket számláló egyházmegyének 68 választott képviselője van, míg a collegiumi 2621 tanulót 42 rendes tanár képviseli“ —

a sepsi-szentgyörgyi ref. collegiumi előljáróság a következőkben foglalja össze véleményét:

A multakra nem reflectálva, ha csak a jelent vizsgáljuk is egyházi életünk mezején, látjuk, hogy az 1881—82. zsinati törvényhozás nem csak az egyház, hanem az iskola egész életét magukban foglaló oly alkotásokat létesített, melyek karöltve és egymást kiegészítve arra vannak hivatva, hogy a modern nemzetek mai culturalis haladásában más hatalmas tényezőkkel szemben a versenyképességet biztosítsák. E nagy feladat megoldására hivatott minden tényezőnek ereje kifejtését, szellemi, erkölcsi és anyagi támogatását szükségkép meg kell várnia ref. egyházunknak, ha csak létjogát feladni, vagy egyoldaluan, félszeg irányban haladni nem akar.

Ezt előre bocsátva, nem szükséges az egyház és iskola részint egymással összeforrt, részint párhuzamos irányban haladó s a közös végcélban találkozó működését bővebben fejtegetni. Az iskola factorainak létérdeke azonos volt historiallag is, azonos jelenben is az egyház factorainak létérdekével. A ki ezt tagadni, vagy kétségbe vonni akarná, az tagadná azt is, hogy reform. egyházunkban az iskolák az egyház veteményes kertjei.

S nekünk úgy tetszik, hogy a marosi indítványozók épen az itt jelzett praemissakat nem vették tekintetbe, midőn az egyes iskolák tanárait a kerületi közgyűlésen olybá veszik, mint a tanulók képviselőit, kiknek pedig phisikai, morális és intellectualis kiskoruságuknál fogva, sem a kormányzás, sem a törvényhozásban való közvetett vagy közvetlen részvételük nem lehet; hanem igenis képviseli a tanári testület az egyházkerületen az egyetemes tanügyet s általában az erkölcs-vallásos és nemzeti közművelődést, mely az egyháztól ép oly elválaszthatatlan, mint a testtől a lélek. Ennélfogva a tanügy rendkívül fontosságát s vezérszerepre hivatását akarta elismerni ezeltől 11 évvel hozott egyházalkotmányunk az egyetemes tanári karnak a törvényhozás kebelébe való bevételeivel azon jogtörténelmi alapon, hogy az egyházkerület régebbi szervezete szerint is collegiumaink rendes tanárai az egyházi főhatalom jellegével bíró teljes egyházi főtanácsnak, valamint a zsinatnak is kivétel nélkül tagjai voltak.

Midőn ezekben a marosi indítvány hibás alapját és álláspontját röviden kiemeltük, ugyanakkor tartozunk kijelenteni, hogy az aránytalanságot nem csupán a tanárok száma tünteti fel, hanem a törvényhozás más elemei is; mert a közgyűlést jelenleg alkotó 290 tag közül 68 a választott képviselőkre, 36 az egyházmegyék képviselőire (esperesekre, jegyzőkre), 186 pedig az egyházkerületi választottakra esik, mely utóbbi számból pedig csak 42 esik a tanárookra ez idő szerint.

Mindezek után a collegiumi előjáróság a maga véleményadását a következőkben foglalja össze:

Mondja ki az egyházkerületi közgyűlés, hogy:

„szükségesnek látja szervezeti alaptörvényünk II. fejezetének módosítását s e végből megbizza az áll. ig. tanácsot, hogy ide vonatkozólag törvényjavaslatot készítsen és azt küldje ki az egyházmegyékhez, püspöki egyházakhoz és a collegiumokhoz véleményadás végett.“

KÜLFÖLD.

Bosnia. Bosnia és Hercegovina tanügyi állapota. Kállay miniszter az új tartományok költségvetésének tárgyalásakor kijelenté, hogy a tanügy ez országokban még nagyon is hátramaradt. — Ennek oka, hogy a tartományokban régebben a közoktatásügy érdekében mondhatni semmit sem tettek, az osztrák-magyar kormánynak pedig eddig sem ideje, sem anyagi ereje nem volt e téren számbavehető eredményt felmutathatni. Azonban a kormánynak e tartományok oktatásügyének szervezése is kiváló gondját képvzi. Szerajevóban egy reálgymnasium létesített, mely tartományi költségen tartatik fenn; ebben 11 tanerő van alkalmazva és 126 növendék tanult. Van ezen kívül még Szerajevóban egy görög-keleti gymnasium, melyben 38 növendék tanult. Van végül Travnikban egy katólikus gymnasium, melynek azonban még csak alsóbb osztályai rendezettek be; ebben 32 tanuló volt. Ugyancsak Szerajevóban van egy fiutápinthet 64 növendékkal és egy segédtanító-képezde, melyben 18 növendék tanult; e kettőt szintén tartományi költségen tartják fenn. Népiskolái a következők: 40 felekezeti jelleg nélküli iskola, 53 tanerő és 1428 tanulóval; 97 ker. felekezeti iskola 130 tanító és 5369 tanulóval. Ezeken kívül van végre 672 tisztán mohamedán jellegű iskola-féle, melyekben 701 tanító 72754 tanulót oktat; ez utóbbiak fenntartási költségeit a mohamedán vallás-alap fedezi.

Oroszország. Különös temetés. Az orosz orthodox egyházban már régóta létezik egy vallásfelekezet „Demeter próféta“ elnevezés alatt. A napokban e sectának egyik tagja meghalt egy Csedrina nevű özvegy asszonyban. Halála után három napra 10 ósz aggastyán jelent meg a halottas háznál, földig érő fehér talárban és fehér magyar kalappal fejkön. Mikor a három szál deszkából összetakolt koporsót kihozták az utcára, a tíz aggastyán rettenetesen elkezdett kiabálni és az egyik, kezében füstölővel, a koporsó körül ugrándozva kiáltotta: „A menyországba küldünk!“ A többi kilencz pedig felelt: „Béke a te szolgáltnak!“ Végül azt kiabálta az egyik: „Lelked már az égben lakozik!“ A többiek pedig utána: „Igy kell ennek lenni!“ Azután megindult a sajátságos menet, melynél az aggastyánok, mint Demeter prófétának apostolai és földi helytartói s az égnek szentei, unisono énekelték: „upokoj! upokoj!“ (béke, béke!) és ugrándoztak a koporsó körül. A temetőben hasonlóan folytak le a „szertartások.“

KÜLÖNFÉLÉK.

Kolozsvár, 1883. febr. 24.

— Gróf Degenfeld Imre ravataláról és impozans temetéséről a következő részleteket írják nekünk Budapestről: Gróf Degenfeld Imre gyászravatalát febr. 20-án állították fel az elhunyt Sándor-utcza palotájában. A kapu bejárata s az attól felvezető főlépcsőház teljesen fekete bársonnyal vannak bevonva, ugyszintén a lépcsőzet is. Az

első emelet előszobájából, melynek falai hasonlóképen feketével fedték, két szobán keresztül vezet az ut a palota ebédlő-termébe, hol a ravatal áll. Mind a két szobának fekete bársonnyal bevont falain a Degenfeld család czimerei függenek. Az ebédlőbe nyíló ajtó felett bársonyból, nehéz ezüst zsinórzattal körülfont portale van alakítva s a szobában, hol a ravatal áll, a tetőzet kupola alakra van készítve s fekete bársonnyal bevonva, közepén nagy ezüst csillaggal, míg a falakat ezüst csipke futja körül. A szoba közepén három lépcsőzetű emelvényen áll a ravatal talpzata, gazdag ezüst himzésű, sötét megyszín bársonytól körülfollyva, míg magát a ravatalt szintén ezüst himzésű fekete bársony fűdi. Ezen áll a koporsó, melynek belseje üveg, külső része alpacca, valódi aranyozással. A koporsó üvegfedelén át látható az elhunyt főúr holtteste díszmagyar öltözetben, fekete pettyes fehér selyem szemfedéltől borítva. A ravatal előtt három ezüst csipkeszerű fekete bársonnyal leterített asztal van elhelyezve a koszorúk számára. A termekben összesen mintegy 50 czimer van felfüggesztve s a koporsó selyem takarójára hatszor van ráfestve. A feketére bevont fal mellett exotikus növények, babérpiramisok, pálmák és korona-fák vannak művészileg elhelyezve, úgy hogy az egész szoba egy kertnek látszik. — Nagy részvét mellett ment végbe 21-én délután 2 órakor a Degenfeld gróf tetemeinek elszállítását megelőző gyász-szertartás a Sándor-utcai palotában. A rendőrség már 1 órakor megjelent a palota előtt a rend fenntartása végett és pedig egy szakasz gyalog- és egy szakasz diszruhás lovas-rendőr. A közönség szintén már 1 órakor kezdte ellepni a Sándor utcát s a résztvevők is már $\frac{3}{4}$ órával a szertartás megkezdése előtt kezdtek gyülekezni. A nagyszámú gyászoló családon kívül a fővárosban időző aristocrazia csaknem teljes számmal, a miniszterek valamennyien s még igen sokan jelentek meg a képviselőház tagjai s közéletünk kiválóbb férfiai közül. Ott voltak a miniszterek: Tisza Kálmán miniszterelnök, a boldogult gróf veje, Szapáry Gyula gróf pénzügyminiszter nejével, Pauler Tivadar igazságügyminiszter, Trefort Ágoston közoktatásügyi miniszter, gróf Széchenyi földmívelési, báró Kemény közlekedésügyi, Ráday honvédelmi, és báró Orczy őfelsége személye körüli s Bedekovics horvát miniszter. A református superintendensek közül ott voltak: Révész Bálint, Pap Gábor, Török Pál, Kun Bertalan. Ott volt még: Győry Vilmos, Szász Domokos, Bachat Dániel, Doleschal, Szóts Farkas, Petry Elek stb. A gyászszertartás d. u. 2 órakor a budapesti reform. theologiai énekhar egy gyászdalával vette kezdetét. Ezután Révész Bálint tiszántuli superintendens rövid imát mondott, mely után Tóth Sámuel debreczeni theologiai tanár tartott megható gyászbeszédet. A legmélyebb fájdalomtól áthatva teszi le — ugymond — a debreczeni ref. főiskola megbízásából a koszorút a ravatalra. A boldogult negyedévszázadig a debreczeni ref. főiskola főgondnoka, anyagi és szellemi ügyeinek bölcs intézője volt. Ő tette lehetségessé, hogy a főiskola a mindinkább fokozódó tanügyi igényeknek kellőleg meg tudott felelni. Nem karom — ugymond — az ő nagy érdemeit, hazafui jellemét magasztalni és meg vagyok győződve, hogy ha hal-

laná az én magasztaló szavaimat, koporsójából felkelvén, így szólana: „Szűnj meg minden dicsőítéssel, minden magasztalással. Ha életem folyásában, ha példámban volt valami jó, felemelő és nemes: azt azzal dicsőítétek, hogy kövesétek.“ Ezután életrajzi adatokat sorolt fel s esetelte munkásságát az egyházi téren, hangsúlyozta törhetlen hűségét, a melylyel egyháza iránt viseltetett. Mint magánember egyszerű vidéki családi körében kereste boldogságát. A gyászbeszéd után, mely általános benyomást gyakorolt a jelenlévőkre, még egy karének következett, azután a közönség eltávozott a halottas háztól. Négy óra felé a koporsót kivittek a magyar államvasut induló házához, hogy onnan este 10 órakor Téglásra szállítsák, a családi sirboltba.

— **Lelekészválasztások.** Szucsáki ev. ref. egyházközségünk lelkészévé Kis György bukuresti s. lelkész; zsboki egyházközségünk papjává Antal Domokos sztánai lelkész; türei egyházközségünk lelkészévé pedig Balázs István aljárri lelkész választattak meg. Kisérje Isten áldása az ifjú pályatársakat új állomásaikon!

— **A középiskolai törvényjavaslat tárgyalása,** a képviselőház határozata szerint, márcz. 5-én kerül napirendre s ehhez képest husvét előtt előreláthatólag már a főrendi-ház elé kerül.

— **Néhai Szász István szerencsétlen családja fölségelésében** meglepő és példának minden körülmények között beváló tényekről van alkalmunk örömmel említést tenni. Két gyűjtés eredményeként u. i. 12 frt 70 kr. küldetett be hozzánk. Nem az összeg nagysága, de a kezdeményezés és példaadás az, melyre ez alkalommal első sorban utalni kívánunk. 4 frt 70 krt kaptunk tiszt. Püspöki Mihályné szül. Szigethy Gyula Ágnes kezéből, ki a résztvevő női sziv egész melegevel karolván fel az elhagyatottak ügyét, ez összeget gyűjtő férje egyházközségében: M.-N.-Zsomboron. Gyűjtő ivén adakoztak: a zsbori lelkész 1 frt 30 kr. (egy véka törökbuza pénzé téve). Sombori Lajos 1 frt. Weinberger Kálmán 50 kr. Ifj. Zsigmond Lajos 50 kr. Pálfi Tivadar-né, Pásztóhy Julia 20—20 kr. Nuszbaum Mihály 10 kr. Mayer Ignác 30 kr. A zsbori ref. egyház 40 kr. Lengyel Simon 20 kr. Vajha minden egyházközségben ily nemeskeblű pártfogoltra találma az elhagyott özvegy, kis árváival. — Zajzon Mihály, az erdővidéki egyházmegye főjegyzője, 8 frtot küldött be hozzánk, mely összeget ugyanezen czélra az ő fölszólítása következtében a következők adták: bölöni ref. egyházközség 2 frt, k.-ajtai ref. egyházközség 1 frt, köpeczi ref. egyházközség 50 kr., Révai Pál 1 frt, Biró András 1 frt, Szász József 50 kr., Benkő Gergely 50 kr., Pető Mózes 30 kr., Zsigmond Ferencz 30 kr., Karácson György 20 kr., Sebestyén Károly 20 kr., Borbáth Márton 20 kr., N. N. 30 kr. — Lapunk zártakor ugyane czélra Borsos Sándor gyalui ref. lelkésztől 2 frtot kaptunk.

— **A fentebbi közleménnyel kapcsolatban adjuk,** igazolásunkra, a következő sorokat: „A már most özvegy t. Szász Istvánné és neveletlen árvái számára gyűjtött és átkezelés végett hozzám küldött másodszeri segélypénzt, tizen négy frtot érdekelt nőnek átszolgáltattam és arról nyugtáját midőn ide csatolom: megragadom ez alkalmat ismételve szives köszönetemet nyilvánítani a segélyezettek érdekében tett buzgó fáradozásért Nagytiszteletednek és mindazoknak a nemes keblű segélyezőknak, kik e szegény elárvult család könnyűt letörölni, keserveiket bár némileg enyhíteni sziveskedtek. — Legyen kedves isten előtt áldozatuk! — M.-Péterlak, 1883. febr. 14. Benkő János, görgényi ref. egyházmegyei esperes.

FÓTISZT. NAGY PÉTER PÜSPÖK ÚR A KÖVETKEZŐ
KÖRÖZVÉNYEKET BOCSÁTOTTA KI:

Köröztetnek:

220—1883. A deési egyház megyében a kacz-
kói missionarius-papi állomás. Javadalma: tisztessé-
ges lakás házi-kerttel és 784 frt 99 kr. o. é. fizetés;
melyből 514 frt alapítványok kamatja és egyházkerületi se-
gély; 105 frt tőkekamat; 50 frt a canonica portio jöve-
delme; 115 frt 99 kr. az egyháztagok nagyobb részint
kézpénzben fizetendő évi tartozása; ezenkívül a díjlevélben
meghatározott stóla. A lelkész köteles fogatot tartani és a
canonica portio úgy rendes, mint egyenértékű adóját fizet-
ni, míg a felszedendő hátralékokból és remélhető alapítvá-
nyokból a kiadás fedezhető leendő. Az anya-egyházközséghez
tartoznak az alóri, szelecskei, galgói, b. polyáni, soósmezei
és ilondai leány egyházközségek; kötelessége a lelkésznek
minden hónap 1-ső és 3-ik vasárnapján délelőtt, vagy dél-
után Kaczkón, Szelecskén, Kapjonban, Al-Órben és Gogán;
2-ik és 4-ik vasárnapján pedig Galgón, B.-Polyánban, Soós-
mezőn és Nagy-Ilondán felváltva isteni tisztelőtet tartani;
az urvacsoiát az ünnep első- és másodnapján egyszer a
közégi felső, máskor az alsó csoportban osztani ki. Ezen-
kívül a lelki-pásztori gondozást, az anyakönyvek vezetését,
a confirmatiót végezni.

Pályázati határnap: márczius 31-ike. A
kijelölés a m. igazgató Tanács által történvén: a folya-
modványok alólírotthoz küldendők.

A lelkész 5 évre választatik; 5 év elteltével
még más 5 évre újból megválasztható; de ez állomáson
10 évnél tovább nem maradhat.

189—1883. A sepsi egyház megyében a bese-
nyői papi állomás. Javadalma: 8. kal. ősz-, 80 kal.

tavaszi kepe; 8 v. rozs, 8 v. törökbúza; 15 frtnyi oszpora
és stola; 12 tere tűzifa; szabad erdőlési jog a közerdőből,
mint egy kisbirtokosnak; tisztességes lakház gazdasági
épületekkel és veteményes kerttel. Ezen felül az öreg lel-
kész halála, illetőleg kegyéve után: 36 v. férőjű szántó
haszonélvezete és 12 tere tűzifa. Az összes fizetés pénzér-
téke 311 frt 76 kr-ra van becsülve, melyből az öreg lel-
kész illetéke mintegy 45 frtot tesz. A megválasztott köte-
les a rikánbelőli gyámintézetnek és az egyházmegyei köz-
pénztárnak részvényességévé lenni. Pályázati határnap:
márczius 24-ika. Folyamodványok t. t. Csizsér Gábor
esperes aához Egerpatakra (u. p. N.-Borosnyó) küldendők.

198 1883. A marosi egyház megyében a szé-
kesi kántor- tanítói állomás. Javadalma: 70 $\frac{1}{2}$ kal.
búza, 63 $\frac{1}{2}$ kal. zab az egész kopézóktól; 36 v. szemes
törökbúza, 36 v. zab a félkepezóktól; 3 öl szinfa; 18 frt
alapítványi kamat; 7 h. 802 \square öl szántó és 1 h. 1472
 \square öl kaszáló haszonélvezete, ezeket az egyháztagok mive-
lik meg s bordják be a termést róluk. Az összes fizetés a
tisztességes gazdasági épületekkel és kerttel ellátott lakáson
kívül 240 frt 2 kr. pénzértékre van becsülve.

199—1883. Ugyanezen egyházmegyében a
rigmányi leány-egyházközségilevitai állomás.
Javadalma: 74 kal. (25 kévés) búza, 60 kal. és 8 kéve
zab kepe; 17 $\frac{1}{2}$ v. szemes törökbúza, 29 $\frac{1}{2}$ v. zab; 4 öl
szinfa; 2 frt tandij; 1 h. 185 \square öl szántó és 364 \square öl
kaszáló haszonélvezete, mindkettőt mivelik az egyháztagok.
Az összes fizetés pénzértéke a tisztességes lakház és gaz-
dasági épületekkel ellátott belső telek haszonélvezetén ki-
vül 141 frt 5 kr-ra van becsülve. Pályázati határnap
mindkét állomásra nézve: márczius 25-ike. Folya-
modványok mindkét állomást illetően t. t. Rá-
kosi Lajos h. esperes aához Lukafalvára (u. p. Nyárádtó)
küldendők.

Kolozsvártt, 1883. február 21.

H I R D E T É S.

P á l y á z a t

A hajdu-böszörményi ref. egyházban egyik lelkészi állomás üresedésbe jövén,
az ezen állomás elnyerhetésére minősítve levő s igényt tartó lelkészek az Egyházi tör-
vények 191. §-a értelmében felhivatnak, hogy ez iránt való pályázati kérvényüket
Szere mley József espereshez — Tisza-Dobon, u. p. helyben — f. év márczius 15-ig
beadni sziveskedjenek.

AZ ezen állomásra választandó lelkész fizetése:

1. Kézpénz: 600, azaz hatszáz forint osztrák értékben.
2. 30 köböl, vagyis 120 véka tiszta búza.
3. 18 köböl, vagyis 72 véka tiszta rozs.
4. 12 öl kemény fa a parochia udvarára szállítva.
5. 10 vékás föld; a lelképásztor munkáltatja, adóját az egyház fizeti.
6. Stolarék szabály szerint.
7. Tisztességes szabad lakás.

Debreczen, 1883. február 19.

(2)

Révész Bálint, püspök.